

P O L S K A A K A D E M I A N A U K
ODDZIAŁ W LUBLINIE

BIULETYN INFORMACYJNY

8

Lublin 2003

Komitet Redakcyjny

Jan Gliński
Ryszard Walczak
Marek Rozmus
Radosław Dolecki

Adres Redakcji: Polska Akademia Nauk, Oddział w Lublinie
ul. Akademicka 19
20-033 Lublin, tel./fax (81) 537-58-68
e-mail: pan-ol@platon.man.lublin.pl
<http://www.pan-ol.lublin.pl>

© Copyright Polska Akademia Nauk, Oddział w Lublinie, Lublin 2003

ISSN 1505-7445

Wyd.I. Nakład 300 egz.
Skład komputerowy: Polska Akademia Nauk, Oddział w Lublinie
Druk: Wydawnictwo POLIHYMNIA Sp.z o.o. Deszczowa 19, 20-832 Lublin

SPIS TREŚCI

KADENCJE 2003-2006

Władze Polskiej Akademii Nauk	7
Władze Oddziału PAN w Lublinie	8
Komitety Naukowe PAN (Przewodniczący Komitetów ze środowiska lubelsko-puławskiego)	8

PREZENTACJE

Mój naukowy życiorys	<i>Zdzisław Targoński</i>	9
Mój naukowy życiorys	<i>Kazimierz Szabelski</i>	12

PRACOWNIE NAUKOWE- LABORATORIA-BADANIA

Akademia Rolnicza w Lublinie	<i>Zdzisław Targoński</i>	21
Politechnika Lubelska	<i>Józef Kuczmazewski</i>	27

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU NA RZECZ REGIONU

33

KONTAKTY ODDZIAŁU Z ZAGRANICĄ

37

REFERATY, KOMUNIKATY, WYDARZENIA

Ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich	<i>Zygmunt Litwińczuk</i>	39
Wolność i bezpieczeństwo: amerykańska odpowiedź na terroryzm	<i>James Robert Bruce</i>	48

ROZMOWY

Co się zmieniło po 11 września (rozmowa z prof. Jamesem <i>R. Bruce</i> m)	<i>Radosław Dolecki</i>	53
--	-------------------------	----

**Z DZIAŁALNOŚCI
KOMISJI**

Przewodniczący Komisji Oddziału
PAN w Lublinie na kadencję
2003-2006 58

V Sesja Naukowa *Fizyka
w zastosowaniach* *Elżbieta Jartych* 60

Współpraca Katedry Pojazdów
i Silników Akademii Rolniczej
w Lublinie z Uniwersytetem
Rolniczym w Kijowie *Eugeniusz Krasowski* 62

Konferencje nt. pogranicza polsko-
wschodniosłowiańskiego *Agnieszka Dudek* 65

Jubileusz 10-lecia kierunku Ochrona
Środowiska i 50-lecia Wydziału
Biologii i Hodowli Zwierząt
Akademii Rolniczej w Lublinie *Stanisław Radwan* 68

Kontrola granicy wschodniej przez
Policję Państwową w okresie
międzywojennym *Robert Litwiński* 70

Początki amerykańskich badań nad
dziejami Rosji *Miroslaw Filipowicz* 79

**FUNDACJA O.L. PAN
NAUKA I ROZWÓJ
LUBELSZCZYŻNY**

Dariusz Mazurkiewicz 83

KSIĄŻKI

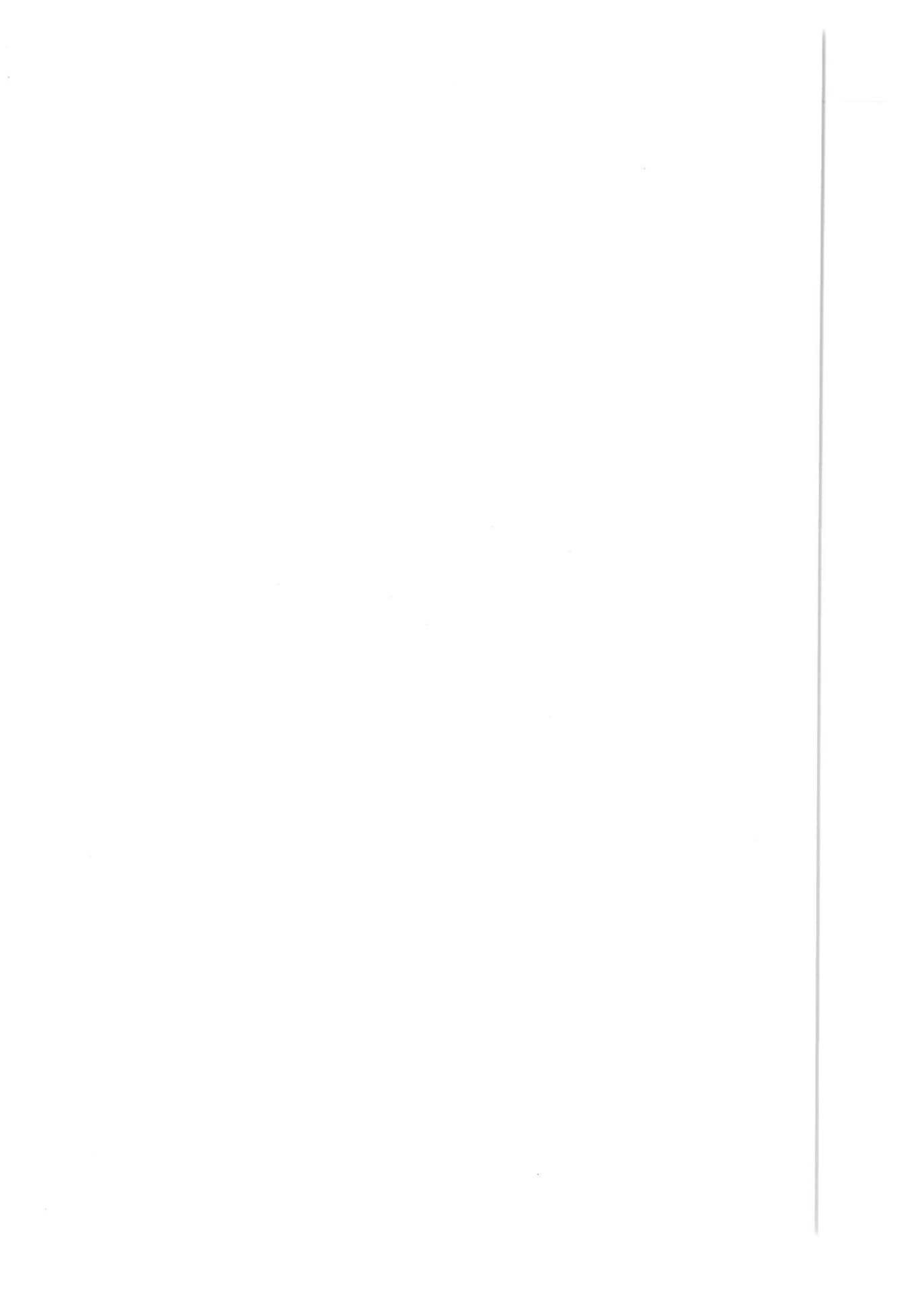
86

PRO MEMORIA

Leszek Jan Malicki	<i>Elżbieta Podstawka-Chmielewska</i>	94
Saturnin Zawadzki	<i>Stanisław Uziak</i> <i>Jan Gliński</i>	98
Ignacy Dechnik	<i>Tadeusz Filipek</i>	101
Gabriel Brzęk	<i>Andrzej Wróbel</i>	106
Zdzisław Michał Kleinrok	<i>Andrzej Wróbel</i>	110

KRONIKA ODDZIAŁU

116

KADENCJE 2003-2006

Władze Polskiej Akademii Nauk:

PREZYDIUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

- Prezes** - prof. Andrzej B. Legocki, czł. rzecz. PAN
Wiceprezesa - prof. Janusz Lipkowski, czł. koresp. PAN
 - prof. Emil Nalborczyk, czł. rzecz. PAN
 - prof. Jan Strelau, czł. rzecz. PAN

Przewodniczący Wydziałów PAN:

- I - prof. Henryk Samsonowicz, czł. rzecz. PAN
 II - prof. Leszek Kaczmarek, czł. koresp. PAN
 III - prof. Henryk Szymczak, czł. koresp. PAN
 IV - prof. Władysław Włosiński, czł. koresp. PAN
 V - prof. Andrzej Grzywacz, czł. koresp. PAN
 VI - prof. Andrzej Trzebski, czł. rzecz. PAN
 VII - prof. Bogdan Ney, czł. rzecz. PAN

Prezesa Oddziałów PAN:

- Gdańsk - prof. Jacek Marecki, czł. koresp. PAN
 Katowice - prof. Zbigniew Bojarski, czł. rzecz. PAN
 Kraków - prof. Jerzy Haber, czł. rzecz. PAN
 Lublin - prof. Jan Gliński, czł. rzecz. PAN
 Łódź - prof. Marian Mikołajczyk, czł. rzecz. PAN
 Poznań - prof. Jan Węglarz, czł. rzecz. PAN
 Wrocław - prof. Edmund Małachowicz, czł. koresp. PAN

Członkowie Prezydium PAN wybrani przez Zgromadzenie Ogólne:

- prof. Lubomir Włodzimierz Baran, czł. koresp. PAN
 prof. Tadeusz Bielicki, czł. rzecz. PAN
 prof. Andrzej Burghardt, czł. rzecz. PAN
 prof. Mieczysław Chorąży, czł. rzecz. PAN
 prof. Jerzy Kołodziejczak, czł. rzecz. PAN
 prof. Bogdan Marciniec, czł. koresp. PAN
 prof. Maria Olszewska, czł. koresp. PAN
 prof. Włodzimierz Ostrowski, czł. rzecz. PAN
 prof. Wojciech Stec, czł. koresp. PAN
 prof. Janusz Tazbir, czł. rzecz. PAN
 prof. Kazimierz Thiel, czł. rzecz. PAN
 prof. Marian Truszczyński, czł. rzecz. PAN
 prof. Stefan Węgrzyn, czł. rzecz. PAN
 prof. Andrzej Wyczański, czł. rzecz. PAN

KADENCJE 2003-2006**Władze Oddziału PAN w Lublinie**

- Prezes - prof. dr hab. Jan Gliński, czł. rzecz. PAN
- Wiceprezes - prof. dr hab. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN
- Członek Prezydium - prof. dr hab. Marian Truszczyński, czł. rzecz. PAN

Przewodniczący Komitetów Naukowych PAN ze środowiska lubelsko-puławskiego, wybrani na kadencję 2003-2006

- Przewodniczący Komitetu Nauk Teologicznych - ks. prof. Marian Rusecki, Katolicki Uniwersytet Lubelski
- Przewodniczący Komitetu Matematyki - prof. Jan Kisyński, czł. koresp. PAN, Politechnika Lubelska
- Przewodniczący Komitetu Agrofizyki - prof. Stanisław Nawrocki, czł. rzecz. PAN, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
- Przewodniczący Komitetu Gleboznawstwa i Chemii Rolnej - prof. Tadeusz Filipek, Akademia Rolnicza w Lublinie
- Przewodniczący Komitetu Nauk Neurologicznych - prof. Tomasz Trojanowski, czł. koresp. PAN, Akademia Medyczna w Lublinie
- Przewodniczący Komitetu Rozwoju Człowieka - prof. Leszek Szewczyk, Dziecięcy Szpital Kliniczny w Lublinie - Klinika Pediatrii, Endokrynologii i Chorób Młodości, Akademia Medyczna w Lublinie
- Przewodniczący Komitetu Inżynierii Środowiska - prof. Lucjan Pawłowski, Politechnika Lubelska

Przewodniczący Komitetów Narodowych przy Wydziałach PAN

- Przewodniczący Komitetu Narodowego ds. Współpracy z Międzynarodową Komisją Inżynierii Rolniczej (CIGR) przy Wydziale V PAN - prof. Józef Grochowicz, Akademia Rolnicza w Lublinie

PREZENTACJE

Zdzisław Targoński

Mój naukowy życiorys

W roku 1971 ukończyłem studia na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym UMCS w Lublinie, uzyskując stopień magistra chemii.

W latach 1971-73 pracowałem w charakterze nauczyciela w Technikum Przemysłu Spożywczego w Lublinie prowadząc zajęcia z chemii, analizy żywności i analizy chemicznej. W Katedrze Technologii Przemysłu Rolno-Spożywczego i Przechowywania Akademii Rolniczej w Lublinie podjąłem pracę od 1 listopada 1973 roku, początkowo jako starszy asystent, a po uzyskaniu stopnia doktora w 1978 roku na

stanowisku adiunkta.

Doktoryzowałem się na Wydziale Technologii Żywności Akademii Rolniczej w Poznaniu, przedmiotem rozprawy była praca pod tytułem „Dynamika nagromadzenia kompleksu enzymów celulolitycznych w hodowlach szczepu *Fusarium* sp. na różnych substratach celulozowych”.

Od początku pracy naukowej prowadziłem badania mające na celu zwiększenie efektywności biosyntezy enzymów celulolitycznych i enzymatycznej hydrolizy substratów lignocelulozowych przez:

- prowadzenie hodowli drobnoustrojów systemem półciągłym,
- wyosobnianie mutantów grzybów celulolitycznych o podwyższonych zdolnościach do biosyntezy celulaz,
- wstępną obróbkę substratów lignocelulozowych, celem zwiększenia ich podatności na enzymatyczną hydrolizę.

Oprócz badań dotyczących biosyntezy celulaz i ich zastosowania prowadziłem prace obejmujące produkcję liaz pektynianowych, enzymów macerujących tkanki roślinne oraz badania nad zastosowaniem tych preparatów enzymatycznych w przemyśle owocowo-warzywnym. Przeprowadzone badania w skali półtechnicznej w Zakładach Przemysłu Owocowo-Warzywnego w Milejowie potwierdziły przydatność otrzymanych preparatów do produkcji soków warzywnych.

Efektom prowadzenia wielokierunkowych badań w zakresie biokonwersji biomasy roślinnej do cukrów prostych była rozprawa habilitacyjna pt.: „Badania nad zwiększaniem efektywności enzymatycznej hydrolizy surowców ligninocelulozowych i biokonwersji hemiceluloz”. Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk technicznych z zakresu „technologii i chemii żywności” nadała mi w 1986 roku Rada Wydziału Technologii Żywności Akademii Rolniczej w Poznaniu. Efektom pracy habilitacyjnej, jak również dalszych badań było opracowanie technologii biokonwersji materiałów ligninocelulozowych takich jak: słoma pszenna, trociny drzew liściastych do etanolu i innych prostych związków chemicznych w skali laboratoryjnej.

Wyniki badań prezentowane były na sympozjach międzynarodowych, w czasopismach zagranicznych jak *Biotechnology and Bioengineering*, *Acta Biotechnologica*, *Zentrum für Microbiologie* oraz w opracowaniu książkowym „Solid Substrate Cultivation”, Elsevier Applied Science.

W ostatnich latach kierowałem pracami nad pozyskiwaniem mutantów, fuzantów *Saccharomyces cerevisiae* i *Pichia stipitis* celem intensyfikacji produkcji etanolu z pentoz oraz pozyskiwaniem ksylitolu na drodze biotechnologicznej, ważnego środka słodzącego w technologii żywności. Aktualnie pracuję w dwóch tematach badawczych finansowanych przez KBN, jeden z nich dotyczy wytwarzania i charakterystyki amylaz oraz klonowania genu amylolitycznego szczepu *Lactococcus lactis* realizowany we współpracy z Instytutem Biochemii i Biofizyki PAN w Warszawie, a drugi którego jestem kierownikiem podejmuje problematykę zwiększenia potencjału antyoksydacyjnego piwa poprzez modyfikacje jego technologii.

Ponadto we współpracy z doktorantami realizuję tematykę badawczą dotyczącą analizy zafałszowań soków owocowych, alergii żywnościowych, probiotyków i prebiotyków, a także właściwości antyoksydacyjnych wybranych produktów żywnościowych.

Mój dorobek naukowy stanowią 170 pozycje, w tym 70 to oryginalne prace twórcze, 6 - patenty, pozostałe pozycje to komunikaty na konferencje naukowe i artykuły w czasopismach nier recenzowanych oraz opracowania nie przeznaczone do druku.

W 1987 roku zostałem powołany na stanowisko docenta, a w 1990 r. na stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Rolniczej w Lublinie. Tytuł profesora nauk rolniczych otrzymałem w 1995 roku, a na stanowisko profesora zwyczajnego zostałem mianowany w 1999 roku.

Z chwilą powołania w 1990 roku na Wydziale Rolniczym nowego kierunku nauczania, tj. „Technologii żywności i żywienia człowieka” powierzono mi funkcję prodziekana, którego zadaniem było opracowanie i wdrożenie programu

nauczania dla tego kierunku. Ponadto podlegały mi zaoczne studia rolnicze i zaoczne, magisterskie studia uzupełniające. Funkcję tę pełniłem przez dwie kadencje do 1996 roku.

Jako kierownik Katedry Technologii Przemysłu Rolno-Spożywczego i Przechowalnictwa byłem inicjatorem budowy i współtwórcą projektu nowego obiektu dydaktyczno-naukowego dla przyszłego Wydziału Nauki o Żywności i Biotechnologii, przy ul. Skromnej 8, którego budowa trwa od ponad roku. Katedra, którą kieruję od 1992 roku obecnie zatrudnia 29 pracowników, w tym 21 nauczycieli akademickich i doktorantów.

W latach 1996-2002 pełniłem funkcję prorektora ds. studenckich i dydaktyki w Akademii Rolniczej w Lublinie. W tym okresie podjęto z mojej inicjatywy szereg działań, m.in. modyfikację programów nauczania, rozwinięta została współpraca w ramach międzynarodowych programów dydaktycznych, takich jak Tempus, Socrates. Jestem autorem lub współautorem 3 kierunków nauczania funkcjonujących na naszej Uczelni, tj. „technologia żywności i żywienie człowieka”, „biotechnologia” i „towaroznawstwo”.

W roku 2002 zostałem wybrany na stanowisko rektora Akademii Rolniczej w Lublinie.

Zdzisław Targoński

Prof. dr hab. Zdzisław Targoński, prof. zw. AR w Lublinie jest kierownikiem Katedry Technologii Przemysłu Rolno-Spożywczego i Przechowalnictwa i pełni funkcję rektora Akademii Rolniczej w Lublinie.

PREZENTACJE

Kazimierz Szabelski

Mój naukowy życiorys

Urodziłem się w Jeziorzanach, woj. lubelskie. Do Liceum Ogólnokształcącego uczęszczałem w Sobieszynie, gdzie w ósmej klasie po pierwszym półroczu zostałem prymusem Szkoły. Pod koniec roku szkolnego ciężko zachorowałem. Ponieważ nie było wówczas w Polsce antybiotyków, lekarze z trudem utrzymali mnie przy życiu. Mimo dwumiesięcznej nieobecności w Szkole uzyskałem promocję do dziewiątej klasy. Ze względu na wciąż zły stan mojego zdrowia, do dziewiątej klasy uczęszczałem w sumie tylko jeden miesiąc. Mimo tego, ucząc się sam w domu, otrzymałem promocję do następnej – dziesiątej klasy. Z perspektywy

czasu jestem wdzięczny za to moim nauczycielom. Podziwiam szczególnie dyrektora szkoły mgr. Tadeusza Karsta, który swoją odwagą i mądrością przewidywania skutków tej decyzji sprawił, że „odżyłem psychicznie”. To spowodowało moją szybszą rekonwalescencję. Grono pedagogiczne mojej Szkoły, łącznie z dyrektorem, w dużej mierze stanowili absolwenci Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, którzy podjęli pracę na prowincji aby uniknąć represji ze względów politycznych - był to bowiem okres pierwszej połowy lat pięćdziesiątych stanowiących, apogeum stalinizmu.

Uczęszczając do dziesiątej klasy, już na koniec pierwszego półrocza, ponownie zostałem prymusem Szkoły. Tak było do końca mojej nauki w szkole średniej, w rezultacie czego otrzymałem dyplom: „Przodownika nauki i pracy społecznej”. Dyplom taki upoważniał wówczas do przyjęcia na studia wyższe bez egzaminu wstępnego. Pamiętam wzruszenie i łzy mojego śp. Ojca, gdy podczas uroczystego rozdania świadectw dojrzałości, w obecności abiturientów i rodziców, dyrektor Szkoły wręczając świadectwo dojrzałości gratulował mi i życzył abym w przyszłości został profesorem uczelni wyższej.

Zamierzałem studiować na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Łodzi. Gdy dowiedział się o tym mój profesor matematyki i fizyki, poprosił mnie do siebie mówiąc, że powinienem studiować na Politechnice Warszawskiej – najlepszej uczelni technicznej w kraju. Dowiedziałem się, że funkcjonuje tam Wydział Mechaniczny Konstrukcyjny, a wśród licznych specjalności znajdują się „cieplne maszyny tłokowe”. Przypomniałem sobie wtedy lata dziecięce kiedy

zawsze biegłem tam, gdzie rolnicy, wykorzystując mały silnik spalinowy, przekładnię pasową i młocarnię, dokonywali omłotów zbóż. Ten układ mechaniczny wówczas mnie fascynował. W rezultacie złożyłem dokumenty z prośbą o przyjęcie na studia na Wydziale Mechanicznym Konstrukcyjnym Politechniki Warszawskiej. Wydział ten na początku lat sześćdziesiątych połączono z Wydziałem Lotniczym i nosi on aktualnie nazwę: „Wydział Mechaniczny Energetyki i Lotnictwa”.

Wspominam dotąd zajęcia z geometrii wykreślnej na pierwszym semestrze. Prowadzący ćwiczenia podchodził do studentów pracujących przy deskach kreślarskich, a po spojrzeniu na projekt mówił: „Pan minął się z powołaniem, być może mógłby pan być dobrym lekarzem, prawnikiem, nauczycielem, artystą itp. Uważam jednak, że nigdy nie będzie pan inżynierem konstruktorem”. Po takich stwierdzeniach, w grupach ćwiczeniowych panowała panika, studenci przestawali wierzyć w swoje możliwości, oddalali się z deskami kreślarskimi na inne stoły. Chcieli uniknąć kontaktu z prowadzącym. Jest to przedmiot, który ma ukształtować wyobraźnię przestrzenną potrzebną inżynierowi konstruktorowi, który projektując maszynę lub urządzenie techniczne musi „widzieć” ją i wszystkie jej elementy w przestrzeni. Nikt nam nie powiedział czemu ma służyć ten przedmiot, choć wymagania były bardzo wysokie. Na szczęście ukazał się wtedy skrypt „Zadania z geometrii wykreślnej”, który studiując samotnie z wielkim wysiłkiem zacząłem „widzieć przestrzennie”. W rezultacie tego zdałem egzamin semestralny z oceną dobrą, co stanowiło pewien przełom w moim studenckim życiu.

Piszę o tym dlatego, że te oraz inne negatywne wydarzenia podczas studiów, wzbogaciły moje doświadczenia dydaktyczne jako nauczyciela akademickiego oraz prorektora ds. nauczania i wychowania. W związku z takimi, na szczęście nielicznymi wydarzeniami koledzy z mojego roku przeżywali olbrzymi stres. Wiązał się on również z bezwzględną dyscypliną oraz bardzo dużymi wymaganiami podczas egzaminów, zaliczania ćwiczeń rachunkowych, laboratoryjnych i projektowych. Studia na tym Wydziale były bardzo trudne. Z 330 studentów przyjętych na pierwszy rok ukończyło je tylko 38. Pozostali przeszli na inne wydziały Politechniki, inni skreśleni z listy studentów zostali wcieleni do wojska lub podjęli pracę, jeszcze inni przerwali studia ze względów zdrowotnych. Obszerny program studiów, różnorodność form zajęć, brak wielu podręczników i skryptów sprawiały, że wielu studentów nie mogło sprostać stawianym wymaganiom. Trzeba było wielkiej determinacji, uzdolnień i olbrzymiej pracowitości aby ukończyć ten Wydział. Jednak z perspektywy czasu oceniam, że program studiów stanowił logiczną całość, charakteryzował się poprawną sekwencją przedmiotów, kształtując sylwetkę absolwenta przygotowywanego do samodzielnej pracy inżyniera – konstruktora. Studia te dały mi solidne podstawy teoretyczne do przyszłej pracy naukowej, o której

wówczas jeszcze nie myślałem. Miałem też szczęście, że na swojej drodze edukacyjnej spotkałem wybitnych uczonych i praktyków, moich wykładowców. Byli to między innymi profesorowie: Witold Pogorzelski (matematyka), Bohdan Stefanowski (termodynamika, z Lublina), Jerzy Leyko (mechanika), Zbigniew Brzoska (wytrzymałość materiałów), Jan Oderfeld (teoria mechanizmów i maszyn), Zdzisław Rytel (maszyny ciepłe tłokowe), Tadeusz Ukłański (turbiny spalinowe i parowe). Wszyscy profesorowie mieli znaczące osiągnięcia praktyczne w zakresie nauk technicznych, kierując wcześniej biurami konstrukcyjnymi. Kadra asystentów prowadzących zajęcia projektowe wywodziła się również z dochodzących specjalistów pracowni projektowych. To wszystko sprawiało, że studenci cenili swoich nauczycieli jako wybitnych profesjonalistów, byliśmy z nich dumni. Profesorowie prowadzili wykłady bez żadnych notatek, przychodzili przy tym świetnie przygotowani, dotyczyło to również asystentów prowadzących ćwiczenia rachunkowe, laboratoria lub prace projektowe. Po każdym roku studiów odbywałem miesięczną praktykę zawodową, a podczas wykonywania pracy dyplomowej – praktykę, która miała miejsce w Zakładach H.Cegielskiego w Poznaniu. Dużo się wtedy nauczyłem bowiem montowany był wtedy pierwszy silnik okrętowy firmy „Sulcer”, którego licencję zakupiono w Szwajcarii. Podczas wykonywanych prac przejściowych opracowałem trzy projekty konstrukcyjne: obrabiarki, pompy tłokowej i turbosprężarki. W ramach pracy dyplomowej skonstruowałem silnik okrętowy dużej mocy, oceniony bardzo dobrze. W rezultacie otrzymałem tytuł zawodowy mgr. inż. mechanika w zakresie ciepłych maszyn tłokowych. Po studiach, ze względów rodzinnych (miałem zapewnione mieszkanie, byłem już wówczas żonaty), podjąłem pracę w Fabryce Samochodów Ciężarowych w Lublinie. Zostałem zatrudniony w Biurze Głównego Konstruktora FSC. W zakładzie tym badałem pierwszy prototyp silnika wysokoprężnego, a następnie skonstruowałem drugi prototyp. Na skutek decyzji władz centralnych przerywano prace konstrukcyjno-badawcze dotyczące wielu nowych typów samochodów dostawczych, z czego byłem bardzo niezadowolony. Niestety to samo stało się z „moim” silnikiem mimo, że wyniki badań wskazywały na udaną konstrukcję. Zamiast produkcji silników w FSC Lublin uruchomiono produkcję odlewów dla całego przemysłu motoryzacyjnego w Polsce. W wyniku tego wybudowano olbrzymią odlewnię, która zresztą upadła w okresie transformacji gospodarczej.

Następnie zająłem się badaniami drgań, naprężeń oraz wytrzymałości zmęczeniowej samochodów. W zakresie badań silników odbyłem staż w Biurze Konstrukcyjnym Przemysłu Motoryzacyjnego w Warszawie, zaś na Politechnice Gdańskiej – w zakresie elektrycznej tensometrii oporowej służącej do pomiarów naprężeń.

Problemy techniczne, z którymi spotkałem się podczas pracy w FSC w Lublinie, stały się przyczyną moich wzrastających zainteresowań w kierunku naukowego pogłębienia zagadnień. Istotny w tym względzie wpływ miał mój udział w konferencjach naukowo-technicznych. Wzrastające zainteresowania naukowe spowodowały, że zacząłem myśleć o rozprawie doktorskiej i pracy na uczelni. Wstępny etap zaawansowania pracy doktorskiej, do otwarcia przewodu włącznie, zakończyłem pracując w FSC. Zanim dostałem temat pracy doktorskiej od prof. Jerzego Leyko musiałem opanować trzy monografie dotyczące metod analizy drgań układów nieliniowych i parametrycznych. Po rozpoczęciu pracy w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Lublinie stwierdziłem, że nie było tutaj warunków do prowadzenia badań doświadczalnych w zakresie mechaniki. Podjąłem więc wysiłki w celu wyposażenia zespołu mechaniki w aparaturę tensometryczną i maszyny zmęczeniowe. Zorganizowałem od podstaw laboratorium dynamiki maszyn, brałem udział w organizacji laboratorium cieczy i gazów oraz doprowadziłem do realizacji pełnego zestawu ćwiczeń laboratoryjnych z wytrzymałości materiałów.

Już podczas pracy nad silnikiem wysokoprężnym zainteresowałem się problematyką dynamiki układu korbowo-tłokowego, a szczególnie drganiami wału korbowego. W obliczeniach inżynierskich upraszcza się zagadnienia drgań skrętnych wału zastępując korbowód i tłok przez odpowiednio dobraną tarczę o stałym momencie bezwładności. Zainteresowałem się na czym polega istota przybliżenia i jakie może ona mieć skutki jakościowe i ilościowe. Było to bezpośrednią przyczyną podjęcia własnych badań w tym zakresie, uwieńczonych rozprawą doktorską pt. „Analiza drgań skrętnych układu o zmiennym momencie bezwładności i nieliniowym członie sprężystym”. Przewód doktorski został zakończony wyróżnieniem pracy, za którą otrzymałem nagrodę Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego.

W okresie mojej pracy w przemyśle wybór tematyki badawczej w zasadniczym stopniu wynikał z potrzeb FSC w Lublinie. Po uzyskaniu stopnia doktora nie zmieniłem pola moich zainteresowań naukowych ale starałem się podejmować badania w sposób bardziej kompleksowy i ukierunkowany. Ponieważ drgania pojazdów mają charakter losowy, przygotowując się do takiego ujęcia problematyki badawczej, ukończyłem semestralny kurs pt. „Procesy stochastyczne”, prowadzony przez Instytut Matematyki PAN w Warszawie. Odbyłem również w zakresie dynamiki stochastycznej trzymiesięczny, zagraniczny staż naukowy w Katedrze Mechaniki Instytutu Politechnicznego w Petersburgu, kierowanej przez światowej sławy uczonego, akademika prof. A.I.Łurie. Następnie zainteresowałem się problematyką syntezy mechanicznych układów nieliniowych, tj. takiego doboru parametrów układu, który zapewnia spełnienie założonego kryterium dotyczącego komfortu i wytrzymałości zmęczeniowej pojazdu. W badaniach doświadczalnych dla potrzeb

przemysłu, zainicjowałem na Uczelni problematykę badań zmęczeniowych. Dzięki osiągnięciom w tym obszarze badawczym, Komitet Budowy Maszyn PAN powierzył mi organizację pierwszego i drugiego Sympozjum Zmęczenia Materiałów i Konstrukcji. W następnym okresie zajmowałem się symulacją eksploatacyjnych badań zmęczeniowych w warunkach laboratoryjnych. Zespół uczelniano-przemysłowy pod moim kierunkiem opracował metodę symulacji obciążeń stochastycznych przegubowych wałów kierownic samochodów dostawczych. Przeprowadził również badania doświadczalne oraz zaprojektował, a także wykonał aparaturę pomiarową i urządzenia badawcze. Praca została wdrożona do produkcji, zaś zespół otrzymał nagrodę Ministra Przemysłu Maszynowego.

Solidne przygotowanie teoretyczne nabyte podczas studiów i pracy nad rozprawą doktorską, doświadczenia i osiągnięcia w przemyśle pozwoliły mi zamieszczać publikacje w renomowanych czasopismach PAN-owskich, takich jak: „Archiwum Budowy Maszyn”, „Rozprawy Inżynierskie” oraz w „Mechanice Teoretycznej i Stosowanej”. Pracując od 1973 r. na stanowisku docenta, w wyniku postępowania kwalifikacyjnego, uzyskałem tytuł profesora nadzwyczajnego, bez pracy habilitacyjnej, co sprawiło mi dużą satysfakcję, że mój dorobek naukowy i przemysłowy został wysoko oceniony.

Po uzyskaniu tytułu profesora zająłem się problematyką wzajemnych oddziaływań drgań parametrycznych i samowzbudnych w mechanicznych układach nieliniowych oraz drgań płyt z lekkim wypełniaczem, stosowanych w przemyśle lotniczym. Następnie zaproszony do współpracy przez prof. Andrzeja Waksmundzkiego zająłem się problematyką mechaniki światłowodów i kabli światłowodowych. Prace te realizowane były w ramach programu resortowego, a następnie rządowego i zakończyły się opracowaniem kilku metod badań wytrzymałościowych oraz konstrukcją i wykonaniem siedmiu urządzeń badawczych. Od ponad dziesięciu lat pracuję naukowo w zakresie chaosu deterministycznego w nieliniowych układach mechanicznych. Ponieważ w kierowanej przeze mnie Katedrze Mechaniki Stosowanej utworzyłem specjalność: „Budowa śmigłowców” zająłem się również problematyką dynamiki i drgań śmigłowców. Wspomnę, że kształcenie w specjalności „Budowa śmigłowców”, funkcjonującej przy kierowanej przeze mnie Katedrze, jest prowadzone na takim poziomie, że wszyscy jej absolwenci znajdują zatrudnienie w WSK PZL Świdnik. Wobec problemu bezrobocia absolwentów szkół wyższych jest to fenomen, także w skali kraju. Dwóch moich doktorów pracuje w tym zakładzie jako uznani specjaliści w dziedzinie wytrzymałości zmęczeniowej oraz drgań śmigłowców. Niektórzy absolwenci „Budowy śmigłowców” są zatrudnieni w zakładach lotniczych Tuluzy i Marsylii (we Francji). Syntezą kilkuletnich badań w zakresie mechaniki światłowodów jest unikalna monografia: „Badania własności mechanicznych światłowodów”. W dziedzinie śmigłowców,

po kilkuletnich pracach, przy moim współautorstwie i głównej redakcji, wydano podręcznik przeznaczony dla studentów i konstruktorów pt.: „Wstęp do konstrukcji śmigłowców”.

Dlaczego moje zainteresowania naukowe dotyczą głównie mechaniki nieliniowej obejmującej również chaos deterministyczny? Otóż nieliniowe charakterystyki tarcia, sprężystości materiałów konstrukcyjnych, mięśni i kości sprawiają, że zagadnienia drgań, teorii sprężystości i biomechaniki formułuje się na gruncie mechaniki nieliniowej. Do takich zagadnień należą przepływy turbulentne, charakteryzujące się nieregularnym i nieprzewidywalnym – chaotycznym ruchem cząstek płynów. Większość obserwowanych procesów drganiowych ma wyraźny charakter nieliniowy. Nieliniowości są powodem olbrzymiego bogactwa zjawisk otaczającego nas świata. Dopiero na gruncie tej teorii można było zbadać zjawiska drgań samowzbudnych powodujących, w minionych latach, liczne katastrofy mostów wiszących i statków latających oraz odkryć chaos w układach deterministycznych. „Jeśli nie grzeszyć przeciw logice, nie można dojść do czegokolwiek” – ten paradoks Einsteina stanowi motto jednej z monografii poświęconej nieliniowej dynamice chaosu deterministycznego. Badania chaosu prowadzone są aktualnie w mechanice, elektrotechnice, chemii i biologii. Odkrycie to, uważane za najważniejsze po teorii względności i mechanice kwantowej, rodzi nadzieję na wyjaśnienie zjawisk turbulencji. Podobnie jak istota zmęczenia materiałów, turbulencja od ponad stu lat jest nadal „białą plamą” mechaniki. Dlatego fascynuję się mechaniką nieliniową, chociaż zagadnienia te są bardzo złożone. Językiem mechaniki jest bowiem matematyka, która dotąd nie dysponuje takimi funkcjami, które mogłyby opisać zagadnienia nieliniowe w postaci ścisłej.

W dorobku naukowym mam publikacje, które ukazały się w renomowanych czasopismach zagranicznych o światowym zasięgu: „International Journal of Non-linear Mechanics”, „Nonlinear Dynamics”, „International Journal of Bifurcation and Chaos”, „Journal of Sound and Vibration”, „Chaos, Solitons and Fractals”. Wiele prac zamieszczonych jest na liście filadelfijskiej.

Byłem organizatorem i jestem kierownikiem Katedry Mechaniki Stosowanej, która w 2002 r. zajęła w rankingu pierwsze miejsce spośród wszystkich katedr i instytutów Politechniki Lubelskiej.

Przez osiem lat pełniłem funkcję prorektora ds. nauczania i wychowania oraz I-go zastępcy rektora. Był to okres kiedy Uczelnię przekształcono w Politechnikę Lubelską.

W latach 1996 i 1999, w demokratycznych wyborach, powierzono mi funkcję rektora. Po okresie moich dwóch kadencji rektorskich przypadających na przełom wieków, a nawet tysiącleci, pozostawiłem Uczelnię z czterema nowymi budynkami. W czasie pełnienia przeze mnie funkcji rektora opracowano i wdrożono nowy, zdecentralizowany system zarządzania finansami, dwa wydziały

uzyskały prawa habilitowania, nadano pierwszy w historii Uczelni tytuł doktora „honoris causa”. Rozwinięto intensywną współpracę naukową z zagranicą, utworzono nowe kierunki studiów w zakresie informatyki oraz zarządzania i inżynierii produkcji, powstało wiele nowych specjalności dydaktycznych. Zwiększono liczbę uprawnień jednostek do nadawania stopni doktora, opracowano i wdrożono nowy, elastyczny system studiów odpowiadający standardom zagranicznym. Wzrosła ranga Uczelni w środowisku lubelskim i w skali kraju, czego wyrazem są dobre miejsca Politechniki w rankingach. Podczas moich kadencji rektorskich uruchomiono studia doktoranckie, wprowadzono kompleksową komputeryzację administracji Uczelni oraz uruchomiono internet w domach studenckich. Mimo czterech inwestycji nie zaciągałem kredytów bankowych, przekazałem mojemu następcy Uczelnię bez zadłużenia, jak na obecne warunki w kraju, w dobrym stanie finansowym.

Swoją wiedzę naukową i doświadczenie staram się jak najlepiej przekazywać studentom oraz tym wszystkim pracownikom, którzy chcą z tego korzystać. Prywatnie interesuję się muzyką klasyczną, dobrą literaturą, lubię podróżować poznając świat i ludzi.

Curriculum vitae prof. Kazimierza Szabelskiego

Data i miejsce urodzenia:

2 kwietnia 1937, Jeziorzany, woj. lubelskie

Podstawowe miejsce pracy:

Politechnika Lubelska, Wydział Mechaniczny
Katedra Mechaniki Stosowanej

Uprawiana dziedzina, dyscyplina i specjalność naukowa:

- **dziedzina:** nauki techniczne
- **dyscyplina:** mechanika, budowa i eksploatacja maszyn
- **specjalność naukowa:** dynamika maszyn, drgania nieliniowe, chaos deterministyczny, stochastyczna dynamika maszyn, wytrzymałość zmęczeniowa materiałów i konstrukcji, mechanika światłowodów, pomiary drgań i naprężeń

Przebieg kariery:

- **studia magisterskie:** 1960 r. Wydział Mechaniczny Konstrukcyjny; specjalność: ciepłe maszyny tłokowe
- **doktorat:** 1970 r. , Politechnika Łódzka
- **docent:** 1973 r., Politechnika Lubelska
- **profesor nadzwyczajny** - 1984 r.
- **profesor zwyczajny** - 1991 r.

Przebieg pracy:

1996 – 2002	Rektor Politechniki Lubelskiej
1973 – 1981	Prorektor Politechniki Lubelskiej, I-wszy Zastępca Rektora
1985 –	Kierownik Katedry Mechaniki Stosowanej
1991 –	Profesor zwyczajny
1984 – 1991	Profesor nadzwyczajny
1973 – 1984	Docent Politechniki Lubelskiej
1973 – 1978	Kierownik Zakładu Mechaniki Stosowanej
1975 – 1978	Kierownik Zespołu Naukowego Dynamiki i Wytrzymałości Konstrukcji
1978 – 1985	Kierownik Zakładu Mechaniki Stosowanej i Inżynierii Materiałowej
1970 – 1973	Kierownik Laboratorium Wytrzymałości Materiałów
1967 – 1970	Wykładowca i starszy wykładowca WSInż. w Lublinie
1961 – 1967	Konstruktor, inżynier badań w FSC Lublin

Osiągnięcia naukowe – charakterystyka ogólna

Autor ponad 150 publikacji naukowych w tym dziesięciu książek, monografii i skryptów akademickich. Główny autor i redaktor pierwszej w kraju monografii: „Badanie własności mechanicznych światłowodów” oraz książki przeznaczonej dla konstruktorów i studentów pt.: „Wstęp do konstrukcji śmigłowców”. Szereg publikacji zamieszczonych jest w renomowanych czasopismach zagranicznych o światowym zasięgu. Ponad 50 prac wykonanych dla potrzeb zakładów przemysłowych.

Kształcenie kadry

Promotorstwo pięciu obronionych prac doktorskich, trzy prace habilitacyjne w kierowanej przeze mnie Katedrze Mechaniki Stosowanej.

Staż naukowe i zawodowe

- Staż naukowy (trzy miesiące) u światowej sławy akademika prof. A.I. Łurie w Katedrze Mechaniki Instytutu Politechnicznego w Petersburgu;
- Jako visiting professor przebywałem przez dwa tygodnie w Katedrze Mechaniki kierowanej przez akademika prof. W.W.Bołotina w Moskiewskim Instytucie Energetycznym;
- Staż zawodowy (dwa tygodnie) w zakresie elektrycznej tensometrii oporowej na Politechnice Gdańskiej;
- Staż zawodowy (jeden miesiąc) w Biurze Konstrukcyjnym Przemysłu Motoryzacyjnego w Warszawie w zakresie badań silników spalinowych.

Nagrody

15 nagród ministrów: Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Edukacji Narodowej, Przemysłu Maszynowego, za prace: naukową, dydaktyczną, organizacyjną oraz wdrożenia badań naukowych w przemyśle.

Konferencje zagraniczne i pobyty studialne w zagranicznych zakładach przemysłowych:

Paryż, Marsylia, Tuluza (Francja); Filadelfia, Waszyngton (USA); Mons (Belgia); Amsterdam; Sztokholm; Budapeszt; Sao Paulo, Rio Claro (Brazylia), Porto (Portugalia), Bristol, Londyn, Swansea i Aberdeen (Wielka Brytania); Ryga, Moskwa, Petersburg; Ottawa, Toronto, Montreal (Kanada); Seul (Korea Płd.); Sozopol (Bułgaria)

Członkostwo w organizacjach naukowych i zawodowych

- Członek korespondent Europejskiej Akademii Nauki i Sztuki w Paryżu;
- Członek Akademii Inżynierskiej w Polsce;
- Członek Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego oraz przez jedną kadencję członek jej prezydium;
- Członek Kolegium Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- Członek Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego „Mechanika” przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- Przewodniczący Kolegium Rektorów Wyższych Szkół Lublina;
- Przewodniczący Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej w Lublinie;
- Członek zwyczajny Lubelskiego Towarzystwa Naukowego;
- Członek Polskiego Towarzystwa Wiroplątów;
- Członek American Helicopter Society;
- Przewodniczący Wojewódzkiego Klubu Techniki i Racjonalizacji;
- Zastępca przewodniczącego Rady Naukowej i konsultant w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Samochodów Dostawczych w Lublinie;
- Członek Sekcji Podstaw Konstrukcji Maszyn, Zespołu Zmęczenia Materiałów i Konstrukcji Maszyn Komitetu Budowy Maszyn PAN oraz Sekcji Mechaniki Analitycznej Komitetu Mechaniki PAN;
- Organizator i członek Sekcji Mechaniki, Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki i Budownictwa Lubelskiego Oddziału PAN.

Popularyzacja nauki

- Wykład pt. „Rola nauk technicznych oraz problemy szkolnictwa wyższego w Polsce” wygłoszony w Stacji Naukowej PAN w Paryżu;
- Wykład wygłoszony podczas inauguracji roku akademickiego 1989/90 pt. „Współczesne problemy i perspektywy mechaniki”;
- Wykład wygłoszony w Lubelskim Towarzystwie Naukowym pt. „Chaos deterministyczny w układach technicznych”;
- Wykład wygłoszony w Lubelskim Towarzystwie Naukowym pt. „Drgania układów mechanicznych z nieidealnymi źródłami energii”.

Odnaczenia i wyróżnienia

- Krzyż Komandorski OOP;
- Krzyż Kawalerski OOP;
- Złoty Krzyż Zasługi;
- Medal Komisji Edukacji Narodowej;
- Odznaka „Zasłużony dla Wynalazczości i Racjonalizacji”;
- Zasłużony działacz kultury;
- Srebrny medal „Za zasługi dla obronności kraju”;
- Złota odznaka „Za zasługi dla miasta Lublina”;
- Medal „Za zasługi dla woj. lubelskiego”;
- Jako drugi w historii Lubelskiego Towarzystwa Naukowego wyróżniony dyplomem „RESOLUTIO PRO LAUDE ACADEMICA”;
- Dyplom „Za zasługi dla Lubelskiego Towarzystwa Naukowego”.

**PRACOWNIE NAUKOWE-
LABORATORIA-BADANIA****Akademia Rolnicza w Lublinie**

Akademia Rolnicza w Lublinie powstała w 1955 r. (początkowo jako Wyższa Szkoła Rolnicza) z połączenia Wydziału Rolnego (obecnie Rolniczy), Wydziału Weterynaryjnego (obecnie Medycyny Weterynaryjnej) oraz Wydziału Zootechnicznego (obecnie Biologii i Hodowli Zwierząt) działających od 1944 roku w ramach Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Obecnie na Uczelni funkcjonuje 5 wydziałów, na których w roku akademickim 2003/2004 prowadzonych jest 12 kierunków studiów i 25 specjalności.

Studia na naszej Uczelni mają charakter 3-stopniowy; pierwszy stopień to inżynierskie, następnie magisterskie i doktoranckie. Zajęcia prowadzone są w systemie dziennym, zaocznym i wieczorowym. Wszystkie wydziały Uczelni mają prawa nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego. Studia podyplomowe obejmują następujące kierunki kształcenia:

- ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego (kierunek przeznaczony jest dla nauczycieli przedmiotów z zakresu ekologii i ochrony środowiska),
- marketing i zarządzanie w agrobiznesie oraz rozwój obszarów wiejskich (przeznaczony dla pracujących w sferze agrobiznesu),
- zastosowania informatyki w rolnictwie,
- techniki i technologie produkcji pasz,
- integracja europejska,
- zarządzanie jakością w produkcji żywności.

Kształcimy 6900 studentów w ramach studiów stacjonarnych oraz 3600 w systemie zaocznym, ponadto na studiach doktoranckich 170 osób. Zajęcia dydaktyczne prowadzone są przez grono 758 wysoko kwalifikowanych nauczycieli akademickich, w tym 170 profesorów tytularnych.

Badania naukowe

W roku akademickim 2002/2003 prowadzone badania naukowe obejmowały:

- projekty badawcze (62),
- działalność statutowa (127) i badania własne (142),
- pozostałe prace realizowane w ramach programów międzynarodowych (2), ekspertyzy, oceny leków i inne (8).

W kolejnych edycjach konkursów KBN złożono 65 projektów badawczych, z czego 22 zostały przyjęte. Na konkurs 31.07.2003 (nie podano jeszcze wyników) złożono 49 projektów. Liczba składanych wniosków na realizację projektów badawczych w porównaniu z latami poprzednimi wzrasta, co ma

Gmach Collegium Agronomicum II.

fot. Archiwum AR w Lublinie

Centrum Kongresowe Akademii Rolniczej w Lublinie.

fot. Archiwum AR w Lublinie

bezpośrednie przełożenie na liczbę realizowanych projektów badawczych. Przy coraz niższych nakładach na naukę z budżetu państwa ta forma pozyskiwania środków jest zjawiskiem pozytywnym.

Poza projektami badawczymi i pracami badawczymi na zlecenie, AR realizowała działalność statutową w ramach 127 problemów i badania własne w ramach 142 problemów. W obrębie tych tematów zrealizowanych jest 746 zadań badawczych.

Wykonanie planowych badań zapewniły środki przyznane przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji w wysokości daleko odbiegającej od potrzeb. Na działalność statutową otrzymane środki były wyższe o 20 proc. od tych z poprzedniego roku, jednak z uwagi na zwiększony udział w kosztach środków na płace, podwyżka ta była nieodczuwalna. Na badania własne Ministerstwo przyznało w 2003 roku tylko 58 proc. środków ubiegłorocznych, co było przedmiotem zwiększonej troski Senatu, który w celu ich właściwego wykorzystania i zabezpieczenia realizacji zadań statutowych, podjął stosowną uchwałę w sprawie zasad podziału dotacji.

W analizowanym okresie opublikowano łącznie 1486 pozycji naukowych, w tym 83 w czasopiśmie będących na liście filadelfijskiego Instytutu Informacji Naukowej oraz wydano 67 monografii i podręczników.

W minionym roku Ministerstwo Nauki i Informatyzacji wznowiło doinwestowanie zaplecza badawczego. Uczelnia otrzymała 310 tys. zł na zakup bioreaktora dla Wydziału Rolniczego i wysoko specjalistycznego chromatografu dla Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt.

Współpraca naukowa z zagranicą

W ramach współpracy z zagranicą zorganizowano następujące konferencje międzynarodowe:

- „Środowisko - Zwierzę - Produkt”,
- VII Międzynarodowe Sympozjum Dermatologiczne „Klinika głównych dermatoz psów i kotów”,
- międzynarodowe seminarium „Walory przyrodnicze i strefowanie rezerwatu biosfery Polesie Zachodnie”,
- sympozjum „Restoration Ecology - Healing Aquatic Environments”,
- „Łoś w Polsce” - 1st East European Moose Symposium,
- IV Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Techniczna „Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa: MOTROL 2003”,
- II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Agrolaser 2003”.

Pracownicy naukowcy Uczelni uczestniczą w europejskich programach badawczych. W ramach czwartego programu Komisji Unii Europejskiej, realizując program dotyczący ochrony środowiska (ECOFRAME), opracowali system kryteriów klasyfikacji statusu ekologicznego jezior płytkich Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego wg dyrektyw unijnych.

Ponadto w bieżącym roku na Wydziale Inżynierii Produkcji (dawnym Wydziale Techniki Rolniczej) kontynuowano prace badawcze w ramach międzynarodowego programu CRAFT. Dotyczyły one opracowania technologii produkcji biodegradalnych materiałów opakowaniowych z surowców roślinnych. Na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej realizowano również w ramach międzynarodowego programu EUREKA temat: Zastosowanie preparatów lektynowych do zapobiegania biegunkom u odsadzonych psów.

Działalność naukowa pracowników AR przejawia się również we współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi. W analizowanym okresie wykonano 14 tematów badawczych opracowując je pod kątem przydatności wyników w warunkach polskich. Na ich podstawie wykonano szereg publikacji i doniesień naukowych wygłaszanych na zagranicznych konferencjach i sympozjach. W roku akademickim 2002/2003 wyjechało w tym celu za granicę 169 osób, wykorzystując środki na działalność statutową, badania własne, a także w znikomym stopniu środki na projekty badawcze.

W tym okresie kontynuowana była współpraca z naukowymi ośrodkami zagranicznymi. Podpisano 3 nowe porozumienia z Rosyjską Akademią Nauk Rolniczych w Moskwie, Państwowym Instytutem Hodowli Zwierząt Futerkowych i Królików w Moskwie oraz z Moskiewską Państwową Akademią Medycyny Weterynaryjnej i Biotechnologii. Nowe porozumienia dały możliwość szerszej współpracy i sformalizowały istniejące kontakty naukowe.

Zakres programów objętych umowami o bezpośredniej współpracy dotyczy:

- udziału we wspólnych badaniach naukowych,
- wzajemnego udziału w konferencjach i sympozjach,
- wymiany kadry naukowej.

Ponadto poza umowami Uczelnia prowadzi szeroką współpracę opartą na zbieżności celów naukowych i wartości, które prezentują współpracujące strony. Przynosi to wymierne korzyści i określone efekty badawcze.

Na uwagę zasługuje ścisła współpraca naukowa realizowana w ramach umów międzynarodowych. Prowadzone badania na Wydziale Rolniczym we współpracy z Akademią Rolniczą w Shanxi w Chinach dotyczą bioaktywnej właściwości roślin, jakości żywieniowej i medycznej gryki. Wydział Techniki Rolniczej i Centrum Badań Rolniczych w Gembloux, w Belgii prowadzą wspólne prace z zakresu ekologicznie akceptowanych technik aplikacji agrochemikaliów w rolnictwie. Ta wspólnie realizowana problematyka badawcza wpisana jest do protokołów wykonawczych w umowach międzyrządowych.

W minionym roku Uczelnię wizytowało 35 osób, a ograniczone środki finansowe uniemożliwiają podjęcie szerszej współpracy zagranicznej.

Uczelnia realizuje unijny program dydaktyczny Socrates/Erasmus, umożliwiający wyjazdy studentom ostatnich lat do uczelni partnerskich w UE, m.in. w celu zebrania materiałów do prac dyplomowych. Akademia Rolnicza podpisała umowy z trzema szkołami wyższymi we Francji i jedną w Belgii. Studenci i pracownicy uczestniczą też w tzw. intensywnych kursach, czyli cyklu zajęć przygotowanych dla międzynarodowej grupy studentów przez międzynarodową grupę dydaktyków.

Na Uczelni funkcjonuje Centrum Kultury i Folkloru Wsi. Jest to jednostka dydaktyczna, w ramach której działają:

- Zespół Pieśni i Tańca, istniejący od 1960 r. i należący do grona najdłuższych działających zespołów folklorystycznych w Polsce. Reprezentował Uczelnię podczas 80 wyjazdów, występując na sześciu kontynentach. W roku 2001, uczestnicząc w konkursowym festiwalu w Malezji na wyspie Borneo, zdobył Grand Prix oraz dwie inne nagrody;
- Chór Akademicki, który w czerwcu 2002 obchodził 50-lecie swojej działalności.

Rozwojowi kierunków kształcenia i badań naukowych towarzyszy rozbudowa dotychczasowych obiektów i budowa nowych. W 2001 r. oddano do użytku nowoczesny i funkcjonalny gmach Collegium Agronomicum II (Fot.1) przeznaczony dla potrzeb dydaktyki, wraz z pracowniami komputerowymi, salami wykładowymi oraz Centrum Kongresowe, m.in. z salą konferencyjną na 600 miejsc, wyposażoną w elektroniczne urządzenia do prezentacji wykładów oraz do tłumaczenia symultanicznego (Fot.2). W 2002 r. rozpoczęto budowę Wydziału Nauki o Żywności.

Działalność dydaktyczna Uczelni prowadzona jest w Lublinie oraz w Instytucie Nauk Rolniczych w Zamościu, a także w Opolu Lubelskim i Krasnymstawie.

Władze uczelni, wydziały

Rektor: prof. dr hab. Zdzisław Targoński

Prorektorzy:

do spraw nauki i współpracy z zagranicą – prof. dr hab. Janusz Wiśniewski,

do spraw kadr i organizacji – prof. dr hab. Stanisław Pałys,

do spraw studenckich i dydaktyki – prof. dr hab. Grażyna Jeżewska.

Wydział Rolniczy (dziekan: prof. dr hab. Edward Pałys)

Kierunki kształcenia :

- rolnictwo; *specjalności*: agronomia, agrobiznes, agroturystyka, kształtowanie i ochrona środowiska rolniczego (w Lublinie i w Instytucie Nauk Rolniczych w Zamościu);
- technologia żywności i żywienie człowieka;
- biotechnologia;
- towaroznawstwo; *specjalności*: zarządzanie, kształtowanie i ochrona jakości towarów konsumpcyjnych oraz obrót towarowy i obsługa celna;
- architektura krajobrazu; *specjalność*: architektura krajobrazu otwartego.

Wydział Medycyny Weterynaryjnej

(dziekan: dr hab. Andrzej Wernicki, prof. AR)

Kierunek kształcenia: - weterynaria.

Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt (dziekan: prof. dr hab. Tomasz Gruszecki)

Kierunki kształcenia:

- zootechnika; *specjalności*: hodowla i użytkowanie zwierząt, hodowla koni i jeździectwo, ocena i wykorzystanie surowców zwierzęcych, hodowle amatorskie; w ramach specjalności zootechnika ogólna jest specjalizacja: produkcja i marketing pasz przemysłowych;
- ochrona środowiska;
- biologia; *specjalność*: biologia stosowana.

Wydział Ogrodniczy (dziekan: prof. dr hab. Jerzy Hetman)

Kierunki kształcenia:

- ogrodnictwo; *specjalności*: produkcja ogrodnicza i zielarska, ochrona roślin i środowiska przyrodniczego, tereny zieleni i dekoracje roślinne oraz zarządzanie w ogrodnictwie;
- architektura krajobrazu; *specjalność*: architektura parków i ogrodów.

Wydział Inżynierii Produkcji (dziekan: prof. dr hab. Mieczysław Szpryngiel)

Kierunki kształcenia:

- technika rolnicza i leśna; *specjalności*: technika komputerowa w inżynierii rolniczej, technika rolnicza, technika rolno-spożywcza, inżynieria żywności, technika motoryzacyjna i energetyka, inżynieria kształtowania środowiska;
- inżynieria produkcji; *specjalności*: zarządzanie i inżynieria rolnicza, zarządzanie i inżynieria przetwórstwa spożywczego.

Zdzisław Targoński*Prof. dr hab. Zdzisław Targoński jest rektorem Akademii Rolniczej w Lublinie.*

**PRACOWNIE NAUKOWE-
LABORATORIA-BADANIA****Politechnika Lubelska****Jubileusz**

Politechnika Lubelska jest państwową wyższą uczelnią techniczną, która była i jest bardzo potrzebna Lubelszczyźnie. W bieżącym roku akademickim Politechnika obchodziła jubileusz 50-lecia działalności. Główne uroczystości związane z obchodami odbyły się w maju. 12 maja odbyła się Konferencja Rektorów Polskich Uczelni Technicznych, następnego dnia w Filharmonii Lubelskiej miało miejsce uroczyste, otwarte posiedzenie Senatu Politechniki Lubelskiej pod Patronatem Honorowym Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego. Kolejnymi uroczystościami uświetniającymi obchody były: uroczyste nadanie tytułu doktora honoris causa PL prof. A. Mosesowi (14 maja) i uroczysta promocja doktorów i – po raz pierwszy – doktorów habilitowanych (15 maja). Program obchodów zakończył Wielki Zjazd Absolwentów połączony w tym roku z Piknikiem (17 maja).

Rektorat Politechniki Lubelskiej.

fot. Archiwum O.L. PAN

Uroczyste, otwarte posiedzenie Senatu Politechniki Lubelskiej z okazji 50-lecia Uczelni.

fot. Archiwum PL

Uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa prof. A. Mosesowi.

fot. Archiwum PL

Krótki rys historyczny

Politechnika Lubelska powstała w maju 1953 r. jako Wieczorowa Szkoła Inżynierska z inicjatywy lokalnego środowiska techników i inżynierów. Pierwszy zaczął funkcjonować Wydział Mechaniczny. W roku akademickim 1953/54 rozpoczęło w nim studia 109 studentów. W miarę upływu czasu wzrastało przekonanie o konieczności dalszego rozwoju. Myślą przewodnią było, aby uczelnia kształciła wykwalifikowane kadry inżynierskie na Lubelszczyźnie, a przede wszystkim stała się pełnowartościową uczelnią techniczną. W 1964 r. powstał Wydział Elektryczny ze specjalnością elektrotechnika przemysłowa, a w następnym Wydział Budownictwa Lądowego, który w 1986 r. zmienił nazwę na Wydział Inżynierii Budowlanej i Sanitarnej. W wyniku wzmożonych starań 28 kwietnia 1965 r. przekształcono Wieczorową Szkołę Inżynierską w Wyższą Szkołę Inżynierską. Stanowisko rektora powierzono Stanisławowi Podkowie. Kolejne lata działalności przyniosły gruntowne przeobrażenia WSIInż., które doprowadziły w 1977 r. do powstania Politechniki Lubelskiej. W 1988 r. utworzono czwarty wydział - Zarządzania i Podstaw Techniki.

Dzień dzisiejszy

Politechnika stanowi nieodłączny element Lublina i regionu. Poprzez aktywne uczestnictwo w życiu społeczno-gospodarczym spełnia ważną rolę integracyjną i kulturotwórczą, a pracą dydaktyczną i naukową wnosi trwałą wkład w cywilizacyjny rozwój regionu. Ważnym zadaniem Politechniki jest wspieranie gospodarki dobrze przygotowaną kadrą oraz badaniami naukowymi. Władze uczelni zmierzają do tego, aby spełniała ona coraz lepiej funkcję regionalnego centrum edukacji i doradztwa technicznego.

Władze uczelni

W kadencji 2002-2005 funkcję rektora pełni dr hab. inż. Józef Kuczmaszewski, profesor PL; prorektora ds. ogólnych dr hab. inż. Marek Opielak, prof. PL; prorektora ds. nauki prof. dr hab. Witold Stępniewski oraz prorektora ds. kształcenia dr inż. Adam Wasilewski.

Informacje ogólne

Politechnika Lubelska zatrudnia ogółem blisko 1.100 pracowników, w tym 558 nauczycieli akademickich. Na uczelni studiuje ponad 11.000 studentów.

Na uczelni funkcjonują 4 wydziały (Mechaniczny, Elektryczny, Inżynierii Budowlanej i Sanitarnej oraz Zarządzania i Podstaw Techniki), Biblioteka Główna, Studium Języków Obcych, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu oraz Centrum Informatyczne.

Studia

Politechnika Lubelska jest uczelnią akademicką, która konsekwentnie umacnia swoją pozycję w zakresie działalności naukowej oraz nowoczesnego kształcenia studentów. Rozwijamy oraz tworzymy atrakcyjne kierunki i specjalności, szeroko wykorzystując techniki informatyczne. Wprowadziliśmy elastyczny system kształcenia oraz pełną komputeryzację uczelni i domów akademickich.

W ciągu pięćdziesięciu lat istnienia Politechnika Lubelska zwiększyła przeszło stokrotnie liczbę swoich studentów i obecnie studiuje ponad 11 tys. studentów. Liczba ta obejmuje 6200 słuchaczy studiów dziennych, 4600 studiów zaocznych, 450 podyplomowych i 102 doktoranckich. Mury uczelni opuściło dotąd 20.160 absolwentów.

Atrakcyjność uczelni wyraża się przede wszystkim wysokim poziomem nauczania i nowoczesną ofertą kształcenia. Szkoła oferuje programy kształcenia na poziomie licencjackim, inżynierskim, magisterskim i doktorskim. Na większości kierunków prowadzone są studia magisterskie uzupełniające dla absolwentów wyższych studiów zawodowych.

Kształcenie odbywa się w ramach 8 kierunków: budownictwo, elektrotechnika, informatyka, inżynieria środowiska, mechanika i budowa maszyn, edukacja techniczno-informatyczna, zarządzanie i inżynieria produkcji, zarządzanie i marketing.

Planowane jest utworzenie kolejnych kierunków, tj.: architektury, elektroniki i telekomunikacji, automatyki i robotyki.

Od 1994 r. absolwenci kierunków: mechanika i budowa maszyn, elektrotechnika oraz budownictwo i inżynieria środowiska, mogą ubiegać się o tytuł „inżyniera europejskiego” nadawany przez Europejską Federację Stowarzyszeń Inżynierskich FEANI.

Aby sprostać standardom europejskim przyjęto na uczelni do realizacji elastyczny system studiów oraz system punktowy, stanowiący niezbędny element współpracy między uczelniami zarówno w kraju jak i na poziomie międzynarodowym. System ten umożliwia: aktualizację programów i planów studiów, utrzymanie zgodności nadawanych tytułów i stopni ze standardami międzynarodowymi, indywidualizację procesu kształcenia oraz wybór przez studenta rodzaju i etapów wykształcenia.

Uczelnia oferuje również inne formy kształcenia - studia podyplomowe oraz kursy adresowane zarówno do młodzieży szkół średnich, jak i osób pragnących doskonalić wiedzę zawodową.

Studia doktoranckie w Politechnice prowadzone są w dwóch dyscyplinach: mechanika i budowa maszyn oraz elektrotechnika.

Rady trzech wydziałów mają prawo nadawania stopni naukowych doktora w dziedzinie nauk technicznych w dyscyplinach: budowa i eksploatacja maszyn, budownictwo, elektrotechnika oraz inżynieria środowiska. Rady Wydziału Mechanicznego oraz Elektrycznego mają prawo nadawania stopni doktora habilitowanego w dyscyplinach: budowa i eksploatacja maszyn oraz elektrotechnika.

Baza naukowa

Prowadzenie badań naukowych na wysokim poziomie wymaga odpowiedniej bazy laboratoryjnej i bibliotecznej. Sytuację uczelni w tym względzie poprawiło oddanie do użytku gmachu dydaktyczno-laboratoryjnego dla potrzeb kierunku inżynierii środowiska oraz dodatkowych pomieszczeń dydaktycznych w ramach rozbudowanego Wydziału Zarządzania i Podstaw Techniki.

Swoistego rodzaju pracownią, zarówno dla pracowników jak i studentów jest na uczelni biblioteka, której zbiory obejmują ponad 330 tys. jednostek, w tym 176 tys. woluminów książkowych, ok. 600 bieżących tytułów czasopism polskich i zagranicznych, 107 tys. zbiorów specjalnych, głównie norm polskich i europejskich. Czytelnie i wypożyczalnie Biblioteki Głównej i bibliotek wydziałowych w ostatnim roku odnotowały około 73,5 tys. odwiedzin czytelników, którym udostępniono około 115 tysięcy książek, czasopism i zbiorów specjalnych.

Działalność naukowo-badawcza

Obowiązujący w Politechnice system organizacji i zarządzania badaniami naukowymi przynosi wymierne efekty mierzone obiektywnymi wskaźnikami – liczbą uzyskanych stopni i tytułów naukowych, liczbą i poziomem publikacji, liczbą cytowań oraz uzyskanych patentów i wdrożeń.

W roku 2002 uczelnia wydatkowała na badania blisko 8 mln zł. Nauczyciele akademicy Politechniki Lubelskiej realizowali 64 projekty badawcze KBN o łącznej wartości ponad 3 mln zł. Uczelnia posiada duże możliwości świadczenia prac badawczych i usług na rzecz podmiotów gospodarczych. Łączna wartość prac naukowo-badawczych, usługowych wykonanych przez pracowników uczelni w 2002 r. zamknęła się kwotą blisko 600 tys. zł. Potwierdzeniem wysokich walorów wyników badań naukowych są publikacje, których ogólna liczba w 2002 r. wyniosła 1020 oraz 12 uzyskanych patentów i praw ochronnych, a także 11 zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych w Urzędzie Patentowym.

Dzięki działającemu przy Instytucie Podstaw Elektrotechniki i Elektrotechnologii, Centrum Doskonałości Zastosowań Technologii Nadprzewodnikowych i Plazmowych w Energetyce ASPPECT, uczelnia uzyskała na okres 3 lat dofinansowanie w wysokości 1,7 mln zł.

Współpraca międzynarodowa

Politechnika Lubelska aktywnie uczestniczy w różnorodnych programach i przedsięwzięciach międzynarodowych. Współpracuje m.in. w ramach Piątego Programu Ramowego Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej, programu Socrates/Erasmus, Grupy Compostela, programu Leonardo da Vinci, uczestniczy w projekcie badawczym Polonium 2000, programie COST, a także współpracuje w ramach Uniwersytetu Bałtyckiego, Stowarzyszenia Uniwersytetów Regionu Karpackiego z siedzibą w Koszycach (ACRU) oraz Central European Exchange Programme for University Studies (CEEPUS).

Politechnika Lubelska współpracuje z zagranicznymi uniwersytetami i ośrodkami naukowo-badawczymi w ramach blisko 50 umów o współpracy naukowej, badawczej oraz wymianie.

W ramach tych umów, a także kontaktów naukowych opartych na mniej formalnych podstawach, pracownicy Politechniki Lubelskiej prowadzą we współpracy z zagranicznymi partnerami wiele projektów naukowo-badawczych. Realizowana jest także wymiana pracowników naukowych w celu prowadzenia wykładów oraz wymiana studentów.

Życie studenckie

Młodzież może rozwijać swoje zainteresowania naukowe, artystyczne i sportowe w ponad 30 strukturach studenckich, m.in.: Formacji Tańca Towarzyskiego „GAMZA”, Grupie Tańca Współczesnego, Zespole Tańca Ludowego „KRAJKA”, Chórze Akademickim, zespołach muzycznych.

Do aktywnego spędzania wolnego czasu zachęcają także: AZS, Klub Rowerowy „Wentyl”, Klub Płetwonurków „Paskuda”, Klub Kick-boxing i Yacht Club.

Prężnie działa Studencka Agencja Fotograficzna. Do dyspozycji studentów i absolwentów jest Biuro Karier Studenckich.

Józef Kuczmaszewski

Dr hab. inż. Józef Kuczmaszewski, prof. PL, jest rektorem Politechniki Lubelskiej.

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU NA RZECZ REGIONU

Realizując zadania statutowe Oddział poparł inicjatywę lokalnych władz samorządowych w celu utworzenia Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego (LPNT), delegując swoich przedstawicieli do Rady Naukowej Parku, a także wypracowania Regionalnej Strategii Innowacji województwa lubelskiego oraz włączył się do prac nad wykorzystaniem dla regionu lubelskiego tzw. offsetu, wynikającego z przetargu związanego z zakupem samolotu wielozadaniowego dla polskiej armii.

Park Technologiczny

Celem powołania Lubelskiego Parku Nauko-Technologicznego jest wzmacnianie konkurencyjności gospodarki Lubelszczyzny w perspektywie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, poprzez efektywne wykorzystanie osiągnięć lubelskiego środowiska naukowego i transfer technologii na poziomie high-tech do działających i nowo powstających małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

Lubelskie wyższe uczelnie, instytuty naukowo-badawcze oraz szkoły zawodowe mogą stanowić doskonałą bazę dla rozwoju MŚP stosujących zaawansowane technologie w takich specjalnościach:

- biotechnologia,
- przemysł rolno-spożywczy,
- przemysł farmaceutyczny,
- optoelektronika,
- informatyka,
- ekologia i ochrona środowiska,
- zarządzanie i marketing,
- rachunkowość.

Realizacja Parku wytworzy mechanizmy umożliwiające wykorzystanie potencjału intelektualnego lubelskich naukowców dla kreacji MŚP stosujących zaawansowane technologie, co przyczyni się do przyspieszenia przekształcania Lubelszczyzny z regionu typowo rolniczego w region rolniczo-przemysłowy, w którym zatrudnienie znajdą zarówno bezrobotni z lubelskich wsi, jak i absolwenci wyższych uczelni Lublina.

Lubelski Park Naukowo-Technologiczny powstanie przy skrzyżowaniu ulic Droga Męczenników Majdanka - Doświadczalna. Obszar przeznaczony pod budowę Parku obejmuje docelowo około 20 ha.

Atrakcyjna lokalizacja w powiązaniu z istniejącą siecią komunikacyjną stwarza dogodne połączenie zarówno z centrum Lublina, jak i miastami o dużym znaczeniu dla regionu - Zamościem oraz Chełmem.

W dniu 17 września 2003 r. Lubelski Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o. został wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla miasta Lublina, pod numerem KRS 0000173449.

Udziały w LPNT Sp.z o.o objęły następujące instytucje:

1. Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego Polskiej Akademii Nauk w Lublinie;
2. Akademia Medyczna w Lublinie;
3. Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie;
4. Akademia Rolnicza w Lublinie;
5. Politechnika Lubelska;
6. Przedsiębiorstwo Państwowe „FS-Holding” Korporacja Finansowo - Przemysłowa w Lublinie;
7. Gmina Miasto Lublin;
8. Lubelska Fundacja Rozwoju -Agencja Rozwoju Regionalnego w Lublinie;
9. Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Siedziba LPNT Sp. z o.o mieści się w Instytucie Agrofizyki PAN w Lublinie, przy ul. Doświadczalnej 4.

LPNT Sp. z o.o. jest członkiem tworzonego Konsorcjum Polskich Parków Naukowo-Technologicznych, tworzonego dla potrzeb uczestnictwa w projekcie „Akceleratora Łódzkiego”, realizowanego w ramach zobowiązań offsetowych Lockheed Martin. Projekt ten zakłada stworzenie funduszu inwestycyjnego, z którego korzystać będą polskie przedsiębiorstwa technologiczne na etapie ich wzrostu lub ekspansji.

Regionalna Strategia Innowacji województwa lubelskiego

W czerwcu 2002 roku Komitet Badań Naukowych ogłosił konkurs na realizację Regionalnych Strategii Innowacyjnych (RSI) w poszczególnych województwach. Jest on odpowiednikiem konkursów, jakie od 1994 roku ogłasza Komisja Europejska w celu pomocy regionom w tworzeniu Strategii Innowacyjnych.

KBN chciałby, aby projekty te przyczyniły się do budowania trwałego partnerstwa pomiędzy jednostkami naukowymi a przemysłem, podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) poprzez

wprowadzanie nowych technologii oraz rozwijane specyficznych umiejętności pracowników w zakresie badań i innowacji. Oczekuje się, że opracowane strategie staną się podstawą wykorzystania Funduszy Strukturalnych i Spójności w obszarze innowacyjności oraz przyczynią się do zwiększenia udziału sektora przemysłowego w 6 Programie Ramowym UE. Ponadto realizacja RSI ma promować innowacyjny wizerunek regionu.

Lubelski projekt RSI, którego głównym wykonawcą jest Politechnika Lubelska został zatwierdzony i jest realizowany na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego, który współfinansuje projekt. Podwykonawcami poszczególnych zadań są: Instytut Agrofizyki PAN, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej i Lubelska Fundacja Rozwoju, a instytucjami współpracującymi państwowe i prywatne wyższe szkoły, uniwersytety i instytuty badawcze mające swoją siedzibę w woj. lubelskim. Między innymi: z Lublina - KUL, AR, AM, IMW, WSEiI; z Puław - IUNG, PIWet oraz WSZiA z Zamościa. Ponadto do realizacji RSI zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji zrzeszających małe i średnie przedsiębiorstwa regionu, jak np. Regionalna Izba Gospodarcza.

Realizacja projektu RSI rozpoczęła się na początku 2003 roku i potrwa dwa lata. Z ważniejszych działań wymienić można: opracowanie strony internetowej informującej o projekcie (www.rsi.lubelskie.pl), przygotowanie broszur informacyjnych, opracowanie ankiet dla MŚP i wiele innych. W czerwcu br. odbyło się Regionalne Forum Innowacji. Obecnie zgodnie z harmonogramem projektu przygotowywane są następne działania w poszczególnych zadaniach.

Zlecniodawca i wykonawcy oczekują, że rezultatem realizacji RSI będzie spójny, przygotowany do wdrożenia i konkretny program działań pilotażowych, oparty na odpowiednich dokumentach formalnych, określających zasady organizacyjne i źródła finansowania. Jego wymiernymi efektami mogą być między innymi: organizacja i rozwój infrastruktury badawczej, inwestycje w specjalizowane laboratoria i aparaturę, lepsze powiązanie nauki z przemysłem, wspomaganie powstawania nowych firm (tzw. Inicjatywy spin off i start up), tworzenie wizerunku regionu poprzez organizację targów i wystaw, szkolenia, podnoszenie kwalifikacji itp.

Offsety

Offset to umowa kompensacyjna, stanowiąca część kontraktu na dostawę samolotu wielozadaniowego dla polskiej armii określająca warunki, na których dostawca uzbrojenia jest zobowiązany zainwestować w Polsce równowartość kwoty kontraktu.

Od marca 2002 do marca 2003 doszło do szeregu spotkań kierownictwa Oddziału PAN w Lublinie i przedstawicieli oddziałowych Komisji, m.in.:

- z wicewojewodą lubelskim Janem Łopatą, który został poinformowany o inicjatywach Oddziału w ramach offsetu, dotyczących dwóch zagadnień: wykorzystania środowiska przyrodniczego (Komisja Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego Oddziału lubelskiego PAN) oraz biopaliw (Komisja Rolnictwa O.L. PAN),
- z przedstawicielami NATO Public Procurement Consortium w Lublinie, UMCS, Instytutu Agrofizyki PAN, AR w Lublinie oraz Poleskiego Parku Narodowego w celu omówienia warunków przystąpienia do umowy offsetowej. Grupa inicjatywna jest zainteresowana umową offsetową w zakresie: szkoleń o zasięgu krajowym, w oparciu o materiały szkoleniowe partnera zagranicznego, problemów ochrony środowiska, rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, produkcji biopaliw,
- z Ministrem Nauki i Przewodniczącym Komitetu Badań Naukowych prof. Michałem Kleiberem, czł. rzecz. PAN - nt. możliwości wykorzystania offsetu,
- z doradcą Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych dr. Andrzejem Siemaszko, który jest jednocześnie dyrektorem Krajowego Punktu Kontaktowego 6. Programu Ramowego Unii Europejskiej. Spotkanie odbyło się w auli Instytutu Agrofizyki im. B. Dobrzańskiego PAN w Lublinie i uczestniczyli w nim rektorzy i prorektorzy ds. nauki i współpracy z zagranicą uczelni państwowych, rektorzy uczelni prywatnych, dyrektorzy instytutów naukowych, władze wojewódzkie i miejskie oraz dyrektorzy znaczących firm regionu. Było poświęcone możliwościom uzyskania środków finansowych z Funduszy Strukturalnych UE, tzw. programu offsetowego i 6. Programu Ramowego UE,
- spotkanie w sprawie umowy offsetowej w zakresie monitoringu przyrodniczych ekosystemów Polesia. Powołano spółkę pod nazwą „Polesie - Sp. z o.o.” oraz komitet organizacyjny i radę nadzorczą Spółki,
- zebranie, na którym powołano konsorcjum pn. *Lubelskie Biopaliwa*. W skład konsorcjum weszli z Oddziału prof. prof. Ryszard Walczak i Jan Gliński, oraz Jan Kuś z Komisji Rolnictwa O. L. PAN. Powołana została także Sp. z o.o. pod nazwą „BIOPAL”.

KONTAKTY ODDZIAŁU Z ZAGRANICĄ

Oddział, z racji swojego usytuowania na pograniczu wschodnim włącza się do współpracy z sąsiadującymi państwami, głównie z Ukrainą i Białorusią. Wyrazem tego są wspólne konferencje organizowane przez Komisje Oddziału, a także włączanie się do wspólnych programów badawczych.

Z organizowanych konferencji na uwagę zasługują:

- „Kultura i język na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim. Problemy globalizacji i regionalizacji” (26.02.2003, Wola Uhruska) - organizatorem była Komisja Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN;
- „Kategorie gramatyczne w języku polskim i ukraińskim” (8-9.05.2003, Wola Uhruska, Włodawa) - Komisja Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN;
- „Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa: MOTROL 2003” (20-24.05.2003, Lublin-Kijów) - Komisja Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa O.L. PAN
- „Środowisko - Zwierzę - Produkt” (22-23.09.2003) - Komisja Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego O.L. PAN ;
- „Byt czy dobro? Metamorfozy neoplatonizmu” (7-10.10.2003) - O.L. PAN;
- „Kultura polska i ukraińska a myśl filozoficzno-religijna” (17-18.10.2003) - Komisja VI Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN;
- X Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Zarządzanie przedsiębiorstwem w erze postindustrialnej - ekonomia, prawo, kultura, etyka” (23-24.10.2003, Kazimierz Dolny) - O.L. PAN;
- „Historia duszpasterstwa wojskowego na ziemiach polskich na przestrzeni wieków” (5-7.11.2003) - Komisja Historyczna O.L. PAN.

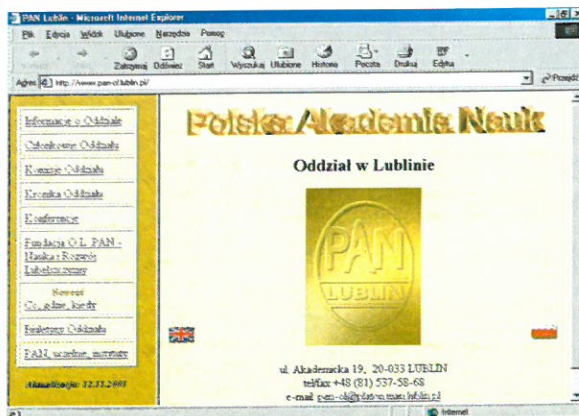
Na szczególne podkreślenie zasługuje międzynarodowa działalność Komisji Chemii Plazmy Niskotemperaturowej (pod przewodnictwem prof. I.Pollo), Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa (pod przewodnictwem prof. E.Krasowskiego), Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych (pod przewodnictwem prof. M.Łesiowa), Komisji Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego (pod przewodnictwem prof. S.Radwana). Ta ostatnia zaangażowana jest w organizację polsko-ukraińsko-białoruskiego Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”.

Trwałym śladem niezwyklej aktywności wspomnianych komisji pozostaną publikacje, towarzyszące konferencjom. Warto wymienić:

- *Acta Agrophysica 80. Advances in Plasma Chemistry;*
- *Zarządzenie przedsiębiorstwem - ekonomia, prawo, kultura, etyka;*
- *Teka Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa;*
- *Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa;*
- *Acta Agrophysica 86-89. Środowisko przyrodnicze w obszarach wiejskich. Stan, zagrożenie, ochrona.*

Więcej nt. publikacji w dziale KSIĄŻKI.

Ponadto w ramach naukowej współpracy Oddziału z zagranicą miały miejsce wizyty gości z Ukrainy, Białorusi, Węgier i Hiszpanii, a także wyjazdy członków O.L. PAN.

www.pan-ol.lublin.pl

Lubelski oddział PAN redaguje własną stronę internetową. Na niej znajdują się najaktualniejsze informacje na temat sesji, konferencji naukowych, spotkań uczonych, gości z kraju i zagranicy. Na naszych stronach www są też informacje o członkach lubelskiego oddziału PAN, wybitnych lubelskich naukowcach, artykuły z biuletynów PAN.

**REFERATY, KOMUNIKATY,
WYDARZENIA****Ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich**

Nadrzędnym celem każdego Narodu jest ochrona własnego dziedzictwa kulturowego. W Zjednoczonej Europie bez granic, o odrębności narodowej świadczyć będzie kultura narodowa. Dotyczy to również rolnictwa, a w szczególności hodowli zwierząt i roślin. Dlatego ważnym zadaniem jest ochrona przed wyginieniem tych starych rodzimych ras. Gwarantują one zachowanie wielu cennych właściwości takich jak: silna konstytucja, długowieczność, wysoka płodność, łatwe porody, odporność na choroby, dobra jakość wytwarzanych produktów, małe wymagania pokarmowe, dobre przystosowanie do lokalnych warunków.

Selekcja prowadzona przez człowieka oraz naturalna doprowadziły do powstania około 5 tysięcy ras zwierząt gospodarskich, dostosowanych do szerokiego wachlarza istniejących na Ziemi warunków środowiskowych oraz zróżnicowanych potrzeb człowieka.

Tradycyjni rolnicy nastawieni byli głównie na zaopatrzenie własnej rodziny, dlatego utrzymywali rasy i odmiany lokalne - najlepiej przystosowane do miejscowych warunków klimatycznych. Współcześni zaś rolnicy produkują przede wszystkim na rynek, a więc liczą się dla nich głównie te rasy i odmiany, które reprezentują sobą dużą produkcję, np. w przypadku bydła preferowano rasy dające coraz więcej mięsa lub mleka. Los wielu lokalnych ras zwierząt użytkowych staje się więc coraz bardziej zagrożony przez współczesne metody produkcji rolniczej oparte na technice i dążeniu do maksymalnej wydajności ekonomicznej.

Wiele starych ras, znanych już od setek lat, ustępuje wyraźnie „nowoczesnym rasom” pod względem cech użytkowości, takich jak: ilość mleka, dzienny przyrost masy ciała, czy wcześniejsza dojrzałość rzeźna. Posiadają one natomiast pewną przewagę pod względem jakości pozyskiwanych produktów, a często są też wyjątkowo niewybredne pod względem warunków klimatycznych i paszy, a także odporne na choroby. Jednocześnie stare rasy stanowią ważne dziedzictwo kulturowe określonego regionu, a także cenny „bank genów”.

Znaczące osiągnięcia w biotechnologii XX wieku, w tym szczególnie postęp w biotechnologii rozrodu, powszechne wprowadzenie do praktyki hodowlanej inseminacji oraz transferu zarodków zniosły naturalne ograniczenia w szybkim przemieszczaniu się wysokowydajnych ras, czemu towarzyszy z reguły

wypieranie lokalnych genotypów (o niższej użytkowości). W stosunkowo krótkim okresie czasu spotęgowało to zagrożenie dla przetrwania licznych ras rodzimych, doprowadzając w konsekwencji do wyginięcia wielu z nich (tab. 1).

Tabela 1

Status zagrożenia ras w obrębie poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich w Europie – ssaki (WWL-DAD, 2000)

Gatunek	Razem	Kategoria statusu zagrożenia wg FAO		
		niezagrożone	Wymarłe	krytyczne
Bydło	653	242	171	80
Kozy	201	86	14	21
Konie	520	129	79	108
Świnie	333	88	105	38
Owce	771	322	142	42
Osły	27	3	4	5
Wielbłądy	2	1	-	-
Bawoły	3	3	-	-
Jaki	1	1	-	-
Króliki	1	-	-	-
Europa	2512	875	515	294
Świat	5530	2200	704	400

Szybko postępujące zmniejszanie się populacji rodzimych ras bydła po wprowadzeniu na szeroką skalę w latach 50-tych sztucznej inseminacji, było pierwszym impulsem do podjęcia w latach 60-tych pewnych działań zmierzających do zachowania ras zagrożonych wyginięciem. Początkowo działania te nie miały szerszych form organizacyjnych i dotyczyły z reguły pojedynczych ras. Prekursorami w tych działaniach były kraje nordyckie (Islandia, Szwecja, Francja).

Zapoczątkowane w 1975 roku we Francji wspieranie tych działań z budżetu państwa przeniosło się również na inne kraje, w konsekwencji zachowano w Europie wiele ras rodzimych, np. bydło White Park, Kerry, Longhorn, East Finish. Towarzyszyło temu z reguły również powstanie wielu organizacji pozarządowych (towarzystw, fundacji), których zadaniem było zachowanie ras rodzimych. Prekursorem była prywatna organizacja Rare Breeds Survival Trust (organizacja na rzecz Przeżycia Starych Ras) powołana w Wielkiej Brytanii w 1973 r. W 1976 roku powstała Holenderska Fundacja Ras Rodzimych (SHZ), w 1981 r. Towarzystwo Ochrony Zaginionych Ras Zwierząt w Niemczech (GEH), w 1982 r. – Szwajcarska Pro Specie Rara, a w 1989 – Hiszpańskie Towarzystwo Zasobów Genetycznych Zwierząt (S. E. R. G. A). Koordynację działań w zakresie rozpoznania stanu zasobów genetycznych zwierząt w Europie przejęła Europejska Federacja Zootechniczna. W latach 1982, 1985 i 1988 przeprowadziła ona 3 kolejne inwentaryzacje ras bydła, owiec, kóz i trzody chlewnej.

Przełomowym momentem w ochronie zasobów genetycznych zwierząt było uchwalenie w 1992 roku Konwencji o różnorodności biologicznej. Dało to podstawę, aby w 1993 r. FAO przyjęło Światową Strategię Zachowania Zasobów Genetycznych Zwierząt, która niejako nakazywała krajom członkowskim powołanie własnych struktur odpowiedzialnych za koordynację ochrony zasobów genetycznych zwierząt. W Polsce jest to obecnie Krajowy Ośrodek Koordynacyjny ds. Zasobów Genetycznych Zwierząt.

Podstawową formą ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich jest „ochrona *in situ*” tzn. poprzez normalne (typowe dla danego kierunku) użytkowanie chronionych populacji. Głównym zadaniem w tej metodzie jest poprawa opłacalności chowu rodzimych ras stymulująca zwiększenie zapotrzebowania na materiał hodowlany, a w konsekwencji wzrost liczebności chronionej populacji.

Jednym z istotnych elementów w tej formie ochrony jest użytkowanie rodzimych ras w trudnych warunkach środowiskowych, np. ubogich pastwisk (w rejonach górskich, podmokłych itp.) przy zachowaniu tradycyjnych systemów produkcji. Powrót do zaniechanych w chowie intensywnym zwierząt pierwotnych systemów produkcji może rozszerzyć folklor wiejski i walory turystyczne, a w konsekwencji stanowić istotny element rozwoju gospodarczego regionu np. szare bydło węgierskie, bawoły, świnie Mangalica na węgierskiej puszczy. Wiele ras rodzimych cechuje wysoka płodność i plenność, co może być wykorzystane w produkcji towarowej jako ważny komponent (szczególnie samice) w krzyżowaniu międzyrasowym.

Najważniejszym jednak działaniem gwarantującym trwałość użytkowania ras rodzimych jest wypromowanie produktów pozyskanych od tych zwierząt. Powinny mieć swoją uznaną markę, co gwarantuje wyższe ceny. Przykładów z

tego zakresu jest wiele wspomnę tylko ser Parmigiano Reggiano produkowany wyłącznie z mleka krów rasy Reggiano, a którego cena jest o ok. 15% wyższa od zwykłego Parmigiano. W konsekwencji takiego działania populacja bydła Reggiano w okresie ostatnich 20 lat powiększyła się czterokrotnie.

W opracowaniach z ostatnich lat zauważa się również wyraźne eksponowanie roli ras rodzimych w zachowaniu bioróżnorodności obszarów wiejskich o wysokich walorach przyrodniczych (np. tereny chronione, otuliny parków itp.) poprzez promowanie wypasu miejscowych ras dla ochrony cennych przyrodniczo siedlisk. Dobrym tego przykładem jest rozpoczęty w 1998 roku w Wielkiej Brytanii Projekt Wypasowy (The Grazing Animal Project), finansowany przez English Nature - organizację pozarządową zajmującą się ochroną przyrody. W wielu krajach (także w Polsce) różne organizacje związane z ochroną przyrody są aktywnym partnerem w ochronie rodzimych ras zwierząt np. Polskie Towarzystwo Ornitologiczne wspierające (również finansowo) hodowlę bydła polskiego czerwonego w dorzeczu Narwi, które jest wypasane na łąkach w rozlewiskach Narwi, stanowiących ważne tereny łęgowe ptactwa.

Uzupełnieniem ochrony ras rodzimych metodą *in situ* jest ochrona *ex situ*. Obejmuje ona organizację banków głęboko mrożonego materiału biologicznego: nasienia, zarodków, oocytów, a także komórek somatycznych i DNA. Najbardziej zaawansowane działania w tym zakresie prowadzone są we Francji, Holandii, Niemczech, Wielkiej Brytanii, np. w tym ostatnim kraju w banku zdeponowane jest nasienie 30 ras bydła. Znaczenie ochrony *ex situ* (jako zabezpieczanie materiału genetycznego) uzewnętrznili się w Wielkiej Brytanii w 2001 roku w trakcie walki z epidemią pryszczycy. Zlikwidowano wówczas miliony zwierząt w stadach zlokalizowanych w strefie ognisk epidemii.

Wiele z uzyskanych w ostatnim okresie wymiernych efektów w zakresie ochrony zasobów genetycznych zwierząt możliwe było dzięki szerokiej współpracy naukowej realizowanej w przypadku Europy poprzez utworzony w 2001 roku Europejski Ośrodek Koordynacyjny (ERFP). Koncentruje się ona przede wszystkim na badaniach molekularnych, zmierzających do szacowania dystansu genetycznego między rasami oraz zastosowania metod biotechnologicznych w ochronie *ex situ*. Duże nadzieje budzi możliwość wykorzystania klonowania w restytucji ras, które są na granicy wymarcia.

Restytucja starej, rodzimej rasy bydła - białogrzbietów

Z opracowań Pruskiego (1967), Pająka (1968) i Nowickiego (1997) wynika, iż w wieku XIX na ziemiach polskich hodowano wiele ras bydła, takich jak: czarno-białą holenderską, simentalską, oldenburską, wyżywną czerwoną świętokrzyską, a także bernery, pinzgauery, szwyce, shorthorny, srebrzyste holendry, czarne i czerwone nadbużańskie, wschodnie fryzy (czerwono-białe),

vogtlandery, biało-grzbiety, nizinne żuławskie, czerwono-białe. Pogłowie bydła składało się więc z różnych miejscowych typów, przekrzyżowanych zarówno pomiędzy sobą, jak i ze sprowadzonymi rasami zachodnioeuropejskimi.

W ciągu XIX wieku nastąpiło niewątpliwie najróżniejsze przekrzyżowanie miejscowych odmian bydła z rasami sprowadzonymi z wielu krajów Europy, co doprowadziło do największego zniszczenia wszelkich typów lokalnych.

Prof. Pruski podaje, iż z nazwą „biało-grzbiety” spotykamy się w opisie bydła dokonanego przez Jana Ostromięckiego w 1903 roku. Autor podzielił bydło na dwie grupy: I było czerwone polskie, II było wyprowadzające swe pochodzenie od tura *Bos primigenius* B. To drugie nazywa żuławskim, **biało-grzbiętami**, czasami nadwiślańskim, powiślańskim, nadświdrzańskim, **nadbużańskim**. Bydło grupy II posiadało charakterystyczną maść, było ono na ogół srokate, najczęściej biało-czarne, czerwono-srokate i rzadziej siwo (popielato)-srokate.

Co do pochodzenia tego bydła nie ma pewności. Istnieją dwa przypuszczenia, albo jest to bydło turze, przebywające na naszej ziemi od niepamiętnych czasów, podobnie jak bydło czerwone polskie, albo też jest to bydło turze, które przed wiekami napłynęło do Polski z okolic Bałtyku. W obu przypadkach należy uznać, że jest to bydło od wieków bytujące na tym terenie, doskonale wyzyskujące pasze i wytrzymałe na miejscowe warunki.

Według Sprawozdania Izby Rolniczych na przełomie lat 1935/36 na terenie działania Poleskiej Izby Rolniczej w pogłowie objętym kontrolą użyteczności mlecznej znajdowało się około 6,1% krów rasy „biało-grzbiety”.

W podręczniku prof. J. Pajaka (1968) autor podaje, że „obecnie pewna ilość tego bydła występuje jeszcze w woj. białostockim oraz w pow. radomskim i ostrowskim woj. kieleckiego, ponadto w północnej części woj. lubelskiego i północno-wschodniej części woj. warszawskiego”. W podręczniku prof. E. Sasimowskiego (1983) autor stwierdza, że „biało-grzbiety w Polsce nie należały do ras popieranych i objętych rejonizacją ale w środkowo i północno-wschodniej części kraju są jeszcze spotykane w masowym pogłowie bydła”.

Biało-grzbiety, jak sama nazwa wskazuje, charakteryzuje biały pas, wąski na kłębie a rozszerzający się ku zadowi. Brzeg barwnego obrzeżenia jest nieregularnie poszarpany, a że boki tego bydła są najczęściej umaszczone czarno lub czerwono, Moczarski (1907) nazwał je „boczystym”.

Pod względem cech użyteczności mlecznej i mięsnej biało-grzbiety zajmowały na ogół pośrednie miejsce między bydłem czerwonym polskim a nizinnym czarno-białym. Prof. E. Sasimowski (1983) podaje, że „wśród rolników indywidualnych bydło to cieszyło się dobrą opinią jako wydajne i dobre do utrzymania”.

Ostatnim, który interesował się bydłem biało-grzbiętym w Polsce w latach 60 ubiegłego wieku, był prof. Jan Pajak z SGGW w Warszawie.

Fot. 1. Krowa rasy białogrzbiet (czarno-biała), zakupiona do „stada matecznego” w ZD Uhrusk z rejonu Biebrzy.

fot. Z.Litwińczuk

Fot. 2. Krowa rasy białogrzbiet (czerwono-biała), zakupiona do „stada matecznego” z okolic Cycowa.

fot. Z.Litwińczuk

Do niedawna sądzono, że Białogrzbiety od niepamiętnych czasów hodowane w widłach Wisły i Bugu wyginęły w latach 70. W roku 1999, w trakcie badań terenowych prowadzonych przez pracowników Katedry Hodowli Bydła Akademii Rolniczej w Lublinie zaobserwowaliśmy na łąkach w rejonie nadbużańskim kilka krów z wyglądu przypominających znane mi z podręcznika bydło białogrzbiete. Idąc tym tropem wysłano asystentów i magistrantów Katedry aby przejrzyli miejscowości nadburzańskie i zorientowali się, czy faktycznie w tym rejonie pozostały jeszcze takie sztuki. W okresie lipiec - wrzesień 1999 odwiedzając kilkadziesiąt miejscowości nadburzańskich stwierdzono, że w drobnych gospodarstwach (często różnych przysiółkach) przetrwało blisko 70 takich zwierząt. Wtedy uwierzyliśmy, że restytucja bydła białogrzbietego jest możliwa, oczywiście po spełnieniu pewnych podstawowych warunków, w tym głównie określenie (poprzez badania cytogenetyczne) odrębności genetycznej tych zwierząt.

Od tego czasu zlokalizowano i opisano w rejonie nadbużańskim, na Polesiu i w rejonie Biebrzy ponad 100 sztuk bydła tej rasy. Oceniając umaszczenie zinwentaryzowanych sztuk stwierdzono, że zdecydowana większość (87,1%) posiadała umaszczenie czarno-białe (fot. 1), a tylko pojedyncze sztuki (12,9%) umaszczenie czerwono-białe (fot. 2). Opisane krowy utrzymywane w drobnych gospodarstwach indywidualnych wschodniej Polski reprezentowały całkiem podobny typ tego bydła, jakie oceniał prawie 50 lat temu Pająk w dorzeczu Biebrzy.

Wykonane w 2001 r. w Instytucie Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu badania cytogenetyczne wykazały, że w badanej stawce bydła białogrzbietego, obejmującej 50 osobników zidentyfikowano ogółem 193 allele mikrosatelitów DNA. Liczba alleli w locus była zróżnicowana i wahała się w granicach: od dwóch (locus ILS005) do 13 alleli (locus TGLA53 i HEL9). Średnio w locus występowało 7,4 alleli. Pod względem liczby alleli mikrosatelitów DNA badana stawka bydła białogrzbietego charakteryzowała się bardzo dużym zróżnicowaniem. Fakt ten pośrednio wskazuje, że materiał wybrany do programu restytucji tej rasy odznacza się wysoką zmiennością genetyczną.

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że nie tylko pod względem białego grzbietu, lecz także pod względem polimorfizmu mikrosatelitów DNA analizowana stawka, stanowiąca wyjściową bazę do realizacji krajowego programu restytucji rasy, odznacza się pewną odrębnością. W przypadku czterech analizowanych loci zidentyfikowano bowiem 8 alleli mikrosatelitów, których wielkość (w parach zasad) nie mieści się w przedziałach wielkości podawanych w literaturze. Allele: 109 pz i 115 pz w locus ETH3, 139 pz w locus ETH225, 114 pz i 148 pz w locus INRA037 oraz 168 pz, 170 pz i 178 pz w locus TGLA122 są allelami nowymi w odniesieniu do danych

zawartych w światowej bazie danych, dotyczących innych ras bydła. Na tej podstawie można przyjąć, że są to allele „charakterystyczne” dla rasy bydła białogrzbietego.

Hipoteza ta wymaga jednak dalszej eksperymentalnej weryfikacji, a przede wszystkim dokonania szerszych analiz porównawczych z innymi rasami. W analizowanej populacji tzw. drabiny alleliczne w poszczególnych loci przybierają w większości formę nieregularną (tzn. wielkość alleli nie wzrasta regularnie o jedną jednostkę powtórzeń), co może oznaczać, że liczba testowanych zwierząt była zbyt mała aby można było oczekiwać całkowitego wypełnienia drabin.

Interesujące wyniki uzyskano również we wstępnych badaniach nad polimorfizmem białek mleka u ocenianych krów rasy białogrzbiet, u których wykazano wyższą frekwencję (w porównaniu do bydła czarno-białego) rzadkich genów takich jak $a_{s1} - Cn C$; $b - Cn B$ i $k - Cn B$.

Podjmując problem restytucji bydła białogrzbietego, po wielu różnych wstępnych badaniach z lat 1999-2001, opracowałem w roku 2002 program, który został przyjęty przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W roku 2002 rozpoczęto również wykup w terenie najwartościowszych sztuk do stada matecznego (zakupiono wtedy 13 krów, 3 jałówki i 3 buhajki).

Rok 2003 to ważny moment w restytucji tej rasy bowiem 20 stycznia 2003 Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał decyzję nr 16/2003 o otwarciu i prowadzeniu **rejestrów dla bydła białogrzbietego**. Latem 2003 zakupiono drugą partię białogrzbietów do stada matecznego (8 krów, 3 jałówki i 2 buhajki), tym razem w rejonie Biebrzy.

Obecnie w oborze założycielskiej, zlokalizowanej na Polesiu w Uhrusku (pow. Włodawa) na terenie Rolniczego Zakładu Doświadczalnego Akademii Rolniczej w Lublinie, stanowiącej przyszłe centrum hodowli bydła białogrzbietego, znajduje się 22 krowy, 12 jałówek i cieliczek oraz 6 buhajków. Dało to podstawę, aby Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzją nr 210/2003 z dnia 31 lipca 2003 r. uznał białogrzbiety za polską rasę i otworzył dla niej księgi hodowlane, które zgodnie z tą decyzją prowadzi Katedra Hodowli Bydła AR w Lublinie. Dalsze powiększenie liczebności stada będzie dokonywane poprzez odchów własny oraz wykup z terenu najbardziej wartościowych zwierząt (krów, jałówek, buhajów) o potwierdzonej badaniami cytogenetycznymi odrębności genetycznej. Odchowiwane w przyszłości w tym gospodarstwie jałówki będą kierowane do wytypowanych gospodarstw indywidualnych deklarujących chęć uczestnictwa w programie, który przewiduje utworzenie 2 rejonów hodowlanych tego typu bydła, tzn. na Polesiu i w rejonie Biebrzy o docelowej populacji minimum 500 krów.

Po raz pierwszy (po 40 latach) zaprezentowano 3 sztuki białogrzbietów w lipcu 2003 r. na Regionalnej Wystawie Zwierząt Hodowlanych w Sitnie (k. Zamościa), jak również w październiku 2003 r. na Krajowej Wystawie

Zwierząt w Poznaniu. W obydwu przypadkach wzbudziły one duże zainteresowanie zwiedzających, a u hodowców uznanie za podjętą inicjatywę restytucji tej starej naszej rodzimej rasy bydła.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że dotychczas zlokalizowana populacja białogrzbietów w rejonie nadburzańskim, nadbiebrzańskim i na Polesiu stwarza możliwość restytucji tej rasy i uratowania jej od całkowitego wyginięcia. W przyszłości możliwe będzie również rozwinięcie regionalnej współpracy z krajami, w których było w tym typie nadal występuje.

Zygmunt Litwińczuk

Prof. dr hab. Zygmunt Litwińczuk jest kierownikiem Katedry Hodowli Bydła Akademii Rolniczej w Lublinie i wiceprzewodniczącym Komitetu Nauk Zootechnicznych PAN, a także sekretarzem Komisji Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie.

REFERATY, KOMUNIKATY, WYDARZENIA

Wolność i bezpieczeństwo: amerykańska odpowiedź na terroryzm

Znany socjolog Emil Durkheim powiedział, że najlepszym sposobem zrozumienia rzeczywistości społecznej jest próba spojrzenia na to co nie zdarza się codziennie. Durkheim skierował naszą uwagę na to co niezwykle lub patologiczne, jako najlepszy sposób zrozumienia tego co zwykłe, czy występujące codziennie. We wrześniu 2001 roku w USA wydarzyła się najbardziej niecodzienna rzecz. Cały świat ujrzał obraz śmierci i zniszczeń spowodowanych przez samoloty, celowo rozbite o wieże WTC w Nowym Jorku oraz gmach Pentagonu w Waszyngtonie. Atak terrorystów na terytorium mojego kraju i reakcja na to zdarzenie, zarówno rządu jak i społeczności amerykańskiej, mogą być poddane analizie w sposób sugerowany przez Durkheima, po to by lepiej zrozumieć Stany Zjednoczone.

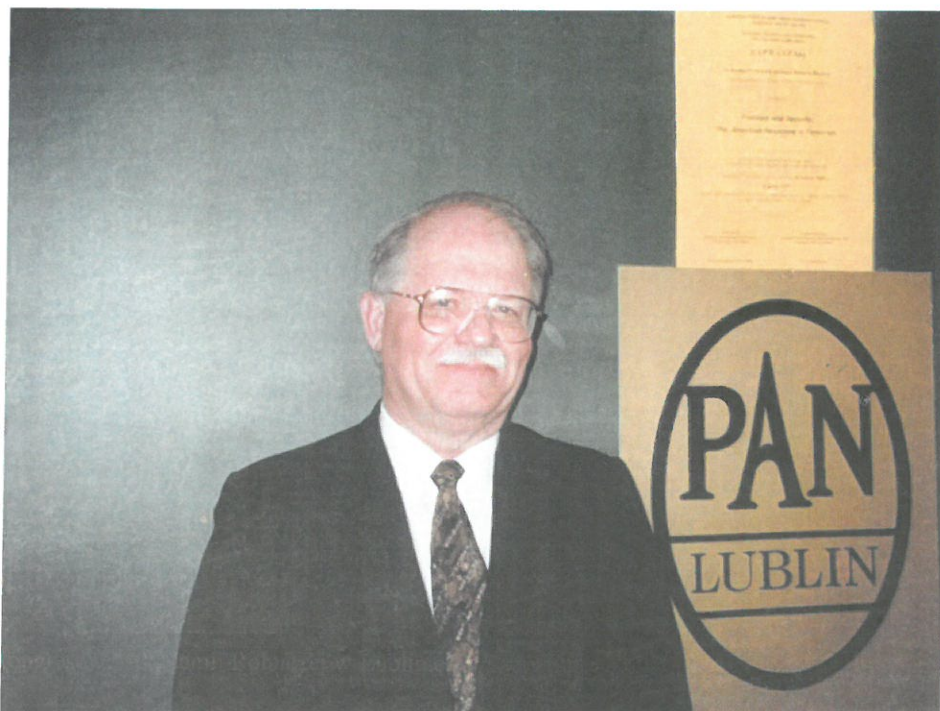
Sądzę, że Polakom trudno jest w pełni pojąć skalę strachu i szoku doświadczonego przez większość Amerykanów po wydarzeniach z 11 września. Trudność ta ma podłoże historyczne. Polska w ostatnich dwustu latach miała diametralnie różną historię od Stanów Zjednoczonych, które w tym okresie cieszyły się wolnością i niepodległością. Praktycznie nie występowało większe zagrożenie dla bezpieczeństwa z zewnątrz ani też wewnątrz kraju.

Ze względu na swoje położenie Stany Zjednoczone są chronione dwoma rozległymi oceanami i posiadają względnie słabych militarnie sąsiadów. Z kolei rozpad Związku Radzieckiego spowodował, że ze swoim potencjałem ekonomicznym i militarnym zostały jedynym supermocarstwem na świecie. Nagle w ciągu jednego dnia Amerykanie utracili poczucie komfortu zamieszkiwania w dobrze chronionej i bezpiecznej twierdzy oraz odczuli jak słabo są zabezpieczeni przed atakami ze strony potencjalnego wroga. Komentatorzy w mediach relacjonowali że „11 września zmienił wszystko”. Czy rzeczywiście te wydarzenia zmieniły tak wiele wewnątrz społeczeństwa amerykańskiego oraz w relacjach między Stanami Zjednoczonymi i społecznością międzynarodową? Jako socjolog chciałbym podzielić się niektórymi swoimi refleksjami dotyczącymi tego co wydarzyło w Stanach Zjednoczonych po 11-tym września, jak również jak te wydarzenia zobrazowały amerykański narodowy charakter. Po początkowym szoku wywołanym śmiercią blisko 3 tysięcy ludzi, Amerykanie zjednoczyli się we wzajemnym wsparciu. Media były nasycone reportażami o odszukiwaniu ciał, ich wydobywaniu oraz o wielu ceremoniach pogrzebowych. Cały kraj dzielił żalobę ale jednocześnie czcił bohaterstwo strażaków i policjantów. Prezydent Bush natychmiast wypowiedział wojnę terrorystom, ich

przywódcy Osamie bin Ladenowi oraz Talibom z Afganistanu, którzy dali im schronienie. Po krótkiej dyskusji, prawie jednomyślnie Kongres USA dał Prezydentowi Bushowi uprawnienia oraz wszelkie pełnomocnictwa do podejmowania odpowiednich akcji zbrojnych przeciwko terrorystom, gdziekolwiek by się znajdowali na świecie oraz przeciw krajom, które dają im schronienie. Było to bardzo ważne wydarzenie, ponieważ zgodnie z konstytucją Stanów Zjednoczonych tylko Kongres może wypowiedzieć wojnę.

W tym samym czasie i z takim samym zaangażowaniem Kongres uchwalił ustawę zaproponowaną przez Prezydenta Busha, mającą na celu poprawienie stanu bezpieczeństwa wewnętrznego USA. Ustawa ta została podpisana 26 października 2001 roku, zawierała 342 strony i w szerokim zakresie rozszerzała uprawnienia służb wywiadowczych i zakres odpowiedzialności prawnej. Prezydent Bush, który został wybrany tylko dzięki interwencji Sądu Najwyższego przyznającej mu większość w wyborach w 2000 r., wkrótce po podjęciu opisanych wyżej kroków zaczął cieszyć się wysokim wzrostem popularności.

Półtora roku po 11-tym września wielu Amerykanów zadaje sobie pytanie czy są dzisiaj bardziej bezpieczni niż byli przedtem, jak również zastanawia się nad celowością utraty tradycyjnych amerykańskich swobód obywatelskich w wyniku podjęcia wojny przeciw terroryzmowi.

Prof. James Robert Bruce.

fot. A.Szafranek

Joyce Appleby, była prezes Amerykańskiego Towarzystwa Historycznego, przypomniała ostatnio jak Stany Zjednoczone w przeszłości reagowały na podobne sytuacje zagrożenia, rzeczywistego bądź wymyślnego. Po I wojnie światowej A. Mitchell Palmer, będący w tym czasie Prokuratorem Generalnym, podjął kroki przeciw działaczom związkowym i socjalistom oskarżając ich o dążenie do przeprowadzenia rewolucji bolszewickiej w Ameryce. Palmer starał się szczególnie pobudzić opinię publiczną. Mimo braku uprawnień, on sam i podlegli mu funkcjonariusze dokonali szeregu przeszukiwań domów i biur ludzi o odmiennych poglądach. Zatrzymano wielu ludzi, których przesłuchiwano i następnie zwalniano, deportowano również ponad 250 osób do Rosji Sowieckiej. Działania Palmera godzące de facto w konstytucyjnie gwarantowaną wolność słowa, wolność do zrzeszeń i do tworzenia organizacji politycznych, nietykalności osób i domu, zbiegły się z czasem kiedy Stany Zjednoczone przeżywały okres ogromnego niepokoju społecznego i poczucia zagrożenia. Miały wtedy także miejsce zamieszki rasowe, trwała kampania na rzecz uzyskania przez kobiety prawa do głosowania, były protesty pracowników i strajki oraz zamachy bombowe organizowane przez anarchistów. Ogólne poczucie zagrożenia potęgował napływ z zagranicy idei komunistycznych.

Niektórzy współcześni zwolennicy ochrony swobód obywatelskich zamieszkali w Ameryce dostrzegają podobieństwa między tym, co wydarzyło się na początku XX wieku, a obecnie stosowanymi metodami antyterrorystycznymi. Mianowany przez Prezydenta Bush'a Prokurator Generalny - John Ashcroft został oskarżony o działanie podobne do A. Mitchela Palmera.

Krytyka metod działania Ashcroft'a dotyczy tego, że upoważnił podległe sobie organy do inwigilacji organizacji społecznych i poszczególnych osób opierając się jedynie na przekonaniach religijnych lub ze względu na ich pochodzenie narodowe. Ashcroft rozszerzył możliwość inwigilowania obywateli nie podejrzanych o jakiegokolwiek przestępstwo. Zaczęto stosować prawo do zatrzymywania i przesłuchiwania, a nawet więzienia ludzi bez nakazu sądowego. Około 1.200 osób nie mających obywatelstwa amerykańskiego zostało potajemnie zatrzymanych, rząd odmówił podania ich nazwisk i miejsca zatrzymania. Większość z nich to Arabowie, mieszkańcy Azji Południowej i Muzułmanie. Osoby te były przetrzymywane przez wiele tygodni bez oskarżenia o popełnienie jakiegokolwiek przestępstwa, a następnie zostały deportowane pod pretekstem naruszenia praw imigracyjnych lub zezwolono im opuścić Stany Zjednoczone dobrowolnie.

Rozsądna osoba mogłaby teraz postawić pytanie: czy rząd Stanów Zjednoczonych nie jest odpowiedzialny za ochronę swoich mieszkańców i czy obywatele nie powinni oczekiwać od rządu działań przeciw potencjalnym zagrożeniom dla bezpieczeństwa publicznego? Oczywiście odpowiedź brzmi

„tak”, lecz jest także jedno ważne zastrzeżenie, które wynika z odpowiedzi na inne istotne pytanie: co było celem terrorystów, którzy zaatakowali Amerykę 11 września? Celem tych, którzy popierali Osamę bin Ladena miało być osłabienie zaangażowania Stanów Zjednoczonych w popieranie demokracji, a ponadto odizolowanie Stanów Zjednoczonych od ich europejskich sojuszników, jak też pogorszenie sytuacji ekonomicznej Stanów Zjednoczonych. Ktoś mógłby dowiedzieć, że pewne aspekty ustawodawstwa związanego z walką z terroryzmem, amerykański zamiar prowadzenia wojny z pewnymi krajami arabskimi i wynikające stąd problemy ekonomiczne mogą ułatwiać zadania terrorystom wrogim USA.

Być może niektóre wydarzenia historyczne i socjologia pomogą nam lepiej zrozumieć bieżącą sytuację w Stanach Zjednoczonych i dadzą nam powody do pozbycia się pesymizmu. W odpowiedzi na obławy Palmera, które miały miejsce w 1920 roku, grupa antywojennych aktywistów i obywateli o liberalnych poglądach założyła niezależną organizację znaną jako ACLU (American Civil Liberties Union) – Amerykańskie Zrzeszenie Swobód Obywatelskich. Organizacja ta przeciwstawiała się następnym poważnym atakom na swobody obywatelskie, w tym również internowaniu 120 tysięcy Amerykanów pochodzenia japońskiego zatrzymanych po japońskim ataku na Pearl Harbour w 1941 r. Kilka lat zajęło rządowi amerykańskiemu przyznanie się do naruszenia praw tych ludzi, z których wielu było wówczas obywatelami USA i przyznanie im odszkodowań za ich nielegalne zatrzymanie. Aktualnie ACLU jest bardzo aktywne w przeciwstawianiu się rządowi i aresztowaniom po 11 września domniemyanych sympatyków terrorystów. Przy skupieniu się społeczeństw na wzroście poszanowania prawa i nasileniu polityki informacyjnej administracji Busha wymierzonej w terroryzm, ACLU zyskało od 11 września 50 tysięcy nowych członków i aktualnie liczy ich ponad 330 tysięcy. Nawet niektórzy konserwatywni politycy amerykańscy, dotychczas przeciwni ACLU teraz poddają w wątpliwość aktualną politykę rządu.

To co się wydarzyło 11 września mogło zmienić wszystko, ale świat także się zmienił od czasu obław Palmera i zatrzymania Amerykanów pochodzenia japońskiego. Stany Zjednoczone są obecnie jedynym supermocarstwem, ale siły globalizacji zmieniają świat, w tym również samą Amerykę czyniąc zarówno świat jak i Stany Zjednoczone strukturami znacznie bardziej urozmaiconymi i złożonymi niż w niedawnej przeszłości. Internet, wiadomości stacji telewizyjnych, regionalne i globalne powiązania gospodarcze i polityczne jak również zakres światowych migracji ludzi mogą przyczynić się do zrównoważenia siły supermocarstwa, mogą ograniczać jednostronne działania zarówno w kraju i na scenie międzynarodowej. Stany Zjednoczone są bardziej etnicznie i politycznie

zróznicowane niż było to po I i II wojnie światowej. Także Organizacja Narodów Zjednoczonych, Unia Europejska i wielonarodowe korporacje uczyniły międzynarodowe stosunki bardziej złożonymi.

Amerykanie dowiedzieli się z takich politycznych skandali jak Watergate, że w 1974 r. Federalne Biuro Śledcze nielegalnie śledziło tysiące obywateli U.S.A. Organizacje społeczne takie jak Amerykańskie Zrzeszenie Swobód Obywatelskich były inwigilowane i na bieżąco informowano rząd o działalności tych organizacji, szczególnie tego co dotyczyło zagrożenia swobód obywateli, zwłaszcza mniejszości rasowych i etnicznych. Prezydent Bush rozwijając strategię walki z międzynarodowym terroryzmem odkrył, że na scenie międzynarodowej musi balansować między wieloma sprzecznymi interesami. Jedyne przyszłość pokaże czy programy antyterrorystyczne, które zostały wprowadzone sprawią, że Stany Zjednoczone jak i świat będą bezpieczniejsze. Mimo możliwości wystąpienia niezamierzonych i nieprzewidywalnych skutków przyszłych działań wzmacniające się więzi społeczne i rosnąca aktywność społeczna powinny uchronić nas od podejmowania przez przyszłe rządy błędnych decyzji. Sądzę jednak, że przyszłość świata, jak i mojego kraju będzie pomyślna.

James R. Bruce

Prof. James Robert Bruce jest pracownikiem Hendrix College w Conway, Arkansas, USA (e-mail: brucejr@hendrix.edu). 25 marca 2003 roku w siedzibie Oddziału PAN w Lublinie wygłosił wykład na temat „Wolność i bezpieczeństwo: amerykańska odpowiedź na terroryzm”.

Wykład tłumaczyła i przygotowała do druku: dr Anna Szafranek (e-mail: wangogh@poczta.onet.pl) z Katedry Technologii Chemicznej Politechniki Lubelskiej.

ROZMOWY

Co się zmieniło po 11 września

Rozmowa z profesorem Jamesem Robertem Bruce z Hendrix College w Conway, Arkansas, USA

James R. Bruce

Obecnie istnieje wiele urządzeń pozwalających nam na śledzenie wydarzeń, a także życia innych osób, np. satelity, czy internet, w którym możemy znaleźć wiele informacji prywatnych. Co Pan i ACLU (American Civil Liberties Union – Amerykańskie Zrzeszenie Swobód Obywatelskich) sądzicie na temat wolności osobistej człowieka - czy jest ona jeszcze możliwa?

ACLU zajmuje się technologią, np. kamerami nadzorującymi miejsca publiczne, przede wszystkim zaś komputerami. Kiedy informatycy na uniwersytetach mogą czytać wszystko co inne osoby piszą w e-mailach to powstaje pytanie czy osoba, która wysłała wiadomość ma w takiej sytuacji jakieś prawo do prywatności. Istnieje również problem podsłuchów, a część Patriot Act (niedawno uchwalona „Ustawa Patriotyczna”) jest poświęcona właśnie temu zagadnieniu, a także problem namierzania miejsca pobytu osób przy pomocy numerów kart kredytowych, których używają. Podobnie wykorzystane mogą być karty biblioteczne, jednakże dawniej kiedy władze podejrzewały kogoś o popełnienie przestępstwa, musiały uzyskać nakaz sądowy ażeby sprawdzić jakie książki dana osoba wypożycza w bibliotece. Obecnie, zgodnie z regulacjami Patriot Act agenci mogą uzyskać te informacje od bibliotekarza bez wiedzy podejrzanego. Zarówno ACLU jak i American Library Association (Amerykańskie Stowarzyszenie Bibliotek) bardzo silnie sprzeciwiają się tym praktykom.

Czy uważa Pan zatem, że prawa i wolności obywatelskie nadal jeszcze istnieją? Czy należą już raczej do przeszłości?

Myślę, że ciągle jeszcze istnieją ludzie nadal mają pewien margines wolności. Prokurator Generalny John Ashcroft jest bardzo silnie krytykowany i nie ma też zaufania publicznego. Wiele osób wstępuje do ACLU i sądzę, że ta organizacja będzie się starała walczyć na drodze sądowej o uznanie części nowych przepisów za niezgodne z konstytucją. Jest to pewna sytuacja kryzysowa - przegłosowano nowe ustawodawstwo mimo, iż wielu członków Kongresu miało zbyt mało czasu aby dokładnie zapoznać się z tą materią. Teraz wielu ma pewne wątpliwości. Część przepisów może zatem zostać poprawiona przez Kongres, jednakże spodziewam się, iż na skutek działań ACLU część przepisów zostanie zniesiona przez sądy, jako niezgodne z konstytucją.

W Sądzie Najwyższym Stanów Zjednoczonych zasiadają niestety sędziowie mianowani za czasów administracji prezydentów G.Busha i R.Reagana, którzy z pewnością będą sympatyzować z Georg'em W. Bushem, głosując na jego korzyść. W przeszłości, jeżeli sądy były przychylnie staraniom o zachowanie praw i wolności obywatelskich ACLU wybierało drogę sądową, w przeciwnym razie próbowano raczej wpłynąć na Kongres (lobbing), ażeby ten zmienił niekorzystne przepisy. Niestety obecnie zarówno obie Izby Kongresu jak i sądy są kontrolowane przez Partię Republikańską. Myślę jednak, że to się zmieni, a polityka Busha wkrótce przestanie mu przysparzać zwolenników. Jego „piętą achillesową” może być też gospodarka, która nie funkcjonuje już tak dobrze. Notabene, słabość gospodarki wyszła na światło dzienne właśnie na skutek niepewności związanej z zaangażowaniem się Stanów Zjednoczonych w wojnę.

Czy sądzi Pan, że wojna może pobudzić gospodarkę, tak jak to czyniła w przeszłości?

Może tak się stać, ale należy pamiętać, że Bush powiększa dług publiczny, podczas gdy za rządów Clintona budżet był zrównoważony. Spłata samych odsetek od zadłużenia publicznego będzie nas dużo kosztować. Myślę, że działania administracji Busha zostaną ograniczone, choć może nie przez obrońców wolności obywatelskich. Wielokrotnie już wyborcy celowo wybierali Republikanów dając im kontrolę nad Izbą Reprezentantów, jednakże pozostawiając Senat w rękach Demokratów (lub odwrotnie). Wielu obserwatorów sugeruje, iż Amerykanom potrzebna jest ta równowaga, że nie czują się komfortowo, kiedy zbyt wiele władzy jest skupione w rękach jednej ze stron. Wahadło może się więc przechylić znowu na stronę Demokratów. Plotki głoszą, że nawet jeśli George W. Bush zostanie ponownie wybrany na Prezydenta, to następnym razem na urząd Prezydenta kandydować będzie Hillary Clinton, która ma bardzo liberalne poglądy.

Wracając do tematu wojny. Czy uważa Pan, że istnieje mocne uzasadnienie dla wojny w Iraku, tak jak w przypadku wojny w Afganistanie?

Osobiście uważam, że nie. Bushowi nie udało się udowodnić, że Saddam Husajn jest powiązany z terrorystami, którzy w większości pochodzili przecież z Arabii Saudyjskiej, a nie z Iraku.

Ale Arabia Saudyjska jest zbyt silna, zresztą oficjalnie nie popiera terroryzmu.

Być może. Ale jest wiele dowodów na to, że po cichu opłacili terrorystów ażeby pozbyć się ich z własnego kraju. Nie ma natomiast dowodów na to, że Irak miał związki z terrorystami. Nawet jeżeli założymy, że Saddam jest zły i powinien być usunięty powstaje pytanie dlaczego my mamy tego dokonać i jakim kosztem? Oraz czy na tym należy poprzestać - na świecie jest wielu złych przywódców.

Czy nie jest to rodzaj podwójnej moralności? Kim Dzong Il jest o wiele groźniejszy niż Saddam Husajn ale nikt go nie zaatakuje, gdyż Korea Północna posiada fanatyczną milionową armię, a jej przywódca - poparcie dużej części narodu - tej, która korzysta z owoców reżimu.

Tej, która nie głoduje? Kim Dzong Il jest tak blisko granicy z Południową Koreą, że może z łatwością zaatakować, zaś Saddam Husajn nie ma takich możliwości. Myślę, że jest to rodzaj „real politik” ze strony Busha. Zasadniczo powinien nienawidzić koreańskiego dyktatora, ale ze względów wojskowych niewiele może w tej sprawie zrobić. Wiele osób krytykuje tą strategię nieangażowania się i rozmów dyplomatycznych.

Jaki jest więc powód dla tej wojny? Saddam Husajn nie jest obecnie zbyt niebezpieczny, nie ma też dla niej silnego uzasadnienia.

Jest kilka hipotez. Jedna z nich mówi, że chodzi jak zwykle o ropę. To by wyjaśniało dlaczego Francja nas nie poparła, sama bowiem chciała się zaangażować ekonomicznie.

Ale ropa nie jest w tej chwili droga, a Rosja przykładowo jest jej tanim dostawcą.

Jest też inna teoria, mówiąca o jastrzębiach, podżegaczach, którzy należeli do administracji Reagana i Busha Seniora, takich jak wiceprezydent Dick Cheney czy sekretarz obrony Donald Rumsfeld. Oni zawsze byli zwolennikami wojny i tylko czekali na okazję, a atak terrorystyczny na WTC wzmocnił ich pozycję. Są przeciwieństwem sekretarza stanu Colina Powella, który zawsze był zwolennikiem negocjacji i rozmów. Oni dążą do tego by Stany Zjednoczone stały się supermocarstwem i zdominowały militarnie świat i wierzą, że leży to w amerykańskim interesie.

Ostatnia teoria głosi, że Prezydent chce dokończyć to, czego nie dokończył ojciec oraz że George W. Bush był bardzo sfrustrowany faktem, że jego ojciec nie został ponownie wybrany na Prezydenta. Według tej teorii wojna w Iraku to „sprawa rodzinna”.

Jest powiedzenie, że każdy amerykański Prezydent chciałby mieć swoją wojnę. Ale George W. Bush już jedną miał, i to bardzo udaną, w Afganistanie.

Gdybym miał wybierać pomiędzy tymi teoriami to powiedziałbym, że wszystkie są czynnikami w tej sprawie. Sądzę jednak, że druga teoria, mówiąca że za wojnę odpowiedzialni są ludzie z rządu i administracji Busha, jest najbardziej prawdopodobna. Ci politycy myślą, że skoro skończyła się zimna wojna a Związek Radziecki upadł, to powstała szansa uczynienia z Ameryki imperium, i taka jest ich strategia. Jednakże historia nie wróży dobrze republikom zmieniającym się w imperia. Imperium Rzymskie jest najlepszym tego przykładem.

Czy nie sądzi Pan, że Prezydent zmarnował szansę stworzoną przez 11 września? Wtedy wszyscy nagle zaczęli mocno wspierać USA. Jednakże Bush postanowił zrobić wszystko po swoim. Odrzucił pomoc w Afganistanie i zignorował opinię światową nt. wojny w Iraku.

Zgadzam się. To było działanie jednostronne i ponownie można to przypisać jego doradcom, którzy mówią: „nie musimy słuchać ONZ”, czy „nie musimy honorować międzynarodowych zobowiązań dotyczących środowiska”, radzą też Prezydentowi żeby był bardziej niezależny. Sądzę, że zmarnowaliśmy szansę na to by świecić przykładem, wspierać ONZ, a nie tworzyć supermocarstwo ignorując wszystko inne. Ta stracona szansa, to coś co się powtarza, to nasza amerykańska arogancja i zadufanie. Teraz z kolei część opinii publicznej zaczyna myśleć o długu publicznym, o podziałach w kraju i o tym, że odizolowaliśmy się od naszych europejskich sojuszników, dostrzegając zmarnowaną szansę.

Czy jesteśmy świadkami końca świata, przynajmniej w takiej formie jaką dotąd znaliśmy, a przede wszystkim końca NATO?

Mam nadzieję, że nie. NATO i ONZ mogą być w opałach ale jestem mimo wszystko optymistą. ONZ jest krytykowane za swoją nieskuteczność, Bush również je osłabił przez ignorowanie Rady Bezpieczeństwa i jej stanowiska, czy przez unikanie głosowania z obawy przed tym, że Rada mogłaby w głosowaniu wyrazić swój brak zgody na postępowanie USA. Mam nadzieję jednak, że reszta świata się teraz umocniła i nie jest to koniec obecnego porządku.

Nie zmierzamy więc do konfliktu cywilizacji wieszczonego przez Samuela Huntingtona - konfliktu bogatej białej północy z biednym południem?

To niebezpieczny trend, obecny nawet wewnątrz samych Stanów Zjednoczonych. Rośnie dystans pomiędzy bogatymi a biednymi i trudno jest znaleźć na to jakieś lekarstwo. W przyszłości może to skutkować eskalacją konfliktów. To może być niczym samospełniająca się przepowiednia: zwolennicy wojny oraz administracja Busha postrzegają świat jako bardzo niebezpieczne miejsce, gdzie trzeba być silnym. Świat może więc faktycznie stać się niebezpiecznym miejscem.

Dziękuję za rozmowę

Rozmowę z dn. 25.03.03 przeprowadził i tłumaczył mgr Radosław Dolecki.

Prof. James R. Bruce, socjolog z Hendrix College w Conway, Arkansas, USA, wygłosił w Lublinie wykład nt. „Freedom and Security; The American Response to Terrorism”.

**Z DZIAŁALNOŚCI
KOMISJI**

PRZEWODNICZĄCY KOMISJI ODDZIAŁU PAN W LUBLINIE
W KADENCJI 2003-2006

**KOMISJA I CHEMII PLAZMY NISKOTEMPERATUROWEJ
O.L. PAN**

Prof. dr hab. Iwo Pollo (przewodniczący), Politechnika Lubelska

**KOMISJI II PODSTAW I ZASTOSOWAŃ FIZYKI I CHEMII W
TECHNICE I ROLNICTWIE O.L. PAN**

Prof. Andrzej Niewczas (przewodniczący Komisji, przewodniczący Sekcji
Techniki), Politechnika Lubelska

Prof. Leszek Michalak (przewodniczący Sekcji Fizyki), UMCS

Prof. Stanisław Hałas (wiceprzewodniczący Sekcji Fizyki), UMCS

Prof. Władysław Rudziński (przewodniczący Sekcji Chemii), UMCS

KOMISJA III BIOTECHNOLOGII O.L. PAN

Prof. Anna Skorupska (przewodnicząca), UMCS

Prof. Jacek Wojcierowski (wiceprzewodniczący), AM w Lublinie

KOMISJA IV FILOZOFICZNO-PRZYRODNICZA O.L. PAN

Prof. Stefan Symotiuk (przewodniczący), UMCS

**KOMISJA V MOTORYZACJI I ENERGETYKI ROLNICTWA
O.L. PAN**

Prof. Eugeniusz Krasowski (przewodniczący), Akademia Rolnicza w Lublinie

Dr hab. inż. Wiesław Piekarski (wiceprzewodniczący), AR w Lublinie

**KOMISJA VI POLSKO-UKRAIŃSKICH ZWIĄZKÓW
KULTUROWYCH O.L. PAN**

Prof. Michał Łesiów (przewodniczący), UMCS

Prof. Mirosława Ołdakowska-Kufłowa (wiceprzewodnicząca), KUL

KOMISJA VII MEDYCYNY WSI O.L. PAN

Prof. Jerzy Zagórski (przewodniczący), Instytut Medycyny Wsi w Lublinie

KOMISJA VIII ROLNICTWA O.L. PAN

Prof. Stanisław Nawrocki, czł. rzec. PAN (przewodniczący), IUNG
w Puławach

**KOMISJA IX OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA
PRZYRODNICZEGO O.L. PAN**

Prof. Stanisław Radwan (przewodniczący), Akademia Rolnicza w Lublinie

KOMISJA X EKONOMII I ZARZĄDZANIA O.L. PAN

Prof. Włodzimierz Sitko (przewodniczący), Wyższa Szkoła
Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie

KOMISJA XI HISTORYCZNA O.L. PAN

Prof. dr hab. Jan Ziólek (przewodniczący), Katolicki Uniwersytet Lubelski
Prof. dr hab. Jan Lewandowski (wiceprzewodniczący), UMCS

**KOMISJA XII BUDOWY I EKSPLOATACJI MASZYN,
ELEKTROTECHNIKI, BUDOWNICTWA O.L. PAN**

Prof. dr hab. inż. Andrzej Weroński (przewodniczący), Politechnika Lubelska
Prof. dr hab. inż. Robert Sikora (przewodniczący Sekcji Budowy Maszyn),
PL

Prof. dr hab. inż. Andrzej Niewczas (przewodniczący Sekcji Eksploatacji
Maszyn), PL

Prof. dr hab. inż. Tadeusz Janowski - (przewodniczący Sekcji
Elektrotechniki), PL

Prof. dr hab. inż. Jerzy Grycz (przewodniczący Sekcji Budownictwa), PL

KOMISJA XIII NAUK MEDYCZNYCH O.L. PAN

Prof. dr hab. n. med. Tomasz Trojanowski, czł. koresp. PAN
(przewodniczący), Akademia Medyczna w Lublinie

KOMISJA XIV PRAWNICZA O.L. PAN

Prof. dr hab. Mieczysław Sawczuk (przewodniczący), UMCS
Ks. Prof. dr hab. Józef Krukowski (wiceprzewodniczący), KUL

Pełne składy Komisji znajdują się na naszej stronie internetowej
www.pan-ol.lublin.pl

Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI

V Sesja Naukowa *Fizyka w Zastosowaniach*

5 czerwca 2003 r. w Auli im. Stanisława Ziemeckiego Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki UMCS odbyła się kolejna, V Sesja Naukowa „Fizyka w zastosowaniach”. Sesję zorganizowała Komisja Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie Oddziału PAN w Lublinie oraz Lubelski Oddział Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Uczestniczyło kilkadziesiąt osób reprezentujących UMCS, Politechnikę Lubelską, Akademię Rolniczą, Instytut Agrofizyki PAN i Akademię Medyczną w Lublinie. Zebranych gości przywitał prof. dr hab. Ryszard Walczak – przewodniczący Komisji O.L.PAN.

Dalsze obrady poprowadził prof. dr hab. Stanisław Hałas – zastępca przewodniczącego Oddziału Lubelskiego PTF. W pierwszej części Sesji zaprezentowano trzy wykłady. Pierwszy z nich pt. *Zastosowanie efektu Starka w badaniach biofizycznych* wygłosił prof. dr hab. Stanisław Krawczyk z Instytutu Fizyki UMCS. Efekt Starka w badaniach bakterii, czy układu antenowego roślin wyższych umożliwia uzyskanie widm absorpcji, z których określa się m.in. zmiany elektrycznego momentu dipolowego, współczynniki absorpcji oraz polaryzowalność. Z kolei prof. dr hab. Mirosław Wendeker z Politechniki Lubelskiej w wykładzie pt. *Ogniwa paliwowe - konstrukcje i zastosowania* zaprezentował najnowsze wyniki badań i światowe tendencje rozwoju ogniw paliwowych. Idea Williama R. Groove z 1839 r. odwrotnej elektrolizy wody ma szansę, by już za ok. 25 lat stać się podstawą konstrukcji silników samochodów o sprawności trzykrotnie większej niż obecne silniki spalinowe, spełniając przy tym wymogi ochrony środowiska. Trzeci wykład pt. *Teoretyczny opis agregacji surfaktantów na granicach międzyfazowych*, autorstwa prof. dr hab. Władysława Rudzińskiego i prof. dr hab. Jolanty Narkiewicz-Michałek, wygłosiła prof. Narkiewicz-Michałek z Instytutu Chemii UMCS. Model teoretyczny opisuje m.in. procesy agregacji i micelizacji oraz rozmiary i rozkład agregatów na granicy faz roztwór – ciało stałe, a także woda – powietrze. Przedstawiony model ma zastosowanie w nanotechnologii.

Po przerwie młodzi pracownicy i doktoranci zaprezentowali 20-minutowe komunikaty o prowadzonych badaniach. Kolejno wystąpili: dr Halina Krzyżanowska z Instytutu Fizyki UMCS z referatem pt. *Od mumii egipskich po układy scalone: badania metodą fluorescencji wzbudzonej w całkowitym odbiciu promieni X*; dalej mgr inż. Jarosław Bieniaś z Politechniki Lubelskiej wygłosił referat pt. *Wybrane właściwości i zastosowania materiałów kompozytowych*; z kolei mgr Dariusz Niedźwiedzki z Instytutu Fizyki UMCS –

referat pt. *Metoda NEXAFS w poszukiwaniu poziomów energetycznych karotenoidów* oraz mgr inż. Jacek Hunicz z Politechniki Lubelskiej – referat pt. *Badanie procesu spalania w silniku o zapłonie iskrowym z zastosowaniem metod spektrofotometrycznych*.

Na zakończenie nastąpiła wymiana informacji dotycząca organizowanych konferencji, sesji, warsztatów i innej aktywności naukowej w środowisku lubelskim.

Piąta z kolei sesja naukowa, odbywająca się tradycyjnie w pierwszy czwartek czerwca każdego roku, jest jedną z form działalności Komisji o pierwotnej nazwie Fizyki Stosowanej i Techniki Oddziału PAN w Lublinie, która powstała 1 czerwca 2000 r. z inicjatywy lubelskiego środowiska fizyków i techników, a która przekształciła się w Komisję Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie w maju 2003 r. Głównym celem spotkań naukowców jest wymiana informacji na temat prowadzonych badań i posiadanej aparatury oraz inicjowanie wspólnych projektów badawczych. V Sesja przyczyniła się do zaprezentowania osiągnięć naukowców z różnych ośrodków i nawiązania ściślejszej współpracy w przyjaznej atmosferze.

Elżbieta Jartych

Dr Elżbieta Jartych jest pracownikiem Instytutu Fizyki Politechniki Lubelskiej.

Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI

Współpraca Katedry Pojazdów i Silników Akademii Rolniczej w Lublinie z Uniwersytetem Rolniczym w Kijowie

Katedra Pojazdów i Silników AR w Lublinie nawiązała w 1999 r. współpracę z Wydziałem Mechanizacji Rolnictwa Uniwersytetu Rolniczego w Kijowie na Ukrainie (National Agricultural University of Kyiv). Przedstawiciel NAU prof. dr Wołodymyr Bułgakow był gościem Katedry i w czasie pobytu wygłosił wykład pt. „Metody analityczne badania ruchu samobieżnych maszyn rolniczych”. Był także uczestnikiem II Międzynarodowej Konferencji Naukowo Technicznej MOTROL '99 w Nałęczowie. Podczas tej wizyty ustalono wstępny plan współpracy. Na zaproszenie strony ukraińskiej pracownicy Katedry Pojazdów i Silników wzięli udział w konferencji, która odbyła się w listopadzie 1999 r. w Kijowie, gdzie wygłosili trzy referaty, następnie opublikowane w materiałach konferencyjnych.

Te na pozór skromne kontakty doprowadziły do podpisania porozumienia o bezpośredniej współpracy pomiędzy uczelniami reprezentowanymi przez rektorów: prof. dr. hab. Mariana Wesołowskiego i prof. dr. Dmytra Mielniczuka. W ramach tej współpracy zaplanowano udział katedr w prowadzonych badaniach naukowych, wzajemne wizyty pracowników, wymianę pomocy naukowych (podręczników, programów nauczania), organizowanie wykładów i konsultacji naukowych oraz studenckich praktyk zawodowych. Na koordynatora NAU w Kijowie powołany został prof. dr Wołodymyr Bułgakow, a z Akademii Rolniczej w Lublinie prof. dr hab. Eugeniusz Krasowski.

W ramach ustaleń Katedra Pojazdów i Silników nawiązała kontakt z Katedrą Traktorów i Samochodów NAU, której kierownikiem jest prof. dr Anatolij Zacharowycz Filippow. Opracowano wspólnie cztery referaty na międzynarodową konferencję w Lublinie z okazji 30-lecia Wydziału Techniki Rolniczej. Pracownicy Katedry Pojazdów i Silników oraz Katedry Fizyki AR zostali z kolei zaproszeni na międzynarodową konferencję do Kijowa, która odbyła się w listopadzie 2000 r., gdzie wygłosili 8 referatów.

Katedra Pojazdów i Silników jako główny organizator III Konferencji MOTROL 2001 zaprosiła do współpracy Uniwersytet z Ukrainy, jako współorganizatora. Profesorowie z NAU zostali także powołani na członków Komitetu Naukowego i między innymi byli recenzentami około 30 referatów zgłoszonych na konferencję przez uczonych z Ukrainy. Na podobnych zasadach Polacy uczestniczą w konferencjach organizowanych przez stronę ukraińską.

Uczestnicy konferencji MOTROL 2003 na tle pomnika legendarnych założycieli Kijowa: braci Kij, Szczek i Choryw oraz ich siostry - Lybid.

fot. Archiwum AR w Lublinie

Będąc w Kijowie zapoznałem się z historią Uniwersytetu Rolniczego. W 1898 roku utworzono w Kijowie Instytut Politechniczny, na którym kształcono inżynierów o specjalnościach: transport kolejowy, agronomia, zootechnika, leśnictwo i technologia. Z tych kierunków utworzono w latach późniejszych Instytuty: Technologiczny, Rolniczy i Transportu Kolejowego. W 1922 roku z Kijowskiego Instytutu Politechnicznego został wydzielony samodzielny Instytut Rolniczy, przekształcony kolejno w Akademię Rolniczą, a w 1996 r. w Narodowy Uniwersytet Rolniczy (z 13 obecnie wydziałami), który stał się wiodącą w naukach rolniczych uczelnią na Ukrainie. Podlega ona bezpośrednio premierowi Ukrainy, a nie jak inne uczelnie ministrowi szkolnictwa.

Zwiedzając Uniwersytet w Kijowie trafiłem także na ślad polski, dotyczący początków oświaty z zakresu techniki leśnej. Otóż w 1816 roku, w Marymoncie koło Warszawy utworzono Instytut Gospodarstwa Rolnego i Leśnictwa, i jak podają źródła, był on najlepszym ośrodkiem naukowym w całym imperium rosyjskim. Był także kuźnią patriotyzmu, co władze carskie szybko dostrzegły, przenosząc Instytut do Puław. W 1863 roku kierunek leśny przeniesiono z Puław do Charkowa. Literatura podaje, że charkowski Instytut jest spadkobiercą nowoaleksandryjskiego i jest jednym z najstarszych w Europie. Następnie kierunek leśny został przeniesiony z Charkowa do Kijowa.

W czasie pobytu w Kijowie chwilę czasu poświęciłem na zwiedzanie. Kijów jest pięknym miastem zatopionym w zieleni, posiada wiele zabytków, a obecnie odnawiane są wszystkie cerkwie. Do najciekawszych zabytków należy Pieczerskaja Ławra. Zapragnąłem wówczas zorganizować kolejną IV konferencję MOTROL właśnie w Kijowie, co udało się zrealizować w roku 2003.

W Konferencji MOTROL 2003, organizowanej przez Komisję V Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie, Narodowy Uniwersytet Rolniczy w Kijowie oraz Katedrę Pojazdów i Silników AR w Lublinie udział wzięli uczestnicy z 15 państw z całej Europy, tj.: z Belgii, Białorusi, Bułgarii, Czech, Grecji, Holandii, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Niemiec, Polski, Rosji, Rumunii, Słowacji, Ukrainy, a także ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Wydano 5 tomów materiałów konferencyjnych. Zgłoszono 237 referatów przez 450 autorów lub współautorów.

Na konferencji byli obecni m.in.: Rektor AR w Lublinie prof. Zdzisław Targoński, Dziekan Wydziału Techniki Rolniczej prof. dr hab. Mieczysław Szpryngiel, Przewodniczący Komisji Motoryzacji i Energetyki prof. Eugeniusz Krasowski. Ze strony ukraińskiej wziął udział Rektor Uniwersytetu Rolniczego w Kijowie Akademik prof. Dmytro Mielniczuk oraz Dyrektor Dydaktyczno-Naukowego Technicznego Instytutu prof. Dmytro Wojtiuk i wielu innych naukowców z Ukrainy.

Z Polski uczestniczyło 66 osób, wygłoszono 100 referatów z zakresu techniki rolniczej, motoryzacji i energetyki. Polscy uczeni nawiązali kontakty z kolegami z Ukrainy co niewątpliwie przyczyni się do dalszego rozwoju wzajemnej współpracy. Nawiązane zostały także kontakty z innymi państwami.

Konferencja stała na wysokim poziomie. Organizatorzy zadbali także o rozrywkę, organizując wycieczkę po Kijowie, spływ Dnieprem i uczestnictwo w spektaklach teatralnych.

Eugeniusz Krasowski

Prof. dr hab. inż. Eugeniusz Krasowski jest kierownikiem Katedry Pojazdów i Silników Akademii Rolniczej w Lublinie oraz przewodniczącym Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie.

**Z DZIAŁALNOŚCI
KOMISJI**

Konferencje nt. pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego

Konferencja naukowa *Kultura i język na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim. Problemy globalizacji i regionalizacji*

26 lutego 2003 r. w Woli Uhruskiej odbyła się konferencja pt. *Kultura i język na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim. Problemy globalizacji i regionalizacji*, zorganizowana przez Zakład Filologii Ukraińskiej UMCS we współpracy z Komisją Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie, Narodową Akademią Nauk Ukrainy w Kijowie, Katedrą Dialektologii Polskiej Uniwersytetu Łódzkiego i Państwowym Uniwersytetem Wołyńskim w Łucku. W spotkaniu uczestniczyli językoznawcy, etnografowie i historycy z Polski (Lublin, Łódź, Białystok), Ukrainy (Łuck, Żytomierz, Lwów) i Białorusi (Brześć).

Celem konferencji było przedstawienie zagadnień związanych z językiem, kulturą duchową i materialną pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego, pokazanie cech wspólnych dla Euroregionu Bug oraz zjawisk wyróżniających ten teren spośród obszarów sąsiednich. Pokażny blok tematyczny stanowiły wystąpienia językoznawcze (onomastyka, słownictwo gwarowe z zakresu wierzeń ludowych, obrzędów dorocznych i rodzinnych, regionalnych strojów ludowych). Dyskutowano nad zagadnieniami związanymi z folklorem i wierzeniami pogranicza polsko-ukraińsko-białoruskiego, nie zabrakło wystąpień podnoszących kwestie kultury materialnej, rzemiosła i drobnej wytwórczości. Ważnym zagadnieniem podjętym podczas konferencji była problematyka globalizacji i regionalizacji oraz roli środowisk lokalnych w kontekście wejścia Polski do Unii Europejskiej.

Wygłoszono i przedyskutowano następujące referaty:

- Feliks Czyżewski (Lublin), *Kultura i język Euroregionu Bug. Stan i perspektywy*;
- Hryhorij Arkuszyn (Lublin-Łuck), *Język i kultura ludowa zachodniego Polesia w świetle prac nad „Atlasem etnolingwistycznym Pobuża”*;
- Sławomir Gala (Łódź), *Dialektologia polska w przededniu wejścia do Unii Europejskiej*;
- Natalia Chobzej (Lwów), *Rola i zadania dialektologii ukraińskiej w badaniach pogranicz słowiańskich i niesłowiańskich*;
- Ihor Hunczyk (Brześć), *Teonimy w zamówieniach zachodniopoleskich*;

- Nina Androsiuk (Białystok), Agnieszka Dudek (Lublin), *Z badań nad kulturą ludową Białostoczczyzny i wschodniej Lubelszczyzny w kontekście kultury pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego*;
- Danuta Powiłańska-Mazur (Lublin), *Ornamenty tkackie (perebory) w strojach wschodnich*;
- Sylwia Paciorkowska (Lublin), *Nazwy odzieży w gwarach powiatu włodawskiego*;
- Grzegorz Miliszkievicz (Lublin), *Zagadnienia przemysłu i handlu na administracyjnym pograniczu lubelsko-polesko-wołyńskim w świetle ksiąg adresowych II Rzeczypospolitej*;
- Walentyna Konobrodzka (Żytomierz), *Delimitacja nazewnictwa na obszarze Euroregionu Bug na przykładzie słownictwa obrzędów pogrzebowych*;
- Jurij Hromyk (Łuck), *Leksyka gwarowa jako źródło wiedzy o kulturze regionu (na przykładzie przysłówków w gwarach podlaskich)*;
- Marek Olejnik (Lublin), *Czynniki ekstralingwistyczne w kształtowaniu nazw terenowych na obszarze powiatu włodawskiego*;
- Jolanta Szachałaj (Wola Uhruska), Marcin Kojder (Lublin), *Znaczenie materiałów archiwalnych dla historii lokalnej*.

Konferencja naukowa *Kategorie gramatyczne w języku polskim i ukraińskim*

W dniach 8-9 maja 2003 r. we Włodawie i Woli Uhruskiej odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. *Kategorie gramatyczne w języku polskim i ukraińskim*. Była to już czwarta konferencja zorganizowana w ramach „Polsko-ukraińskich spotkań językoznawczych” przez Zakład Filologii Ukraińskiej UMCS, przy współudziale Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie, Narodowej Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie, Katedry Dialektologii Polskiej Uniwersytetu Łódzkiego i Państwowego Uniwersytetu Wołyńskiego w Łucku. W konferencji uczestniczyli językoznawcy z Polski (Lublin, Łódź, Warszawa, Katowice, Kielce) i Ukrainy (Lwów, Łuck, Kijów, Żytomierz, Tarnopol, Donieck, Równe).

Przedstawione referaty podnosiły problematykę kategorii gramatycznych w języku polskim i ukraińskim zarówno w aspekcie diachronicznym, jak i synchronicznym. Referaty wygłaszano w języku polskim i ukraińskim. Materiały pokonferencyjne będą podstawą wydania publikacji naukowej.

Wygłoszono i przedyskutowano następujące referaty:

- Sławomir Gala, (Łódź), *Słowotwórcze a leksykalne znaczenie wyrazu*;
- Michał Łesiów (Lublin), *Funkcje stylistyczne paralelnych form rzeczownikowych i czasownikowych w języku ukraińskim*;

- Anna Dąbrowska-Kamińska (Warszawa), *Kategoria rodzaju rzeczowników zakończonych na spółgłoskę miękką w języku polskim i ukraińskim*;
- Agata Kojder (Lublin), *Wpływ języka ukraińskiego na kategorię rodzaju rzeczowników w gwarach polskich okolic Tarnopola*;
- Feliks Czyżewski (Lublin), *Rodzaj rzeczowników w ukraińskich gwarach podlaskich*;
- Natalia Chobzej, Tetiana Jastremśka (Lwów), *Osobliwości struktury gramatycznej w gwarach huculskich*;
- Hryhorij Arkuszyn (Łuck-Lublin), *Realizacja kategorii rodzaju rzeczownika w gwarach zachodniopoleskich*;
- Maria Borciuch (Lublin), *O wariantywności rodzaju rzeczowników w gwarach południowo-zachodnioukraińskich na terenie Polski*;
- Jurij Hromyk (Łuck), *Stopniowanie przysłówek w gwarach zachodniopoleskich*;
- Wiktor Mojsijenko (Żytomierz), *Sposoby leksykalnego i gramatycznego wyrażenia ilości w zabytkach języka staroukraińskiego (na podstawie ksiąg grodzkich Żytomierza końca XVI – początku XVII w.)*;
- Halina Nuckowska (Lublin), *Osobliwości składni listów pasterskich A. Szeptyckiego. Kategoria podmiotu i orzeczenia*
- Irena Jaros (Łódź), *W sprawie rozumienia nazw środków czynności*;
- Mirosława Światała-Cheda (Łódź), *Adiektywizacja imiesłów przymiotnikowych w gwarze Proboszczewic koło Płocka*;
- Lubow Frolak (Donieck), *Formy trybu rozkazującego w ukraińskich gwarach wschodniostepowych*;
- Marharyta Żujkowa (Łuck), *Semantyka leksykalna i gramatyczna czasowników wyrażających czynność momentalną w języku ukraińskim*;
- Dorota Rembiszewska (Warszawa), *Metaforyzacja w niektórych nomina attributiva*;
- Iryna Kowal-Fuczyło (Kijów), *Przejście kategorii żywotności w kategorię nieżywotności jako sposób wyrażenia ironii w ukraińskich dumach parodyjnych*;
- Hanna Kozak (Lublin), *Interferencja a kategorie gramatyczne w języku prasy ukraińskiej okresu międzywojennego*;
- Hanna Dydyk-Meusz (Lwów), *Kategoria strony imiesłów przymiotnikowych w języku ukraińskim*;
- Dmytro Buczko (Tarnopol-Lublin), *Ojkonimy na -pil (-pol) w języku ukraińskim i w innych językach słowiańskich*.

Agnieszka Dudek

Mgr Agnieszka Dudek jest doktorantem w Zakładzie Filologii Ukraińskiej UMCS.

Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI

Jubileusz 10-lecia kierunku Ochrona Środowiska i 50-lecia Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Akademii Rolniczej w Lublinie

1 września 1953 r. został powołany w ramach Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie Wydział Zootechniczny, a z chwilą utworzenia w 1955 r. Wyższej Szkoły Rolniczej stał się jedną z jej podstawowych jednostek organizacyjnych. Decyzją Senatu Akademii Rolniczej w Lublinie z dnia 1 października 1998 r. przyjął nazwę Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt.

Wydział posiada pełne uprawnienia akademickie, bowiem w 1966 r. uzyskał prawo nadawania stopnia naukowego doktora, a w 1986 r. uprawnienia nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk rolniczych w zakresie zootechniki. W skład Wydziału wchodzi 1 instytut, 10 katedr oraz 1 samodzielny zakład. Zatrudnionych jest tu 115 nauczycieli akademickich i 53 pracowników inżyniersko-technicznych, zaś studiuje 2370 studentów.

Kierunek Ochrona Środowiska powstał jeszcze na Wydziale Zootechnicznym. Zespół przygotowujący koncepcję oraz zakres działalności merytorycznej kierunku stanowili profesorowie Stanisław Radwan (przewodniczący), Iwo Wojciechowski (sekretarz) i Modest Misztal (członek). Ochronę środowiska, jako nowy kierunek studiów, do struktur dydaktycznych Wydziału wprowadził prof. dr hab. Zygmunt Litwińczuk - dziekan ówczesnego Wydziału Zootechnicznego, gorący zwolennik wprowadzenia nauki o ekologii do programu studiów w naszej Uczelni. 30 maja 1992 na posiedzeniu Senatu Akademii Rolniczej w Lublinie, przy bardzo przychylnym stanowisku Jego Magnificencji Rektora - prof. dr hab. Józefa Nurzyńskiego, zatwierdzono powstanie nowego kierunku, zaś w 1993 r. utworzono Oddział Ochrony Środowiska, stanowiący bazę naukowo-dydaktyczną, w skład którego wchodzi cztery katedry obecnego Wydziału BiHZ. Mimo trudności lokalowych, kontynuowano prace nad udoskonalaniem programu nauczania, co zaowocowało w 2002 roku przyznaniem kierunkowi, dotychczas jako jedynemu w AR w Lublinie, akredytacji przez Państwową Komisję Akredytacyjną.

W roku 2002, kiedy nowe władze objęły kierownictwo Uczelni, mianowicie prof. dr hab. Zdzisław Targoński - stanowisko rektora i prof. dr hab. Tomasz Gruszecki - dziekana Wydziału, zaistniały możliwości dalszego rozwoju kierunku studiów Ochrona Środowiska. Wyrazem tego jest chociażby podjęcie decyzji o przeprowadzeniu do czerwca 2004 roku modernizacji obiektu AR znajdującego się w dzielnicy Felin dla potrzeb ekologii.

Aby uczcić podwójny jubileusz 10-lecia Kierunku Ochrona Środowiska i 50-lecia Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Akademii Rolniczej w Lublinie w dniach 22-23 września 2003 roku zorganizowano międzynarodową konferencję naukową pod nazwą „Środowisko-Zwierzę-Produkt”. Konferencja miała miejsce w Centrum Kongresowym Akademii Rolniczej w Lublinie, wzięło w niej udział 102 uczestników reprezentujących wyższe uczelnie o różnym profilu badawczym i dydaktycznym, placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk oraz Instytuty resortowe.

W ramach konferencji podczas jednodniowej sesji „Środowisko przyrodnicze w obszarach wiejskich - stan - zagrożenia - ochrona” przedstawiono dwa referaty plenarne oraz 91 komunikatów naukowych i plakatów.

Referaty plenarne dotyczyły problemów związanych z etyką w nauce oraz miejsca i roli nauki o ochronie i kształtowaniu środowiska w ekologii, jako odrębnej dziedziny wiedzy. Były to referaty ks. prof. Andrzeja Szostka „Etyka w nauce” oraz prof. Stanisława Radwana pt. „Współczesne problemy nauki o ochronie i kształtowaniu środowiska”.

Komunikaty naukowe i plakaty obejmowały zaś zagadnienia dotyczące strategii ochrony i proekologicznego użytkowania obszarów wiejskich poddanych różnym formom działalności człowieka. Szczególną uwagę zwrócono w nich na:

- aktualny stan antropogenizacji środowiska przyrodniczego, obejmującego przede wszystkim geosferę, hydrosferę, aerosferę, litosferę - gleby i biosferę;
- zagrożenia, ich źródła i przeciwdziałania;
- formy użytkowania obszarów wiejskich a stopień ekologicznej degradacji,
- monitoring przyrodniczy, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów hydrogenicznych;
- problemy proekologicznego gospodarowania w krajobrazie rolniczym.

Treść prezentowanych na konferencji referatów, komunikatów i plakatów opublikowana została w *Acta Agrophysica* (więcej w dziale KSIĄŻKI). Publikacja ta stanowi bogate źródło informacji o stanie środowiska przyrodniczego w obszarach wiejskich i sposobach prowadzenia w nich gospodarki zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju kraju - koncepcją ekorozwoju dla środowisk naukowych oraz instytucji: rządowych, samorządowych i gospodarczych.

Stanisław Radwan

Prof. dr hab. Stanisław Radwan jest kierownikiem Katedry Hydrobiologii i Ichtibiologii Akademii Rolniczej w Lublinie oraz przewodniczącym Komisji Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego Oddziału PAN w Lublinie.

Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI

Kontrola granicy wschodniej przez Policję Państwową w okresie międzywojennym

Ochrona granic była jednym z wielu istotnych problemów odradzającego się Państwa Polskiego. Było oczywiste, że właściwe zabezpieczenie linii granicznej przed przestępczością polityczną i przemytem, zwłaszcza wywozem artykułów aprowizacyjnych, przyczyni się w znacznym stopniu do stabilizacji wewnętrznej kraju. Długoletnia niewola sprawiła jednak, że nie dysponowano własnym doświadczeniem w funkcjonowaniu takiego mechanizmu, co w rezultacie skazywało ówczesnych decydentów na dwie drogi prowadzące do zamierzonego celu. Pierwszą mogło być oparcie się na doświadczeniach chociażby formacji granicznych państw zaborczych. Pojawiały się więc głosy postulujące skopiowanie zasad funkcjonowania jednej z nich, lub też wybranie najlepszych elementów z ich struktur i przystosowanie do polskich warunków. Drugim sposobem mogło być stworzenie od podstaw rodzimej formacji. Uzasadnieniem tej drogi była ówczesna polska rzeczywistość. Organa zaborcze były zbyt znienawidzone przez Polaków, dlatego nie wskazane było bezkrytyczne sięganie do wypracowanych przez nie modeli służb granicznych.

Od końca 1918 roku mieliśmy kilka prób zmierzających do stworzenia formacji odpowiedzialnej za bezpieczeństwo granic. Można w tym miejscu wymienić chociażby projekt Straży Gospodarczo-Wojskowej opracowany przez Ministerstwo Apropowizacji, Straż Skarbową powołaną przez Ministerstwo Skarbu i Straż Graniczną utworzoną przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, a składającą się z oddelegowanych żołnierzy oraz Bataliony Celne^[1].

Granica wschodnia II Rzeczypospolitej stanowiła odcinek szczególnie pod względem bezpieczeństwa. W literaturze przedmiotu pojęcie to funkcjonuje jako określenie linii granicznych nie tylko z ZSRR ale również z Litwą i Łotwą^[2]. Toczące się działania wojenne spowodowały, że tak naprawdę dopiero po podpisaniu traktatu ryskiego można było mówić o systematycznej polityce granicznej. Poza tym specyficzna sytuacja społeczno-polityczna na ziemiach wschodnich oraz sąsiedztwo państwa o odmiennym ustroju politycznym była przyczyną zastosowania tam odmiennych rozwiązań, w porównaniu z granicą północną, zachodnią i południową.

W ochronie granicy wschodniej po zakończeniu działań wojennych możemy wyróżnić kilka okresów czasowych. Pierwszy to lata 1921-1922, gdy kontrolę celną poza przejściami granicznymi sprawowały Bataliony Celne, oddane przez Ministerstwo Spraw Wojskowych do dyspozycji Ministerstwa Spraw

Wewnętrznych. Poprzez stacjonujących na punktach granicznych funkcjonariuszy policji pełniły one jednocześnie ochronę polityczną^[3]. Drugi to lata 1922-1923, gdy kontrolę sprawowała Straż Graniczna podległa MSW. Trzeci 1923-1924, gdy kontrola znalazła się w gestii Policji Państwowej oraz czwarty 1924-1939 i funkcjonowanie Korpusu Ochrony Pogranicza.

Po zawarciu umowy o rozejmie jesienią 1920 roku, gdy wojska wycofały się na szerokość 15 kilometrów w głąb kraju, kontrolę linii demarkacyjnej oraz obszaru przyległego po stronie polskiej (tzw. pasa neutralnego) przejęła Policja Państwowa. W tym czasie funkcjonowały więc w pewnym sensie trzy linie graniczne: pierwsza od strony wewnętrznej kraju (kordon graniczny) podlegająca MSWojsk., druga frontowa – podległa Naczelnemu Dowództwu Wojska Polskiego i wreszcie trzecia linia (demarkacyjna), podlegająca MSW^[4]. Funkcjonowaniu policji na granicy towarzyszyły jednak liczne skargi. Dotyczyły one przede wszystkim niezajomości wydanych instrukcji oraz lekceważenia powierzonych obowiązków. Częste były szczególnie zażalenia na nietaktowne odnoszenie się do osób przekraczających granicę^[5].

3 września 1921 roku została wydana przez ministrów: spraw wewnętrznych, wojskowych oraz skarbu instrukcja dotycząca sprawowania kontroli na granicy wschodniej na obszarze województw nowogródzkiego, poleskiego, tarnopolskiego i wołyńskiego. Na jej podstawie kontrolę powierzono Batalionom Celnym oraz przydzielonym jej do pomocy oddziałom Policji Państwowej. W rezultacie tego przystąpiono do tworzenia na pograniczu dodatkowych posterunków oraz patroli. Do głównych zadań policji zaliczono kontrolę ruchu osobowego i zapobieganie przedostawaniu się działaczy komunistycznych oraz materiałów agitacyjnych z terenów Rosji Radzieckiej. Cała granica wschodnia pod względem służby ochrony granic pozostawała pod wyłącznym zarządem MSW, które działało poprzez podległe mu organa administracji (wojewoda, starosta)^[6].

Po powołaniu w maju 1922 roku Straży Granicznej nałożono na nią obowiązek współpracy z policją. Szczególnie dotyczyło to udzielania pomocy w zwalczaniu przestępstw kryminalnych oraz politycznych. Przejścia graniczne zostały obsadzone poza urzędnikami celnymi policjantami i funkcjonariuszami SG. Kontrola dokumentów należała do policjantów, do których należało podejmowanie decyzji kogo można było przepuścić, a kogo zatrzymać^[7]. Co prawda straż wykonywała lepiej obowiązki graniczne niż Bataliony Celne, jednak organizacja służby pozostawiała wiele do życzenia. Pewne zastrzeżenia budziła sama struktura organizacyjna podporządkowująca jednostki graniczne niezależnie od dowództw komend SG, organom administracji ogólnej. Poza tym sam dobór kadr oraz sposób wyszkolenia członków straży nie dawał gwarancji poprawy w funkcjonowaniu systemu zabezpieczenia granic. Między

innymi te czynniki zdecydowały, że zaledwie w kilka miesięcy po powołaniu tej formacji, zdecydowano się na przeprowadzenie kolejnej zmiany systemu ochrony granicy wschodniej.

W maju 1923 roku Rada Ministrów zadecydowała, że w miejsce zlikwidowanej Straży Granicznej całokształt spraw związanych z kontrolą granic przejdzie z dniem 1 lipca do kompetencji Policji Państwowej. Krok ten motywowano koniecznością ściślejszego powiązania organizacji ochrony granic z bezpieczeństwem publicznym, uzyskaniem własnych kadr lepiej przygotowanych od członków SG oraz sformowaniem jednolitego korpusu pod względem organizacyjnym^[8].

Wcześniej policja wzięła udział w obsadzaniu granicy polsko-litewskiej. W lutym uczestniczyła razem ze strażą w zajmowaniu pasa neutralnego. Podczas tej akcji doszło do wymiany ognia z oddziałami litewskimi pod Klepaczami, Lejpunami, Dżulejami, Puszkarnią, Olkiennikami, Strzelniszkami i Podkamieniem. W wyniku starć zginęło 2 policjantów, a 15 zostało rannych^[9]. Zdaniem dowodzącego tą operacją pułkownika Romana Paślawskiego na pochwałę za kierowanie kompaniami zasłużyli podkomisarze Leon Grzybok i Marian Kozielewski oraz aspirant Franciszek Rozych^[10].

Termin jaki przewidziano na przejście zadań granicznych przez policję był bardzo krótki. Co prawda postanowiono, że policja przejmie całe zaplecze materiałowe straży, ale podstawowym problemem pozostawały kadry. MSW nie dysponowało bowiem żadnymi rezerwami osobowymi, które można było przenieść nad granicę wschodnią. Według przyjętych założeń na każdy kilometr granicy miało przypadać 7 funkcjonariuszy pieszych i 2 konnych. Poza tym na każde 10 kilometrów miał przypadać oficer (nie licząc inspekcyjnych). Potrzebowano więc około 18500 policjantów.

Potrzebnych kandydatów zamierzano przyjąć w wyniku dobrowolnego zaciągu. Liczono przy tym, że przynajmniej część z nich będzie za sobą miała służbę w dotychczasowych formacjach granicznych. Od kandydatów wymagano spełnienia ogólnych warunków obowiązujących przy wstępowaniu do Policji Państwowej (obywatelstwo polskie, nieskazitelną przeszłość, wiek 23 - 45 lat, zdrowa i silna budowa ciała, odpowiedni wzrost, znajomość języka polskiego w piśmie i w mowie oraz umiejętność liczenia). W celu odpowiedniego ich przygotowania w komendach okręgowych PP na terenie kraju organizowano kursy, na których zapoznawano uczestników z podstawowymi zasadami musztry, sposobem obchodzenia się z bronią oraz instrukcjami służby granicznej. Każda komenda okręgowa wyznaczała do prowadzenia szkoleń 10 policjantów w stopniu przodowników, którzy po przeszkoleniu kandydatów udawali się z nimi na tereny przygraniczne^[11]. Nie udało się jednak osiągnąć zamierzonych stanów osobowych. W momencie przejścia granic przez jednostki policji granicznej liczyły one 200 wyższych i 9654 niższych funkcjonariuszy. W 1924 roku liczba szeregowych została zwiększona do 10404^[12].

Pod względem organizacyjnym granica wschodnia została podzielona na sześć odcinków odpowiadających poszczególnym województwom oraz pododcinki odpowiadające powiatom:

- I – odcinek województwa wileńskiego obejmował pododcinki: wileńsko-trocki, święciański, braclawski, dziśnieński, duniłowicki, wilejski;
- II - odcinek województwa nowogródzkiego obejmował pododcinki: stołpecki, nieświeski, lidzki;
- III - odcinek województwa białostockiego obejmował pododcinki: suwalski, sejneński, augustowski, grodzieński;
- IV - odcinek województwa poleskiego obejmował pododcinki: łuniniecki, sarnieński, stoliński;
- V - odcinek województwa wołyńskiego obejmował pododcinki: równieński, ostroski, krzemieniecki;
- VI - odcinek województwa tarnopolskiego obejmował pododcinki: borszczowski, zbaraski, skałacki, husiatyński, zaleszczycki.

Oddziały PP pełniące służbę na granicy państwowej podzielono na 85 kompanii granicznych. W ich skład wchodziły posterunki graniczne, które wykonywały bezpośrednią służbę bezpieczeństwa na powierzonym obszarze. Nie naruszano przy tym ogólnych zasad organizacyjnych policji zawartych w ustawie o PP z 24.07.1919 roku. Jednostki policji granicznej na terenie powiatu podlegały więc odpowiedniemu komendantowi powiatowemu PP oraz władzom administracji ogólnej pod względem zapewnienia bezpieczeństwa publicznego. Przy każdej kompanii pełniącej służbę na około 25 kilometrowym odcinku utworzono rezerwę liczącą do 15 funkcjonariuszy, w tym kilku konnych oraz uzbrojonych między innymi w 2 karabiny maszynowe. Oddział rezerwowy poza udzielaniem wsparcia posterunkom granicznym był zobowiązany do patrolowania terenu w odległości 10 km od granicy^[13].

Graniczny ruch osobowy dozwolony był przeważnie od wschodu do zachodu słońca, jedynie poprzez przejścia graniczne oraz miejsca, gdzie znajdowali się przedstawiciele urzędów celnych. Z kolei przewożenie towarów mogło odbywać się tylko w punktach obsadzonych przez celników. Służba graniczna organów policyjnych polegała na wystawianiu przez posterunki wart, przeprowadzaniu patroli pieszych i konnych oraz organizowaniu zasadzek. Do podstawowych zadań policji zaliczono przede wszystkim:

1. Kontrolę ruchu osobowego i niedopuszczanie do przekraczania granicy poza punktami przejściowymi.
2. Poszukiwanie, ściganie, zatrzymywanie przemytników i odstawianie ich do odpowiednich władz.
3. Zatrzymywanie na przygranicznych rzekach łodzi, statków i tratw, przybijających do brzegów w miejscach niedozwolonych.

4. Przeprowadzanie w wypadkach uzasadnionego podejrzenia o przemytnictwo, rewizji osób i lokali w pasie granicznym.
5. Nadzór nad budownictwem w pasie granicznym w związku z wymogami służby granicznej^[14].

W momencie delegowania funkcjonariuszy na granicę pojawiły się jednak liczne problemy organizacyjne. Po pierwsze wbrew instrukcjom przybywali oni do poszczególnych województw bez umundurowania i broni. W rezultacie tego obowiązku wyekwipowania spadał na poszczególne komendy województw przygranicznych. Na przykład do województwa tarnopolskiego przydzielono 1200 funkcjonariuszy, których należało ubrać i uzbroić. Tymczasem umundurowanie przejęte od wcześniejszych formacji przeważnie nie nadawało się do użytku. Po drugie już na miejscu okazywało się, że policjanci nie tylko nie dysponowali budynkiem gdzie pełniliby służbę, ale nie mieli również gdzie spać. Jako lokale służbowe przydzielano ciemne ziemianki lub rozsypujące się szopy. Poza tym miejscowa ludność nie kwapiła się do wynajmowania miejsc noclegowych. Bardzo często w związku z tym strażnice były wznoszone w pośpiechu przy dużym udziale policjantów. Łącznie na granicy wschodniej wybudowano w ciągu roku 50 strażnic, co było na ówczesne warunki istotnym osiągnięciem. Przygotowanie mundurów i obuwia zlecano własnym pracownikom krawieckim i szewskim. Poza tym zakładano przy granicznych komendach powiatowych drobne warsztaty, które zajmowały się przygotowaniem mebli dla koszar i biur. Istotnym elementem była również sprawna łączność telefoniczna pomiędzy jednostkami granicznymi. Tymczasem dopiero jesienią 1924 roku, a więc po roku pełnienia zadań granicznych przez policję, województwo tarnopolskie otrzymało z Komendy Głównej PP środki na zorganizowanie połączeń^[15]. Na dużą skalę organizowanie sieci telefonicznej rozpoczęto dopiero po objęciu służby granicznej przez Korpus Ochrony Pogranicza.

Jak się okazało w rzeczywistości również organa policyjne nie były przygotowane do wykonywania obowiązków granicznych. Pomijając kwestię odpowiedniego wyposażenia materiałowego, panujące warunki mieszkaniowe na tamtych terenach, stosunek miejscowej ludności (głównie przecież niepolskiej narodowości) do przedstawicieli polskiej administracji, niskie stany osobowe, nieodpowiednie przygotowanie teoretyczne, to nie bez znaczenia był również sam stosunek policjantów do tego rodzaju służby. Wykonywanie obowiązków na granicy wschodniej było przez nich często postrzegane jako zło konieczne. Odbierano to jako zesłanie.

Na takie odnoszenie się do tego rodzaju służby składało się kilka czynników. Przede wszystkim brakowało mieszkań oraz dostatecznego zaopatrzenia w artykuły pierwszej potrzeby. Wysokie ceny nie pozwalały żonatym policjantom na utrzymanie rodzin pozostających w miejscach poprzednich przydziałów. Powodowało to liczne skargi kierowane do komend okręgowych. Również

powracający z delegacji policjanci poprzez swoje opowieści nie przyczyniali się do popularyzowania służby na terenach granicznych. Opisywanie panującej tam sytuacji skutecznie zniechęcało ewentualnych kandydatów. Warto odnotować, że już przy delegowaniu na pas graniczny pierwszej partii policjantów, z powodu kategorycznej odmowy wyjazdu, wydano ze służby w samym tylko województwie lubelskim 50 osób^[16]. Często przełożeni starali się „zachęcić” funkcjonariuszy w dość specyficzny sposób. Zdarzały się na przykład przypadki, że wstrzymywano się od wymierzania kary dyscyplinarnej wobec jakiegoś funkcjonariusza w zamian za zgodę na udanie się do służby granicznej.

Stosowanie takiej metody werbowania prowadziło w rezultacie do tego, że stan dyscypliny wśród funkcjonariuszy był niski. Policjanci dopuszczali się różnych wykroczeń. Można tutaj wymienić chociażby nadużywanie alkoholu, lekceważenie obowiązków służbowych, niesubordynację, karygodne zachowanie się poza służbą. Konsekwencją tego były kary dyscyplinarne poczynając od udzielenia nagany, a kończąc na wydaleniu z szeregów policji. Na przykład komendant okręgowy PP w Białymstoku w lipcu 1924 roku zwolnił dyscyplinarnie pięciu posterunkowych z pododdziału sejneńskiego za stałe lekceważenie obowiązków służbowych, niewłaściwe zachowanie się i nadużywanie alkoholu oraz kolejnych dziewięciu za pijaństwo z żołnierzami litewskimi! Nie był to jedyny przypadek tego rodzaju kontaktów z Litwinami. Innym razem komendant zwolnił ze służby policjantów, którzy wzięli „udział w libacji z funkcjonariuszami litewskiej straży granicznej”^[17]. Również na granicy z ZSRR zdarzały się przypadki, że policjanci prowadzili rozmowy towarzyskie z żołnierzami radzieckimi^[18].

Podczas przeprowadzanych inspekcji w województwie tarnopolskim zauważono, że około 15% funkcjonariuszy policji granicznej zasługiwało na wydalenie, ponieważ nie nadawali się oni do służby zarówno pod względem moralnym, jak i intelektualnym. Ze względu na wielokrotne stosowanie wobec nich kar dyscyplinarnych nie odnosiły one już pożądanego rezultatu. Poza tym rozpowszechniane przez prasę wiadomości o zwolnieniach w przypadku objęcia granicy przez KOP, ujemnie wpływało nawet na dobrych policjantów^[19].

Przyczyną niskiej skuteczności pracy organów policyjnych była również specyficzna sytuacja polityczna na tamtejszych terenach. Częste przekraczanie granicy polsko-radzieckiej czy polsko-litewskiej przez uzbrojone grupy wywrotowe przyczyniało się do zaognienia sytuacji. Wiosną 1923 roku rozpoczęły one akcję likwidacji zagród osadniczych i posterunków policji. Niszczono linie telefoniczne oraz szlaki komunikacyjne (mosty, linie kolejowe). Od kwietnia 1921 roku do kwietnia 1924 roku odnotowano 259 wypadków z ZSRR na teren Polski^[20]. Można wymienić chociażby trzy przykłady z 1924 roku. W nocy z 18 na 19 lipca grupa około 30 osób uzbrojonych w broń ręczną i karabin maszynowy napadła na miasteczko Wiszniew w powiecie wołyńskim.

Zrabowane przedmioty załadowano na pięć wozów i wycofano się w kierunku granicy. Podczas starcia zginął tamtejszy komendant powiatowy komisarz Włodzimierz Łopaciński^[21]. 3 sierpnia około 100 osobowa grupa dowodzona przez radzieckiego oficera straży granicznej zajęła miasto Stołpce. W czasie napadu śmierć poniosło między innymi 7 policjantów, a kilku zostało rannych. Zuchwalstwo dywersantów osiągnęło swój szczyt podczas napadu na pociąg pod Łunińcem, w którym jechali między innymi: wojewoda poleski Stanisław Downarowicz, senator Bolesław Wysłouch, komendant okręgowy PP inspektor Józef Mięśowicz i kilkunastu policjantów. Około 40 osobowa grupa zatrzymała pociąg, rozbroiła eskortę i obrabowała podróżnych. Jej dowódca, którym okazał się komendant radzieckiego odcinka granicznego, wręczył zatrzymanym pokwitowanie, podpisane: „Ataman Trofim Kalinienko, kwatera główna, Timkowicze, dnia 24 IX 1924 roku”. W czasie prowadzonego pościgu część bandy przedostała się za granicę, reszta natomiast rozproszyła się na terenie województwa^[22].

Ze względu na zorganizowaną przez ZSRR akcję zmierzającą do wyposażenia oddziałów dywersyjnych i ułatwienia im przekraczania granicy, nawet dokładne zamknięcie granicy łańcuchem wart i posterunków zdaniem władz policyjnych w Łucku było w wielu przypadkach niewystarczające. Często okazywało się przy tym, że dywersanci nie tylko byli liczniejsi od sił policyjnych, ale również lepiej wyposażeni. Wprawdzie wiele oddziałów zostało powstrzymanych ale znaczna ich liczba nadal przekraczała granicę. Na przykład 5.09.1924 roku o godzinie 22.20 na odcinku posterunku granicznego w Zakotach w województwie wołyńskim usiłowała przekroczyć granicę grupa składająca się z 25 ludzi. Zaskoczona otwarciem ognia przez wartę policyjną wycofała się.^[23] Zwiększeniu skuteczności przeszkadzał słabo zorganizowany własny wywiad. Na przykład w 1924 roku na 189 napadów zarejestrowanych na kresach, tylko o 18 zdołano wcześniej uzyskać informacje. Zatrzymano 146 i zabito 15 członków grup zbrojnych, podczas gdy straty wśród policjantów i mieszkańców pogranicza wyniosły 54 zabitych i 28 rannych^[24].

Istotnym problemem było również zwalczanie przestępczości gospodarczej na pograniczu wschodnim. Trudności ekonomiczne, brak stabilizacji wewnętrznej i zubożenie ludności sprawiły, że w latach powojennych przemytnictwo rozrosło się do ogromnych rozmiarów. Uprawiała je głównie miejscowa ludność i to nie dorywczo ale wręcz na zawodową skalę. Asortyment towarów będących przedmiotem przemytu był bardzo rozległy. Można tutaj wymienić chociażby galanterię skórzaną, odzież, obuwie, materiały sukienne, futra, skóry futrzane, zwierzęta domowe, broń, sacharynę, herbatę, kakao, tłuszcze i alkohol.

W roku 1924 na terenie województwa tarnopolskiego wykryto 1516 przypadków przemytu waluty, żywego inwentarza, przedmiotów spożywczych, towarów manufakturowych, tekstylnych, galanteryjnych i artykułów codziennego

użytku. Z tego przypadało na powiat zbaraski – 104, skałacki – 76, kopyczyński – 850, borszczowski – 486. W przypadku powiatów kopyczyńskiego i borszczowskiego taki stan rzeczy przypisywano polityce skarbowej prowadzonej przez tamtejsze władze administracyjne, które widziały w przemyśle korzyści dla skarbu państwa!^[25]

Walkę z przemysem utrudniało więc z jednej strony słabe przygotowanie organów granicznych do zwalczania tego przestępstwa, z drugiej – zbyt małe zainteresowanie władz sprawami zabezpieczenia granicy pod względem celnym. Także warunki w jakich działały organa graniczne nie sprzyjały skuteczności podejmowanych akcji przeciwko przemytnikom. Nieraz okazywało się, że przemysem trudnił się gospodarz, który wynajmował policjantom kwatery.

1.11.1924 roku służbę na granicy polsko-radzieckiej na obszarze województw wileńskiego, nowogródzkiego i wołyńskiego przejął Korpus Ochrony Pogranicza. Skład policji granicznej został wówczas obniżony o 3000 funkcjonariuszy. 1 kwietnia następnego roku przejął również służbę na terenie województw poleskiego i tarnopolskiego, a 15.03.1926 roku odcinek litewsko-łotewski. Tym samym formalna ochrona policyjna na granicach przestała istnieć. Jednak aż do wybuchu II wojny światowej Policja Państwowa wykonywała obowiązki graniczne na niektórych przejściach, zajmując się przede wszystkim kontrolą ruchu osobowego na wyznaczonych przejściach granicznych.

Przypisy

1. H. Dominiczak, *Granica wschodnia Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1919-1939*, Warszawa 1992, s. 45-46.
2. Ibidem, s. 5.
3. Początkowo w sierpniu 1921 roku Ministerstwo Spraw Wojskowych oddało Bataliony Celne do dyspozycji Ministerstwa Skarbu, jednak po miesiącu wycofano się z tego, ze względu na zaistniałe w zamieszaniu w sferze organizacyjnej, poprzez stworzenie systemu kontroli granicznej podlegającego aż trzem resortom: Ministerstwu Spraw Wojskowych, Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, Ministerstwu Skarbu. W związku z tym podjęta 3.11.1921 roku uchwała Rady Ministrów przekazywała kontrolę granicy wschodniej pod kompetencje MSW.
4. H. Dominiczak, *op. cit.*, s. 58. Por. Rozkaz nr 87 KGPP z 10.11.1920 r., Archiwum Akt Nowych w Warszawie (dalej: AAN), Komenda Główna Policji Państwowej (dalej: KGPP), sygn. 2, k. 158.
5. Rozkaz nr 88 KGPP z 15.11.1920 r., AAN, KGPP, sygn. 2, k. 160.
6. Rozkaz nr 138 KGPP z 9.11.1921 r., AAN, KGPP, sygn. 3, k. 131.
7. H. Dominiczak, *op. cit.*, s. 84-85.
8. Ibidem, s. 95.
9. Rozkaz nr 209 KGPP z 14.04.1923 r., AAN, Komenda Główna Policji Państwowej – dopływy (dalej: KGPP - dopływy), sygn. 89, k. 132.

10. Rozkaz nr 207 KGPP z 23.03.1923 r., AAN, KGPP - dopływy, sygn. 89, k. 126. Szerzej na ten temat zob. P. Łossowski, *Ostatni akt kształtowania granic Drugiej Rzeczypospolitej – podział pasa neutralnego pomiędzy Polską a Litwą w lutym 1923 r.*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, t. XXXVII, 2002, s. 36-37.
11. H. Dominiczak, op. cit., s. 97.
12. „Na Posterunku”, 1926, nr 12, s. 11; „Gazeta Administracji i Policji Państwowej”, 1924, nr 32, s. 16.
13. *Tymczasowa Instrukcja dla Funkcjonariuszów Policji Państwowej w służbie granicznej*, [w:] *Tymczasowa Instrukcja dla Policji Państwowej poprzedzona ustawą o Policji Państwowej*, oprac. T. Wolfenburg, J. Misiewicz, Warszawa 1923, s. 339 i 351.
14. Ibidem, s. 352-353.
15. *Rys organizacyjny PP IX okręgu Tarnopolskiego*, Deržavnij Archiv Ternopilskoj Oblasti (dalej: DATO), f. 274, op. 1, sp. 1367a, ark. 30-31.
16. Pismo Wojewody Lubelskiego do MSW z 16.12.1921, Archiwum Państwowe w Lublinie (dalej: APL), Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Lublinie (dalej: KWPP), sygn. 111, s. 23-25. Protokół przeglądu komendanta PP w kordonie granicznym podkomisarza Eugeniusza Gizinskiego posterunku PP w Skale w powiecie borszczowskim 8-9.05.1922, DATO, f. 274, op. 1, sp. 350, ark. 10-11.
17. T. Radziwonowicz, *Policja w ochronie granicy na odcinku suwalskim*, „Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska w Białymstoku”, t. 15, 2002, s. 77.
18. Rozkaz nr 217 KGPP z 25.06.1923 r., AAN, KGPP, sygn. 5, k. 74.
19. KOPP w Tarnopolu, sprawozdanie nadkomisarza inspekcyjnego ze spraw inspekcji granicznej KOPP IX Okręgu, 16.01.1925, DATO, f. 274, op. 3, sp. 120, ark. 1-3.
20. M. Jabłonowski, *Formacja specjalna. Korpus Ochrony Pogranicza 1924-1939*, Warszawa 2002/2003, s. 34.
21. *Łopaciński Włodzimierz - Komisarz PP*, Ur. 18.04.1874 r. w Łukowie, ukończył szkołę W. Górskiego w Warszawie, następnie Wyższą Szkołę Handlową, pracował w instytucjach handlowych i magistracie w Warszawie, w policji powiatu opatowskiego, naczelnik PK obwodu chełmskiego, komendant powiatowy PP w Chełmie, Janowie Lubelskim i Wołożynie, zginął w potyczce 19.07.1924 r. pod wsią Jachowice w powiecie wołyńskim, pochowany w Warszawie 17.11.1924 r., R. Litwiński, *Policja Państwowa w województwie lubelskim w latach 1919-1939*, Lublin 2001, s. 305.
22. *Korpus Ochrony Pogranicza. W pierwszą rocznicę objęcia służby na wschodniej granicy Rzeczypospolitej 1924-1925*, jednodniówka, Warszawa 1925, s. 41.
23. KOPP w Łucku, sprawozdanie miesięczne z ruchu zawodowego, społecznego i politycznego na terenie województwa wołyńskiego za miesiąc wrzesień 1924 roku, AAN, Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Łucku (dalej: KWPP w Łucku), sygn. 3, k. 94.
24. J. Prochwicz, A. Peplowski, *Policja Państwowa w ochronie granicy wschodniej w latach 1923-1924*, „Przegląd Policyjny”, 1991, nr 1, s. 66.
25. KOPP w Tarnopolu, sprawozdanie nadkomisarza inspekcyjnego ze spraw inspekcji granicznej KOPP IX Okręgu, 16.01.1925, DATO, f. 274, op. 3, sp. 120, ark. 1-3.

Robert Litwiński

Dr Robert Litwiński jest pracownikiem Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Referat został wygłoszony 30.09.2003 na posiedzeniu Komisji Historycznej O.L. PAN.

Początki amerykańskich badań nad dziejami Rosji

Początki szerszego zainteresowania Rosją i jej historią przypadły w Stanach Zjednoczonych na lata osiemdziesiąte XIX wieku^[1], w związku z pojawieniem się mody na literaturę rosyjską i jej przekłady. Był to fenomen tożsamy z podobnymi zjawiskami na Zachodzie Europy. Podobnie, atrakcyjna w tym okresie stała się muzyka rosyjska.

Dodatkowego impulsu dostarczyli emigranci z terenów Imperium Rosyjskiego, najczęściej Żydzi i Polacy, często bardzo krytycznie patrzący na system władzy panujący w Rosji. Ten krytycyzm spotkał się na gruncie amerykańskim z krytycyzmem rosyjskich liberałów i radykałów. W USA wykładali przed I wojną światową m. in. Maksym Kowalewskij (seria wykładów poświęconych ustrojowi Rosji na University of Chicago w 1901 r.) i Paweł Miliukow (wykłady o kulturze rosyjskiej tamże w 1903 r. i w tym samym roku w Bostonie), mówiąc krytycznie o współczesnej im Rosji^[2].

Jednakże pierwsze impulsy badawcze wyszły nie z kręgów akademickich, a od zamożnych, wykształconych podróżników – amatorów.

George Kennan (nie należy mylić z historykiem i dyplomatą George'm F. Kennanem) w 1891 r. opublikował dwutomowe dzieło „Siberia & the Exile System”. Początkowo bronił rosyjskich pomysłów penitencjarnych, dostał nawet zgodę na podróż na Syberię, ale ta podróż zmieniła radykalnie jego poglądy (podróże po Rosji w ogóle pozbawiały cudzoziemców, przynajmniej niektórych cudzoziemców, złudzeń – tu nasuwa się skojarzenie choćby z Andre Gide'm).

Szczególną rolę odegrał Jeremiah Curtin. Absolwent Harvardu, spędził kilka lat w amerykańskim poselstwie w Petersburgu (1864 – 1870), wiele w tym czasie podróżując, w tym po krajach azjatyckich. Tłumaczył rosyjską literaturę (m.in. Gogola), napisał kilka książek, m. in. o Turkiestanie i Mongolii. Curtin tłumaczył również literaturę polską, będąc autorem przekładów „Quo vadis” i „Pana Wołodyjowskiego” („Pan Michael”) Sienkiewicza, a także Prusa^[3].

Jak pisał Wojciech Karpiński przy okazji rozważań o Markizie de Custine „Podróże kształcą – lecz tylko tych, którzy poza powierzchowną warstwą zdołają odsłonić istotę zjawisk, nadać im indywidualne piętno: tworząc świadomością narzucić znaczenie”^[4]. Czasem owi zamożni i wykształceni amatorzy i podróżnicy potrafili być jednak nie aż tak przenikliwymi obserwatorami rosyjskich realiów. Np. Albert Beveridge, polityk i senator z Indiany, podróżował po Rosji i Azji w 1901 r., widząc upadek Cesarstwa Chin i postulując polityczne współdziałanie Rosji i USA w tym regionie. Jednak,

jeśli chodzi o jego kontakty rosyjskie, był pod silnym wpływem kręgów konserwatywnych i reakcyjnych, wierzył w potęgę Rosji i nie dostrzegał słabości Imperium. Stąd jego całkowicie mylna prognoza w kwestii wojny z Japonią. Kto wie, czy – paradoksalnie – nie był to protoplasta zachwyconych Rosją pokoleń amerykańskich sowietologów.

Badania akademickie wzorcz wzięły z Niemiec i z koncepcji „*Landeskunde*”. Amerykański „*Nation – study program*” obejmował poznawanie języka, literatury, historii, prawa, administracji i ustroju, gospodarki, etc. Jednak, w odróżnieniu od uniwersytetów europejskich, w amerykańskich uniwersyteckich badaniach nad Rosją (do II wojny światowej) znikoma jest rola rządu. Były one inspirowane i finansowane przez pomyslowe i bogate osobowości prywatne.

Jako pierwszy poprowadził w USA cykl wykładów o historii Rosji na Uniwersytecie Harvarda w 1894 r. Archibald Cary Coolidge (1867 – 1928)^[5]. W Harvardzie priorytetowe znaczenie miały w tym czasie studia nad antykiem, nad dziejami Zachodu i badania nad przeszłością Ameryki. Coolidge wprowadził nowy przedmiot – wykłady z dziejów Europy Północnej, rozumiejąc przez ten region obszary skandynawskie, Polskę i zwłaszcza Rosję. Ten sam Coolidge wprowadził później w USA pionierskie wykłady z dziejów Europy Środkowej. Był bardzo zamożnym człowiekiem, więc mógł sobie pozwalać na innowacje programowe: władze Harvardu zgodziły się na lektorat języka rosyjskiego i na wykłady z dziejów literatury rosyjskiej, gdy Coolidge zobowiązał się płacić przez 5 lat pensję Leo Wienerowi (1862 – 1939, w USA od 1882), tłumaczowi Tolstoja, geniuszowi mówiącemu biegle w 40 językach.

Coolidge śledził literaturę przedmiotu, recenzując francuskie, niemieckie i rosyjskie monografie poświęcone dziejom Rosji i Europy Wschodniej na łamach „*American Historical Review*”. Był też twórcą jednej z najlepszych kolekcji książek z dziedziny dziejów Rosji i Europy Wsch. (w obrębie Widener Library, Harvard). Dzieje samej Widener Library związane są z zatonięciem Titanica w 1912 r. Na pokładzie znajdował się jeden ze studentów Coolidge’a. Zrozpaczeni po jego śmierci bogaci rodzice postanowili, za sugestią profesora, uczcić pamięć syna przez ufundowanie znakomitego gmachu biblioteki uniwersyteckiej. Skądinąd ciekawa jest też historia dawnej rosyjskiej kolekcji w Bibliotece Kongresu w Waszyngtonie. Ponieważ na początku wieku zbiory rosyjskie były tam szalenie ubogie, bogaty rosyjski przemysłowiec z Krasnojarska, Gienadij Judin sprzedał Bibliotece Kongresu w 1907 r. za symboliczną sumę olbrzymi księgozbiór, liczący ponad 80.000 egz. Księgozbiór ów pozostawał nierozpakowany w skrzyniach, w których przyplynał jeszcze przez 50 lat!

Innym ważnym animatorem badań nad Rosją był Charles Crane, bogaty przemysłowiec, który w 1914 r. za gigantyczną sumę 15.000.000 USD sprzedał swe przedsiębiorstwa i poświęcił się podrójom i badaniom. Odbył 25 podróży do Rosji, świadczył także olbrzymią finansową pomoc dla badaczy dziejów kultury rosyjskiej.

Ale te pionierskie przedsięwzięcia dawały skromne efekty. Jedynie 3 uniwersytety przed 1914 r. miały kursy z zakresu rosyjskiej literatury i języka (Harvard, Columbia i Berkeley), zaś tylko dwa z nich (Harvard i Berkeley) w zakresie dziejów Rosji. W Berkeley prof. George R. Noyes w latach 1912 – 1913 miał tylko 15 studentów w ramach prowadzonych przez siebie 3 kursów języka rosyjskiego.

W kręgach akademickich panowała spora ignorancja w zakresie problematyki rosyjskiej. Gdy prezydent Wilson prosił o pomoc ekspercką w trakcie konferencji paryskiej (tzw. The Inquiry), ze specjalistów od tej części świata mógł liczyć na niewielu więcej niż Coolidge'a i Roberta Lorda^[6].

Pionierzy amerykańskich badań nad Rosją nie byli, co ciekawe, słowiańskiego pochodzenia, rzadko też wywodzili się z tej części świata. Jedynie Leo Wiener przybył do USA jako dwudziestolatek. Początki badań nad Rosją nie są też związane z inicjatywami misyjnymi (jak to było w przypadku badań sinologicznych).

Uderza bardzo solidne wykształcenie ogólne tych pionierów. Rola rządu – żadna czy znikoma. Amerykańskie zaplecze akademickie w początkach dwudziestolecia międzywojennego było jeszcze dość słabe. Gdy w 1928 r. amerykańska dyplomacja zaczęła kształcić specjalistów w zakresie spraw rosyjskich (np. George F. Kennan), brali oni lekcje w Berlinie, Paryżu i Rydze.

Pionierzy ci byli zakorzenieni głęboko w kulturze Zachodu, stąd na problematykę rosyjską zapatrywali się częściej z perspektywy zachodniej niż moskiewskiej. Inna rzecz, że często traktowali Rosję podobnie jak Masaryk: według nich była ona tym, czym niegdyś Europa, czyli dawali wyraz traktowaniu Rosji jako części Europy właśnie (choć „kulturowo opóźnionej”) nie zaś Azji czy Eurazji.

Przełom w amerykańskiej refleksji nad dziejami Rosji nastąpił po rewolucji rosyjskiej 1917 r., a zwłaszcza po zdobyciu władzy przez bolszewików. Na emigracji znalazło się wielu wybitnych rosyjskich historyków. Amerykanom udało się sprowadzić do USA przynajmniej dwu spośród nich: Michaiła Karpowicza (Karpowicha) i Georgija Wiernadskiego (Vernadsky'ego). Pierwszy objął profesurę w Uniwersytecie Harvarda, drugi – w Yale. Karpovich, choć niemal nic nie pisał, był człowiekiem charyzmatycznym i wykształcił większość liczących się potem amerykańskich badaczy dziejów Rosji, zaś Vernadsky, zdecydowanie bardziej samotny, napisał podstawowe w kręgu amerykańskim dzieła poświęcone dawnym dziejom Rusi i Rosji. Analiza ich dorobku, jak też dziejów amerykańskich studiów rosyjskich w dwudziestolecu międzywojennym i w okresie późniejszym, wykracza jednak zdecydowanie poza ramy niniejszego tekstu.

Przypisy

1. W Stanach Zjednoczonych w ostatnich latach pojawiło się zainteresowanie dziejami zarówno amerykańskiej, jak – zwłaszcza - zachodnioeuropejskiej refleksji nad Rosją, a zwłaszcza mitologizacją jej dziejów. Najważniejszą pracą w tym nurcie badań jest niewątpliwie błyskotliwa i ważna książka emerytowanego profesora Uniwersytetu Kalifornijskiego w Berkeley, Martina Malii. Zob. Martin Malia, *Russia under Western Eyes. From the Bronze Horseman to the Lenin Mausoleum*, Cambridge Mass. 1999. Ten sam autor opublikował kilka lat wcześniej dzieje ZSRR, dające zarazem kapitalną analizę zachodniej i amerykańskiej sowietologii i jej złudzeń: M. Malia, *The Soviet Tragedy. A History of Socialism in Russia 1917 – 1991*, New York 1994. Jeszcze bardziej okrutną analizę zachodniego podejścia do ZSRR, choć już nie do Rosji, dał niedawno wybitny historyk angielski przez lata pracujący w USA, Robert Conquest: *Reflections on a Ravaged Century*, New York 2000. Wyd. polskie: R. Conquest, *Uwagi o spustoszonej stuleciu*, przeł. T. Bieroń, Poznań 2002.
2. Podstawowe studia nad początkami amerykańskich badań nad dziejami Rosji ogłosił Robert F. Byrnes. Jego prace zebrane – zob. Robert F. Byrnes, *A history of Russian and East European studies in the United States : selected essays*, Lanham, Md, 1994. Z publikacji Byrnesa zaczerpnąłem szereg podawanych w niniejszym tekście faktów.
3. Mimo jego zasług dla literatury polskiej, pozostaje on u nas właściwie całkowicie zapomniany. Rzecz ciekawa, niedawno cytowano natomiast wypowiedź jego żony, z tym, że zniekształcono nazwisko na Curin. Zob. Smecz, *Z ukosa - Rzeczpospolita*, dodatek Plus Minus, 28 czerwca 2003 r.
4. W. Karpiński, *Chusteczka imperatora*, [London, b.d.w], s. 35.
5. Zob. R. F. Byrnes, Archibald Cary Coolidge and „Civilization’s Diary”: Building the Harvard University Library /w:/ idem, *A History of Russian and East European Studies in the United States*, p. 149 – 172; R. F. Byrnes, Archibald Cary Coolidge: A Founder of Russian Studies in the United States – *Slavic Review*, vol. 38, 1978, p. 651 – 667. Przedruk w: idem, *A History of Russian and East European Studies in the United States*, p. 173 – 197. W polskich syntetycznych ujęciach dziejów historiografii (w tym w obszernych pracach J. Serczyka i A. F. Grabskiego), a nawet w nowej, 30-tomowej Wielkiej Encyklopedii PWN Coolidge nie jest wzmiankowany.
6. Lord odegrał ważną rolę w poznawaniu dziejów Polski. Jego mistrzowska monografia poświęcona była dziejom II rozbioru i – co warto dodać – jako jeden z niewielu historyków spoza Rosji mógł się on oprzeć na źródłach archiwalnych rosyjskich, udostępnionych mu wskutek zabiegów dyplomatów amerykańskich w Petersburgu. Można również zaryzykować twierdzenie, że wiedza prezydenta Wilsona na temat Polski współczesnej w wielkim stopniu pochodziła od Lorda właśnie. Lord z czasem odszedł od kariery akademickiej, przeszedł na katolicyzm i przyjął święcenia kapłańskie. Tym samym, wzmacniając intelektualnie amerykański katolicyzm, osłabił zarazem amerykańskie studia nad dziejami Rosji i Europy Wschodniej. O Lordzie zob. J. Łojek, *Wstęp w: R. H. Lord, Drugi rozbiór Polski*, Warszawa 1984.

Mirosław Filipowicz

Dr Mirosław Filipowicz jest pracownikiem Instytutu Historii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Referat został wygłoszony 30.09.2003 na posiedzeniu Komisji Historycznej O.L. PAN.

FUNDACJA O.L. PAN
NAUKA I ROZWÓJ
LUBELSZCZYNY

Fundacja Polskiej Akademii Nauk – Oddział w Lublinie - Nauka i Rozwój Lubelszczyzny

W dniu 31.03.2003 r. została ustanowiona Fundacja działająca pod nazwą „Fundacja Polskiej Akademii Nauk – Oddział w Lublinie - Nauka i Rozwój Lubelszczyzny”. Jej fundatorami-założycielami są Polska Akademia Nauk oraz wybitni przedstawiciele środowisk gospodarczych, naukowych i samorządowych regionu lubelskiego. Fundacja posiada osobowość prawną i ma charakter otwarty. Mogą do niej przystępować, po wniesieniu wkładu materialnego, osoby fizyczne i prawne z kraju i z zagranicy. Czas działania Fundacji nie jest oznaczony.

Celami działalności Fundacji są:

1. Wspieranie działań naukowych, społecznych i gospodarczych związanych z rozwojem nauki i gospodarki.
2. Działalność szkoleniowa związana z krzewieniem postępu naukowo-technicznego i gospodarczego.
3. Wspomaganie działań na rzecz rozwoju nauki, techniki, oświaty i kultury.
4. Udzielanie pomocy polskiemu środowisku naukowemu, a w szczególności wywodzącemu się z regionu lubelskiego, w realizacji zadań w dziedzinie nauki i rozwoju kadry naukowej, dydaktyki i tworzenia nowych, międzyuczelnianych kierunków kształcenia.
5. Propagowanie w kraju i za granicą polskiego dorobku naukowego i gospodarczego oraz twórczego wzbogacania kultury narodowej.
6. Wspieranie działania oddziału lubelskiego PAN zmierzającego do poprawy bazy materialnej, uzupełniania majątku trwałego oraz pomnażania i uzupełniania wyposażenia.
7. Wspieranie przedsiębiorczości akademickiej oraz innych form aktywności przyczyniających się do rozwoju naukowego, gospodarczego i technologicznego, między innymi poprzez transfer technologii, a także promocja innowacyjności.
8. Promowanie idei integracji europejskiej oraz szeroko rozumianej europejskiej współpracy naukowej i gospodarczej.

Fundacja realizuje swoje cele poprzez:

- gromadzenie środków finansowych (złotówkowych i dewizowych) oraz środków rzeczowych,

-
- inicjowanie i pozyskiwanie pomocy finansowej i rzeczowej,
 - prowadzenie własnej działalności gospodarczej,
 - aktywne promowanie kultury, sztuki i nauki polskiej poprzez inicjowanie, ułatwianie kontaktów i współpracy ze środowiskami gospodarki, nauki i kultury,
 - organizowanie i finansowanie prac naukowo – badawczych oraz samodzielne prowadzenie takich prac,
 - popularyzowanie osiągnięć naukowych, technicznych, kulturalnych i gospodarczych,
 - promocję i wdrażanie nowatorskich osiągnięć naukowych oraz wspólne podejmowanie w tym zakresie przedsięwzięć z innymi podmiotami,
 - organizowanie różnych form wymiany doświadczeń, między innymi poprzez prowadzenie i finansowanie działalności propagatorskiej, informacyjnej i szkoleniowej,
 - współpracę z krajowymi i zagranicznymi instytucjami państwowymi, organizacjami społecznymi oraz gospodarczymi działającymi w dziedzinach objętych celami Fundacji,
 - szkolenie pracowników przedsiębiorstw, instytucji i organizacji społecznych.
 - organizowanie imprez naukowych i kulturalnych, konferencji, wystaw, targów i tym podobnych,
 - ustanawianie stypendiów i nagród,
 - pomoc pracownikom nauki oraz kreatorom przedsiębiorczości w rozpoczęciu kariery zawodowej i wdrażaniu wyników badań naukowych, zwłaszcza poprzez tworzenie mechanizmów inspirujących środowisko naukowo-techniczne do wprowadzania swoich osiągnięć na zasadach rynkowych do małych i średnich przedsiębiorstw oraz poprzez przyznawanie nagród i stypendiów,
 - inspirowanie i wspieranie transferu polskich osiągnięć naukowych do praktyki gospodarczej,
 - udział w inicjatywach zmierzających do restrukturyzacji, dostosowywania instytucjonalnego oraz wspomaganie nauki, innowacji i rozwoju gospodarczego, szczególnie w aspekcie integracji europejskiej,
 - prowadzenie działalności na rzecz instytucji państwowych, organizacji społecznych i gospodarczych, szczególnie w aspekcie promocji rozwoju naukowo-gospodarczego na bazie potencjału ośrodków naukowych i naukowo-badawczych.

Rada Fundacji

Fundacja posiada swoją Radę, której przewodniczy wybrany przez fundatorów-założycieli prof. Jan Gliński. Rada jest organem o uprawnieniach inicjatywnych, opiniodawczych i nadzorczych. Za bieżącą działalność Fundacji

oraz jej reprezentację na zewnątrz odpowiedzialny jest 4-osobowy Zarząd. Funkcję Prezesa Zarządu pełni powołany na to stanowisko przez członków Rady – dr Dariusz Mazurkiewicz.

Dochody Fundacji

Wszystkie dochody osiągnięte przez Fundację przeznaczone będą wyłącznie na cele naukowe, naukowo-techniczne, kulturalne i oświatowe, na realizację statutowych celów Fundacji, pokrycie kosztów jej utrzymania oraz prowadzenie działalności gospodarczej. W przypadku likwidacji Fundacji wszystkie pozostałe składniki jej majątku mają być przekazane na rzecz Polskiej Akademii Nauk, z przeznaczeniem na jej fundusz rozwoju.

W początkowym okresie działalności Fundacja zamierza opierać się na środkach przekazanych jej przez fundatorów-założycieli. W planie działalności przewidziane jest również pozyskanie dofinansowania działalności statutowej z Ministerstwa Nauki i Informatyzacji, między innymi na realizację prac badawczych, takich jak:

- perspektywy produkcji odnawialnych źródeł energii a rozwój ekonomiczny i uwarunkowania ekologiczne regionu lubelskiego,
- ocena dostępności zewnętrznych źródeł finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw z regionu lubelskiego,
- przebudowa struktur organizacyjnych uczelni wyższej i programu kształcenia inżyniera w świetle akcesji do UE,
- ekonomiczno-prawne uwarunkowania organizacji „przemysłu wiedzy” w Polsce na przykładzie miasta Lublina i województwa lubelskiego,
- monitorowanie, kontrola i sterowanie procesów technologicznych w czasie rzeczywistym z wykorzystaniem systemów inteligentnych oraz technik telemetrycznych,
- foresight regionalny oraz proces strategii innowacji.

Rada i Zarząd Fundacji mają w swoich planach jak najaktywniejsze włączenie członków Oddziału PAN, a także działających w jego ramach Komisji do pozyskiwania środków na działalność statutową oraz współpracę przy jej realizacji.

Dariusz Mazurkiewicz

Dr inż. Dariusz Mazurkiewicz pełni funkcję Prezesa Zarządu „Fundacji Polskiej Akademii Nauk - Oddział w Lublinie - Nauka i Rozwój Lubelszczyzny”, jest członkiem Komisji II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie Oddziału PAN w Lublinie, a także redaktorem naczelnym kwartalnika „Eksploracja i Niezawodność” wydawanego pod patronatem lubelskiego Oddziału.

KSIĄŻKI

5-lecie Oddziału PAN w Lublinie

W ubiegłym roku Oddział PAN w Lublinie świętował swoje 5-lecie. Okazją była tym bardziej uroczysta, że jubileusz Oddziału wpisał się w obchody 50-lecia Polskiej Akademii Nauk. Z tej okazji wydany został okolicznościowy folder, zawierający oprócz informacji o Oddziale, także artykuł przedstawiający 5 lat działalności Oddziału, historię jego powstania oraz ważniejsze dokonania i cele jakie stawiają sobie członkowie O.L. PAN. Tradycyjnie już, do foldera dołączona była książeczka prezentująca skład 14 oddziałowych Komisji, tym razem w kadencji 2003-2006. Liczba członków Komisji przekroczyła już 350 osób.

rd

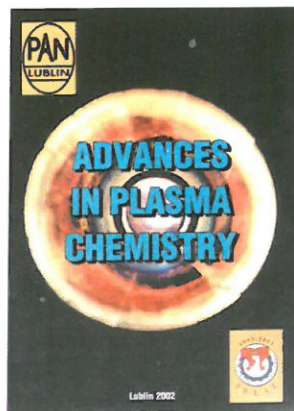
5 lat działalności Oddziału PAN w Lublinie (1997-2002), Oddział PAN w Lublinie, Lublin 2002.

Najnowsze osiągnięcia w dziedzinie chemii plazmy

Advances in Plasma Chemistry prezentuje zbiór artykułów poświęconych chemii plazmy, nowoczesnej - jak podkreśla we wstępie prof. Iwo Pollo, przewodniczący oddziałowej Komisji Chemii Plazmy Niskotemperaturowej - metodzie realizowania procesów technologicznych. Publikacja, wydana w języku angielskim, podzielona jest na cztery zasadnicze części poświęcone następującym problemom: procesy plazmochemiczne i ich diagnostyka, plazmowa synteza związków, zastosowanie plazmy w modelowaniu powierzchni i cienkich warstw oraz zastosowanie technologii plazmowych w ochronie środowiska.

Advances... jest swoistym przeglądem badań i stanu tej dziedziny nauki w Polsce. Pomysł powstania monografii został wysunięty na VII Ogólnopolskim Sympozjum Chemii Plazmy 2002, zorganizowanym m.in. przez Komisję Chemii Plazmy Niskotemperaturowej Oddziału PAN w Lublinie. Przewodniczący Komitetu organizacyjnego sympozjum prof. Iwo Pollo podkreśla, iż publikacja ta daje pewien obraz stanu badań nad chemią plazmy w Polsce i jest szansą na porównanie naszych osiągnięć z badaniami prowadzonymi za granicą.

rd

Acta Agrophysica 80. Advances in Plasma Chemistry, red. Justyna Jaroszyńska-Wolińska, Mariusz Wroński, Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie, Lublin 2002.

Zaktualizowany Informator

W 2003 roku ukazało się drugie wydanie *Informatora o placówkach dydaktyczno-naukowych Lubelszczyzny*. Ta nowatorska publikacja została ponownie opracowana w oparciu o materiały uzyskane tym razem już od 37 placówek. Zawiera podstawowe informacje nt. jednostek badawczych, naukowych i dydaktycznych. Dane te obejmują takie informacje jak kierownictwo, zatrudnienie, struktura organizacyjna, liczba studentów, wydawnictwa oraz przydatne dane adresowe, telefony, e-mail i strony www.

W *Informatorze* jest wiele użytecznych informacji, a ilość prezentowanych jednostek potwierdza jak ważnym ośrodkiem naukowym jest Lubelszczyzna. *Informator* nadal będzie corocznie aktualizowany.

rd

Informator o placówkach dydaktyczno-naukowych Lubelszczyzny, red. Jan Gliński, Radosław Dolecki, Marek Rozmus, Oddział PAN w Lublinie, Lublin 2003.

Nowe Teki oddziałowych Komisji

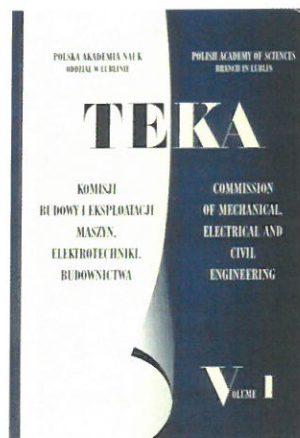
W 2003 roku, na mocy decyzji Prezydium O.L. PAN, wydawnictwo pod nazwą *Teka Komisji Oddziału PAN w Lublinie* stało się cykliczną publikacją, w której Komisje będą mogły przedstawiać swoje dokonania. Planowane są osobne *Teki* dla każdej Komisji O.L. PAN. Po Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa, prace swych członków zaprezentowała Komisja XII Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa, działająca pod przewodnictwem prof. Andrzeja Werońskiego z Politechniki Lubelskiej.

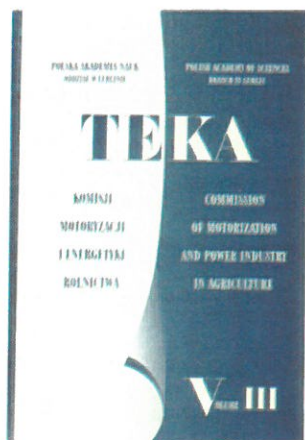
Wydano pierwszy tom *Teki* tej Komisji, pod redakcją naukową prof. Piotra Tarkowskiego z Politechniki Lubelskiej, członka Komisji. Prof. Tarkowski zapowiada we Wstępie jakie problemy porusza niniejsza publikacja oraz kolejne tomy cyklu. Tematyka badań, wynikająca ze specjalizacji placówek naukowych, dotyczy głównie mechaniki, inżynierii materiałowej, optymalizacji procesów wytwarzania, jak również budowy i eksploatacji maszyn przemysłowych i pojazdów samochodowych.

Niniejszy tom *Teki* uświetnił jubileusz 50-lecia istnienia Politechniki Lubelskiej i jej Wydziału Mechanicznego, jest też przeglądem najbardziej wartościowych prac aktualnie prowadzonych na tym właśnie Wydziale.

rd

Teka Komisji Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa, tom 1, Komisja Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa Oddziału PAN w Lublinie, Wydawnictwo AR w Lublinie, Lublin 2003.

III tom Teki

Komisja Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie, działająca pod przewodnictwem prof. Eugeniusza Krasowskiego z Akademii Rolniczej w Lublinie, wydała kolejny, trzeci tom *Teki Komisji*. Publikacja została wydana w języku angielskim, a jej wysoki poziom merytoryczny zapewnił liczny Komitet naukowy, pracujący w międzynarodowym składzie. *Teka* ponownie zawiera wybór prac członków Komisji. Recenzowane artykuły prezentują szeroką gamę problemów ze sfery techniki rolniczej, bliskiej naszemu regionowi. *Teka* została sklasyfikowana na liście czasopism punktowanych przez KBN, w kategorii A/B.

rd

Teka Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa, tom 3, Komisja Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie, Wydawnictwo AR w Lublinie, Lublin 2003.

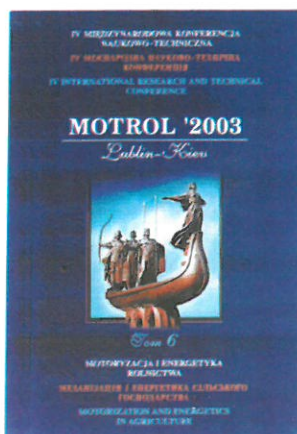
MOTROL 2003

W bieżącym roku ukazały się 2 tomy - piąty i szósty - wydawnictwa *Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa*, wydane m.in. przy współudziale Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie i Katedry Pojazdów i Silników Akademii Rolniczej w Lublinie. Tom piąty serii MOTROL został wydany w Lublinie, szósty zaś w Kijowie. Tomy te zawierają materiały z IV Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej MOTROL 2003. Konferencje te odbywają się cyklicznie, co dwa lata. Poprzednia, w 2001 roku, miała miejsce w Nałęczowie, zaś tegoroczna - właśnie w Kijowie. Konferencja MOTROL, jak również niniejsze wydawnictwo, są wymiernym efektem aktywnej współpracy Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa O.L. PAN i Katedry Pojazdów i Silników Akademii Rolniczej w Lublinie z naukowcami zza naszej wschodniej granicy, a w tym przypadku z Uniwersytetem Rolniczym w Kijowie, o czym szerzej piszemy w dziale Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI tego Biuletynu.

rd

Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa, tom 5, przew. Kom. red. Eugeniusz Krasowski, Wydawnictwo AR w Lublinie, Lublin 2003.

Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa, tom 6, przew. Kom. red. Eugeniusz Krasowski, Narodowy Uniwersytet Rolniczy w Kijowie, Kijów 2003.

Zarządzanie przedsiębiorstwem

23-24 października 2003 roku w Kazimierzu Dolnym odbyła się X Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Zarządzanie przedsiębiorstwem w erze postindustrialnej - ekonomia, prawo, kultura, etyka”, współorganizowana przez Oddział PAN w Lublinie. Materiały z konferencji zebrano w tomie opublikowanym pod redakcją prof. Włodzimierza Sitko, przewodniczącego Komisji X Ekonomii i Zarządzania O.L. PAN. Podczas konferencji uczestnicy wspólnie zastanawiali się nad wyzwaniami stawianymi przedsiębiorstwom przez erę postindustrialną. Wiele polskich przedsiębiorstw udanie przeszło restrukturyzację podczas transformacji gospodarki z centralnie sterowanej w rynkową. Dziś jednak stoją przed nimi nowe wyzwania, np. silna konkurencja zagraniczna.

Bardzo ważny jest zatem sposób zarządzania przedsiębiorstwem oraz przyjęta metoda, a także współpraca przedsiębiorstw ze środowiskiem nauki. Tylko ona może umożliwić polskim firmom skuteczne pokonanie zapóźnień i osiągnięcie standardów światowych w zarządzaniu. Konferencja poruszała zarówno zagadnienia techniczne, organizacyjne i systemowe, jak i szeroko zakreślone zagadnienia z zakresu prawa czy kultury. Szczególne miejsce poświęcono etyce, jako ogromnej słabości polskiego biznesu. Jak zauważa redaktor tomu prof. Włodzimierz Sitko w otwierającym publikację artykule „Zarządzanie w polskich realiach”, naród polski przeżywa obecnie kryzys, a jego przyczyną jest nie tyle brak etyki co wręcz amoralność. Profesor wzywa więc do samooczyszczenia, gdyż bez niego nie będziemy w stanie stworzyć w Polsce prawdziwie nowoczesnego i konkurencyjnego ładu gospodarczego.

rd

Zarządzanie przedsiębiorstwem - ekonomia, prawo, kultura, etyka, red. Włodzimierz Sitko, Lubelskie Centrum Marketingu, Lublin 2003.

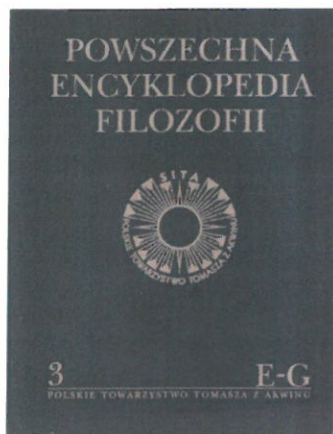
Z najlepszymi życzeniami

Z okazji 75 urodzin prof. Michała Łesiowa, językoznawcy-slawisty związanego zarówno z UMCS jak i KUL, przewodniczącego Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN, ukazał się specjalny tom z cyklu *Polsko-ukraińskie spotkania językoznawcze*, poświęcony w całości Jego życiu, dorobkowi i działalności. Czytelnik może zapoznać się z życiorysem Dostojnego Jubilata, w tym również z posłowiem z „(nie)zbędnymi elementami dodatkowymi mojego c.v.”, autorstwa samego profesora Łesiowa. Publikacja przedstawia również wykaz prac, recenzji, i opinii prof. Łesiowa, oraz prac magisterskich wykonanych pod Jego kierunkiem. Oddział PAN w Lublinie przyłącza się do najlepszych życzeń składanych Panu Profesorowi.

rd

75-lecie urodzin Profesora Michała Łesiowa. Dorobek naukowo-dydaktyczny i działalność społeczna, red. Feliks Czyżewski, Hryhorij Arkuszyn, Paweł Hrycenko, UMCS Zakład Filologii Ukraińskiej, Państwowy Uniwersytet Wołyński, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Lublin-Luck 2003.

Powszechna Encyklopedia Filozofii

W 2003 roku ukazał się kolejny tom Powszechnej Encyklopedii Filozofii, pierwszej tego rodzaju pracy w Polsce i uchodzącej wśród specjalistów za jedną z najlepszych na świecie. Jest to zatem czwarty, z ośmiu planowanych tom tego monumentalnego opracowania. Encyklopedia jest wydawana przez Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, a przewodniczącym Komitetu Naukowego jest Prezes Towarzystwa - o.prof. Albert Krapiec, czł. rzecz. PAN. Niniejszy tom zawiera hasła zaczynające się na litery od Go do Iq, prezentujące główne nurty i zagadnienia filozoficzne (np. hasło *homo*), jak również sylwetki znanych myślicieli (w tym tomie m.in. Heraklit, Hobbes, Ingarden). Wydawnictwo jest

opracowywane przez szeroki krąg filozofów z kraju i zagranicy (liczba naukowców przekroczyła już 500), których współpracę koordynuje Międzynarodowe Towarzystwo Tomasza z Akwinu, działające w wielu ośrodkach naukowych świata. Wydawcy zapowiadają angielską wersję Encyklopedii, jak również edycję elektroniczną na płytach CD-ROM.

rd

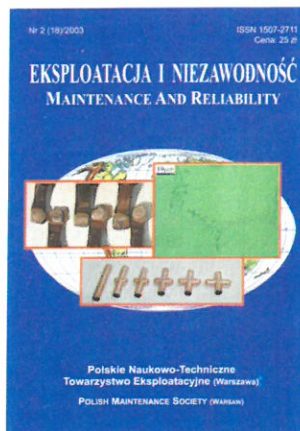
Powszechna Encyklopedia Filozofii, tom 4, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2003.

Kwartalnik pod naszym patronatem

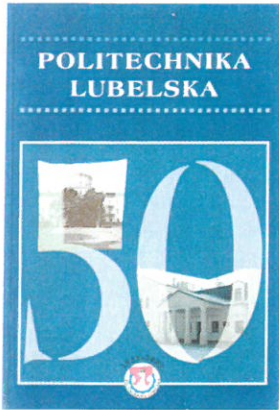
W bieżącym roku ukazały się kolejne numery dwujęzycznego pisma *Eksploatacja i Niezawodność*, wydawanego od 2001 roku pod patronatem Oddziału PAN w Lublinie. W czasopiśmie znajdują się jak zawsze starannie dobrane artykuły naukowe dotyczące takich problemów jak eksploatacja urządzeń, technika, mechanika etc. Numer 3 (19) 2003 poświęcony jest w całości paliwom alternatywnym, w tym głośnym biopaliwom i zagadnieniom bezpiecznej eksploatacji silników zasilanych takim paliwem. Prezentuje także stan prac nad Regionalną Strategią Innowacji Województwa Lubelskiego, opracowywaną przez Politechnikę Lubelską na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w ramach projektu KBN.

Eksploatacja i Niezawodność jest wydawana przez Polskie Naukowo-Techniczne Towarzystwo Eksploatacyjne, członka Europejskiej Federacji Narodowych Towarzystw Eksploatacyjnych EFNMS. Pismu patronuje lubelski oddział PAN, a w Radzie Naukowej czasopisma zasiada m.in. prof. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN. Recenzowane artykuły w *Eksploatacji i Niezawodności* są publikowane w języku polskim i angielskim.

rd

Redaktorem naczelnym czasopisma jest dr inż. Dariusz Mazurkiewicz. Adres redakcji: Politechnika Lubelska, 20-618 Lublin, ul. Nadbystrzycka 36, tel. (0-81) 538 12 33, e-mail: dar_maz@archimedes.pol.lublin.pl

Jubileusz 50-lecia Politechniki Lubelskiej

W 1953 roku powołana została Wieczorowa Szkoła Inżynierska, przekształcona w 1965 roku w Wyższą Szkołę Inżynierską, a w 1977 w Politechnikę Lubelską. W 2003 roku przypada więc jubileusz 50-lecia tej uczelni.

Monografia *Politechnika Lubelska, 1953-2003* została przygotowana w ramach obchodów roku jubileuszowego. Jest pracą zbiorową i przedstawia między innymi rozwój szkolnictwa technicznego na ziemiach polskich, rys historyczny Politechniki Lubelskiej, jej stopniowy rozwój, sylwetki rektorów, statystyki dotyczące uczelni, dorobek wydziałów, katedr i instytutów, działalność pracowników, jak również organizacji studenckich. Całość uzupełniają liczne fotografie pracowników oraz samej uczelni - zarówno najnowsze jak i archiwalne, które najlepiej

ilustrują jak bardzo zmieniła się Politechnika na przestrzeni 50 lat.

W niniejszym Biuletynie zamieszczamy również krótką prezentację Politechniki Lubelskiej, w dziale PRACOWNIE NAUKOWE, a także sylwetkę jej rektora w latach 1996-2002 prof. Kazimierza Szabelskiego (w dziale PREZENTACJE).

rd

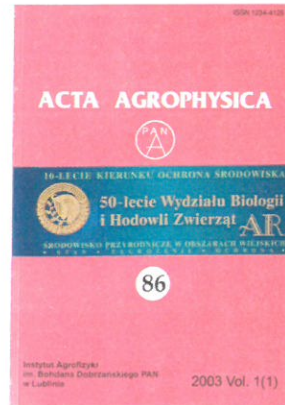
Politechnika Lubelska, 1953-2003, przew. Kol. Red. Andrzej Wac-Włodarczyk, Politechnika Lubelska, Lublin 2003.

Publikacje Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie

10-lecie kierunku Ochrona Środowiska

Acta Agrophysica 86-89, 2003 jest publikacją uświetniającą jubileusz 10-lecia kierunku Ochrona Środowiska oraz 50-lecia Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Akademii Rolniczej w Lublinie. Cztery tomy publikacji wydano pod wspólnym hasłem „Środowisko przyrodnicze w obszarach wiejskich. Stan, zagrożenie, ochrona”.

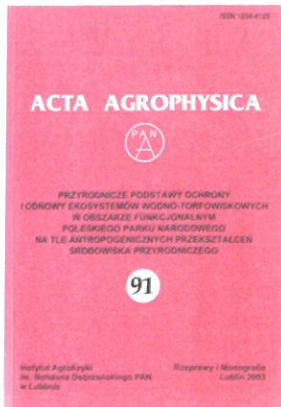
Kierunek Ochrona Środowiska tworzyli, początkowo na Wydziale Zootechnicznym, a następnie Biologii i Hodowli Zwierząt prof. prof. S. Radwan, I. Wojciechowski, i M. Misztal. 30 maja 1992 na posiedzeniu Senatu AR w Lublinie zatwierdzono powstanie nowego kierunku. Mimo trudności lokalowych, kontynuowano prace nad udoskonalaniem programu nauczania, co zaowocowało w 2002 roku przyznaniem kierunkowi, dotychczas jako jednemu w AR w Lublinie, akredytacji przez Państwową Komisję Akredytacyjną.

rd

Acta Agrophysica 86-89, 2003, Vol. 1 (1-4), red. Jan Gliński, Stanisław Radwan, Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie, Lublin 2003.

Monografia nt. Polesia

Nakładem Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie ukazała się monografia pt. *Przyrodnicze podstawy ochrony i odnowy ekosystemów wodno-torfowiskowych w obszarze funkcjonalnym Poleskiego Parku Narodowego na tle antropogenicznych przekształceń środowiska przyrodniczego*. Powyższa problematyka była analizowana w ramach projektu badawczego P04G02919 finansowanego przez Komitet Badań Naukowych w latach 2000-2003. Kierownikiem projektu był prof. Stanisław Radwan z Katedry Hydrobiologii i Ichtiobiologii AR w Lublinie, przewodniczący Komisji Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego O.L. PAN. Zespół wykonawców obejmował naukowców z Akademii Rolniczej, UMCS, Instytutu Agrofizyki

PAN, KUL, IMUZ w Falentach i Politechniki Lubelskiej. Monografia prezentuje problemy związane z badanym obszarem, tj. ekosystemami jeziornymi i torfowiskowymi Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, będącego częścią Polesia Lubelskiego. Problemy te obejmują stosunki wodne, ekosystemy wodne i torfowiskowe, układy krajobrazowe oraz renaturalizację degradowanych torfowisk i wód. Publikacja pokazuje zagrożenia dla funkcjonowania Polesia i apeluje o minimalizowanie skutków działalności człowieka dla tego unikatowego obszaru.

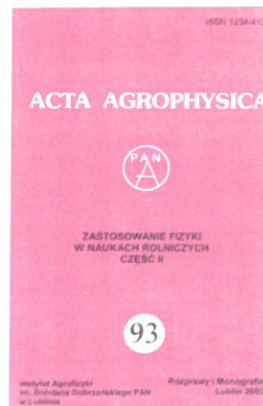
rd

Acta Agrophysica 91. Przyrodnicze podstawy ochrony i odnowy ekosystemów wodno-torfowiskowych w obszarze funkcjonalnym Poleskiego Parku Narodowego na tle antropogenicznych przekształceń środowiska przyrodniczego, red. Stanisław Radwan, Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie, Lublin 2003.

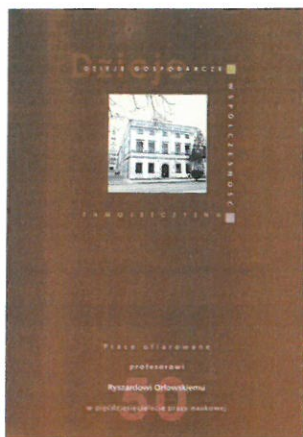
Agrofizyka - fizyka środowiska i żywności

Wyniki badań agrofizycznych w zakresie metrologii i modelowania, a zatem zastosowanie fizyki w badaniach rolniczych są publikowane w różnych krajowych i zagranicznych pismach naukowych. Ze względu na specyfikę tej interdyscyplinarnej dziedziny nauk, a przede wszystkim na konieczność udostępnienia wyników badań szerokim kręgom zainteresowanych badaczy z dziedziny agronomii, techniki rolniczej i innych nauk związanych z produkcją żywności, wydawało się koniecznym przygotowanie pozycji wydawniczej, która prezentowałaby zbiór opracowań dotyczących omawianego zagadnienia. Potrzebę takiego działania sformułowano w dyskusjach w Komisji Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Lublinie oraz podczas XXXVI Zjazdu Fizyków Polskich w Toruniu w 2001 roku, gdzie prof. R. Walczak zaprezentował wykład nt. „Agrofizyka - fizyka środowiska i żywności”. Niniejszy tom, który należy traktować jako drugą serię prac, zawiera opracowania w zakresie zastosowania fizyki w rolnictwie. Redakcja *Acta Agrophysica* przewiduje kontynuację gromadzenia publikacji opracowanych przez zespoły autorskie z udziałem przedstawicieli nauk ścisłych, które dotyczą zastosowań metod fizyki, chemii i matematyki w naukach rolniczych.

Acta Agrophysica 93. Zastosowanie fizyki w naukach rolniczych. Część II, red. Ryszard Walczak, Wanda Woźniak, Instytut Agrofizyki im. B. Dobrzańskiego PAN, Lublin 2003.

Publikacje Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Zamościu

Dzieje gospodarcze, współczesność oraz Zamojszczyzna

W 2002 roku przypadł jubileusz pięćdziesięciolecia pracy naukowej prof. Ryszarda Orłowskiego, rektora WSZiA w Zamościu, zbiegający się również z 75 rocznicą urodzin. Z tej okazji redakcja *Zamojskich Studiów i Materiałów*, wydawnictwa naukowego Szkoły, przygotowała okolicznościowy tomik prac ofiarowanych Jubilatowi. Znani naukowcy, związani z prof. Orłowskim - jego koledzy i uczniowie - reprezentujący ośrodki naukowe z Lublina, Krakowa, Rzeszowa i Zamościa, opracowali 27 artykułów, które zostały umieszczone w trzech działach: Dzieje Gospodarcze, Współczesność i Zamojszczyzna. Tematyka artykułów odzwierciedla szeroki wachlarz zainteresowań autorów - od historii poprzez teorię prawa i ekonomię, aż do filozofii i socjologii. Całość dopełnia obszerne omówienie

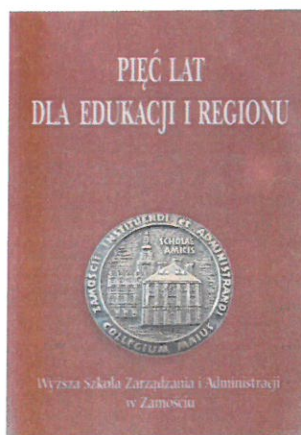
działalności naukowej i organizacyjnej prof. Orłowskiego i wykaz wybranych publikacji Jubilata.

rd

Dzieje Gospodarcze. Współczesność. Zamojszczyzna. Zamojskie Studia i Materiały 3/2002, red. Władysław Ćwik i Zdzisław Szymański, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu, Zamość 2002.

5-lecie WSZiA

Z jubileuszem prof. R.Orłowskiego, rektora WSZiA, zbiegła się uroczystość jubileusz 5-lecia Szkoły. Założona przez Wyższą Szkołę Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie i aktywnie współtworzona przez środowisko naukowe Lublina Uczelnia znalazła swoje miejsce na rynku edukacyjnym na trwałe wpisując się w akademicki krajobraz Lubelszczyzny. Aby uczcić jubileusz, Szkoła wydała tomik prezentujący jej historię, działalność dydaktyczną i naukową oraz osiągnięcia, przybliżający także czytelnikom kadrę naukową i administracyjną. W tomiku znalazło się miejsce dla studentów i absolwentów, którzy przez pięć lat uczestniczyli w jej życiu. Zwraca również uwagę szczegółowe kalendarium wydarzeń z 5-letniej historii Szkoły, opatrzone licznymi fotografiami.

rd

Pięć lat dla edukacji i regionu, red. Danuta i Bogdan Kawałko, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu, Zamość 2002.

PRO MEMORIA

Leszek Malicki**(1933-2003)**

Profesor zwyczajny Akademii Rolniczej w Lublinie, dr honoris causa AR w Szczecinie, członek korespondent Polskiej Akademii Nauk, wiceprezes Oddziału PAN w Lublinie, członek Polskiej Akademii Umiejętności, prezes Polskiego Towarzystwa Nauk Agrotechnicznych, wybitny specjalista w dziedzinie uprawy roli i roślin oraz doświadczałnictwa rolniczego zmarł 23 czerwca 2003 roku. Został pochowany na lubelskim cmentarzu, przy ul. Lipowej.

Prof. L. Malicki urodził się 30 maja 1933 roku w Lublinie, w rodzinie inteligenckiej. Dzieciństwo spędził w Gorzkowie k. Krasnegostawu,

gdzie rodzice pracowali jako nauczyciele. Po ukończeniu humanistycznego Liceum im. St. Staszica w Lublinie, podjął studia rolnicze I^o na Wydziale Rolnym UMCS w Lublinie, a następnie II° w Wyższej Szkole Rolniczej w Lublinie, uzyskując w 1956 r. dyplom magistra inżyniera rolnictwa. Doktoryzował się na macierzystym Wydziale w 1964 r., a następnie habilitował w 1968 r. Tytuł profesora nadzwyczajnego nauk rolniczych otrzymał w 1975 r., a zwyczajnego w 1980 r. W 1994 r. został członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk, a w 1999 r. członkiem Polskiej Akademii Umiejętności.

Pracę zawodową Profesor podjął będąc jeszcze studentem. Przez rok pracował jako laborant w Katedrze Gleboznawstwa WSR w Lublinie, kierowanej

wówczas przez prof. Bohdana Dobrzańskiego. Następnie przeniósł się do Katedry Ogólnej Uprawy Roli i Roślin; gdzie przeszedł kolejne szczeble awansu akademickiego. W latach 1973–1980 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Uprawy Roli i Roślin AR w Lublinie. W 1982 r. objął kierownictwo zorganizowanego przez siebie Zakładu Podstaw Agrotechniki, przekształconego następnie (1987 r.) w Katedrę Ekologii Rolniczej. Na stanowisku kierownika tej jednostki profesor pracował do ostatnich swoich dni, kierując jednocześnie od 1998 r. Katedrą Doświadczalnictwa Rolniczego na Wydziale Rolniczym Akademii Podlaskiej w Siedlcach.

Prof. L. Malicki 47 lat swojego życia poświęcił nauce i wychowaniu młodzieży. Zainteresowania naukowo-badawcze Profesora koncentrowały się głównie na zagadnieniach typowych dla ogólnej uprawy roli i roślin, czyli ekologii stosowanej, badającej związek pomiędzy warunkami siedliska produkcyjnego, a wzrostem, rozwojem i plonowaniem roślin. Najważniejsze osiągnięcia naukowe Profesora to studia nad systemami korzeniowymi oraz gospodarką wodną i deszczowaniem roślin. Owocem działalności naukowej prof. L. Malickiego było autorstwo bądź współautorstwo 91 oryginalnych prac twórczych, wnoszących wiele do postępu nauki, a jednocześnie posiadających elementy aplikacyjne, 82 artykuły naukowe, 1 wzór użytkowy, 214 artykułów dotyczących problemów nauki i szkolnictwa wyższego, informujących o postępach wiedzy, popularno-naukowych etc. oraz 38 pozycji skryptowych i podręcznikowych, wśród nich współautorstwo i współredakcja 6-cio języcznego *Słownika agro-biotechnicznego* Polskiego Towarzystwa Nauk Agrotechnicznych, porządkującego polskie nazewnictwo agrotechniczne. W swoim dorobku Profesor posiadał zarówno prace oparte na ścisłych doświadczeniach polowych, bądź laboratoryjnych, jak też metodyczne. Wszystkie Jego prace stały na wysokim poziomie merytorycznym i edytorskim, na co z pewnością duży wpływ miało staranne wykształcenie humanistyczne, wyrażające się m.in. biegłą znajomością łaciny, szeroka wiedza przyrodnicza oraz doskonała znajomość doświadczalnictwa rolniczego oraz metod statystyki matematycznej.

Wyniki swoich prac Profesor prezentował na licznych konferencjach ogólnokrajowych, międzynarodowych i zagranicznych. Zawsze wzbudzały one duże zainteresowanie, o czym świadczą liczne cytowania jego publikacji w literaturze naukowej oraz noty biograficzne (m.in. *Who's Who in the World*, Chicago, wyd. 5 i dalsze).

Prof. L. Malicki miał także znaczący wkład w rozwój kadry naukowej, nie tylko zresztą ośrodka lubelskiego, ale także szczecińskiego i siedleckiego. Wypromował w sumie 10 doktorów. Spośród Jego wychowanków 3 uzyskało tytuł profesora, 2 zaś zostało profesorami uczelnianymi. Opracował także ok. 150 recenzji i wniosków na stopnie i tytuły naukowe.

Nie mniej bogaty jest dorobek naukowo-organizacyjny prof. L. Malickiego. Czynnie uczestnicząc w życiu Uczelni (udział w różnych komisjach wydziałowych, senackich itd.), sprawował jednocześnie różne funkcje o zasięgu ogólnokrajowym. Prof. L. Malicki cieszył się autorytetem i zaufaniem środowisk naukowych w całym kraju. Wyrazem tego był wybór profesora do licznych gremiów naukowych i opiniotwórczych. Był m.in. członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułów Naukowych i Stopni Naukowych (trzy kolejne kadencje) oraz członkiem Komisji Ekspertów Ministra Edukacji Narodowej i Sportu. Od momentu powstania (1975 r.) wchodził w skład Komitetu Uprawy Roślin PAN, pełniąc różne funkcje, w tym dwukrotnie wiceprzewodniczącego. Współpracował też z Wydziałem Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN na innych płaszczyznach, m.in. jako współautor i autor licznych ekspertyz. Przez kilka kadencji był też członkiem Rady Naukowej Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie oraz IUNG w Puławach. W 1994 r. zostaje wybrany na członka korespondenta Polskiej Akademii Nauk. Podczas VIII Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału PAN w Lublinie zostaje wybrany jego wiceprezesem i funkcję tę sprawuje do końca swoich dni.

Aktywność naukowo-organizacyjna Profesora przejawiała się także w sprawowaniu innych funkcji. W latach 1979-1984 przewodniczył Lubelskiemu Oddziałowi Polskiego Towarzystwa im. M. Kopernika, który reaktywował po wieloletniej przerwie i rozwinął. Był twórcą Polskiego Towarzystwa Nauk Agrotechnicznych, któremu prezesował od czasu powstania, tj. od 1983 r. aż do śmierci. Dzięki niestrudzonej pracy i osobistym ambicjom prezesa, PTNA obejmujące swym zasięgiem cały kraj (wszystkie uczelnie i instytuty rolnicze), oraz wydające regularnie kwartalnik *Fragmenta Agronomica*, wyróżniało się spośród innych Towarzystw szczególną aktywnością. Prof. L. Malicki z nie mniejszą pasją oddawał się pracy na rzecz Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Rolniczych (od 1976 r.), początkowo jako wiceprzewodniczący, a następnie przewodniczący Głównego Komitetu Olimpiady. Był także współzałożycielem i prezesem Stowarzyszenia Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. St. Staszica w Lublinie. Był również członkiem założycielem European Society for Agronomy, a także członkiem International Soil Tillage Research Organization oraz członkiem rzeczywistym Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Konkretnym wkładem prof. L. Malickiego w rozwój nauki było też członkostwo w organach redakcyjnych kilku wydawnictw, m.in. *Fragmenta Agronomica*, *Colloquium Biometryczne*, *Annales Univ. Mariae Curie-Skłodowska*, *sectio E*, *Postępy Nauk Rolniczych*.

Udział i przewodniczenie w tak wielu stowarzyszeniach, towarzystwach i organach naukowych świadczy o ogromnej aktywności Profesora i jego zdolnościach jako organizatora, potrafiącego skupiać wokół siebie ludzi oddanych sprawie. Pod tym względem profesor L. Malicki był człowiekiem wyjątkowym. Lubił sprawy trudne. Był niestrudzony w dochodzeniu do celu.

Prof. L. Malicki był jednocześnie wzorowym nauczycielem akademickim, prowadzącym wykłady na najwyższym akademickim poziomie. Miał znaczący wkład w humanizację studiów rolniczych, wykładając obok przedmiotów kierunkowych (Podstawy produkcji roślinnej, Ekologia rolnicza, Kształtowanie krajobrazu rolniczego, Doświadczalnictwo rolnicze) Historię wsi i rolnictwa. Przedmiot ten cieszył się dużym zainteresowaniem wśród studentów. Gabinet Profesora był zresztą małym skansenem.

Za swoje osiągnięcia naukowe, organizacyjne i dydaktyczne prof. L. Malicki był 7-krotnie nagradzany nagrodami ministra nauki i szkolnictwa wyższego, 2 nagrodami indywidualnymi PAN oraz zespołową nagrodą prezesa Rady Ministrów. Posiadał m.in. takie odznaczenia jak: Krzyże Oficerski i Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej i in.

Tylko dzięki wrodzonej inteligencji, ogromnej pracowitości i zaangażowaniu w każdą pracę jakiej się podejmował prof. L. Malicki mógł podołać wszystkim obowiązkom jakie miał w macierzystej Uczelni i poza nią. Mimo ogromu pracy, każdemu służył radą i pomocą. Dla swoich uczniów z pewnością był Mistrzem i Nauczycielem. Był wzorem człowieka prawego, uczciwego, przestrzegającym zasad akademickiego postępowania. Do ostatnich dni, mimo ciężkiej choroby, był bardzo twórczy. Miał mnóstwo planów i pomysłów na przyszłość. Niestety, przedwczesna śmierć uniemożliwiła ich realizację. Pozostał żal i pustka.

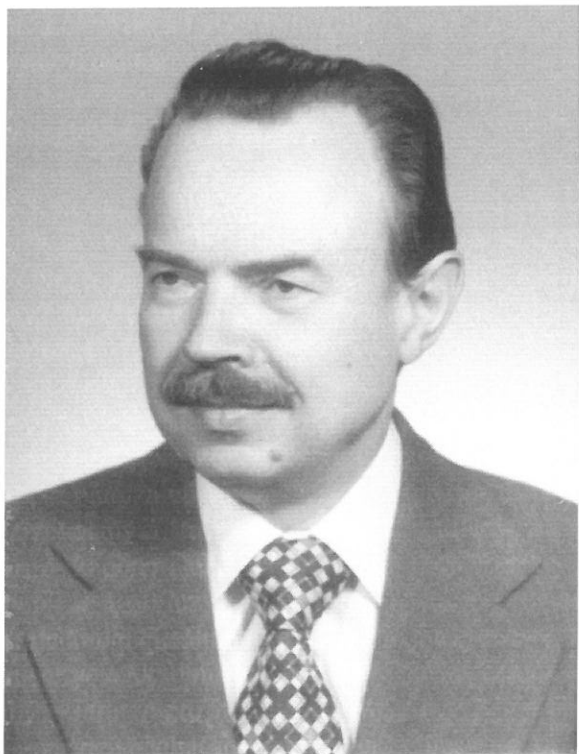
Elżbieta Podstawka-Chmielewska

Prof. dr hab. Elżbieta Podstawka-Chmielewska pracuje w Katedrze Ekologii Rolniczej Wydziału Rolniczego AR w Lublinie. Jest byłą uczennicą Profesora.

PRO MEMORIA

Saturnin Zawadzki

(1923-2003)

W dniu 17 września 2003 r. zmarł nagle w wieku 80 lat ś.p. prof. dr hab. Saturnin Zawadzki, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk.

Urodził się w Radomiu w rodzinie o tradycjach leśnych. Jego życiorys był typowy dla ówczesnej polskiej młodzieży. Naukę w szkole średniej rozpoczął przed wojną, ukończył zaś podczas okupacji niemieckiej w ramach tajnego nauczania. W tym też okresie działał aktywnie w podziemnych organizacjach wojskowych (ZWZ – AK). Po wojnie odbył służbę wojskową oraz ukończył w 1950 r. studia wyższe w

zakresie rolnictwa w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Jeszcze jako student rozpoczął pracę w charakterze zastępcy asystenta w Zakładzie Gleboznawstwa na wydziale Rolniczym UMCS, kierowanym przez prof. Bohdana Dobrzańskiego. Z Zakładem tym (będącym od 1955 r. jednostką Wyższej Szkoły Rolniczej) był związany do 1961 r., doszedł do stanowiska adiunkta, uzyskał też w 1957 r. doktorat. W pracy swej zajmował się przeważnie zagadnieniem gleb bagiennych.

Przez trzy lata (1955-58) pracował jako adiunkt w katedrze Gleboznawstwa na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UMCS, pierwszej tego typu w Polsce. Warto też wspomnieć, że w 1954 r. rozpoczął równocześnie (pracując na 1/2 etatu) organizację Pracowni Gleboznawstwa Melioracyjnego, będącą jednostką

puławskiego oddziału Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych. Po przejściu w 1958 r. (zgodnie z wolą prof. B. Dobrzańskiego) na pełny etat do IMUZ, objął stanowisko kierownika Oddziału IMUZ, przeniesionego z Puław do Lublina.

Przez okres Jego pracy w Zakładzie Gleboznawstwa Wydziału Rolnego pozostawaliśmy z dr. Zawadzkiem w bliskich kontaktach, często prowadziliśmy wspólnie badania w terenie, co ogromnie nas zbliżyło i ułatwiło zaprzyjaźnienie się.

Pracując w IMUZ dr Zawadzki wykazał duże umiejętności organizacyjne. Ponieważ placówka nie dysponowała odpowiednią bazą do prowadzenia badań doprowadził do wybudowania przy ul. Głębokiej i oddania do użytku w 1965 r. ładnego obiektu dla potrzeb Oddziału Lubelskiego IMUZ, służącego wiele lat Instytutowi.

W Instytucie Melioracji i Użytków Zielonych dr Zawadzki kontynuował karierę naukową i doszedł do szeregu ważnych stanowisk. Uzyskał stopień docenta (po habilitacji w 1964 r.), tytuł profesora nadzwyczajnego (w 1972 r.), a później zwyczajnego. W 1979 r. został wybrany członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk, a w roku następnym został powołany na stanowisko zastępcy sekretarza naukowego Wydziału V, tj. Nauk Rolniczych i Leśnych PAN. Piastował to stanowisko do 1983 r. (dojeżdżając z Lublina).

W lecie 1983 r. otrzymał nominację na stanowisko dyrektora całego Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach (pod Warszawą), w związku z czym zamieszkał w stolicy. Kilka miesięcy później powołany został na stanowisko zastępcy sekretarza naukowego PAN. Po 3-letniej kadencji objął z wyboru stanowisko przewodniczącego Wydziału V PAN Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych, którym kierował przez 3 kolejne kadencje (każdorazowo z wyboru). Został również członkiem kilku zagranicznych Akademii Nauk.

Profesor Zawadzki był współzałożycielem Zakładu Agrofizyki PAN w Lublinie (późniejszego Instytutu). Uczestniczył w posiedzeniach Rady Naukowej tej placówki od pierwszego jej posiedzenia nieprzerwanie do czerwca 2003 roku. Na posiedzeniu Rady Naukowej Zakładu Agrofizyki 9 kwietnia 1970 r. był jedną z pierwszych osób referujących projekt struktury organizacyjnej i programu techniczno-użytkowego Instytutu Agrofizyki. Profesor od pierwszych dni funkcjonowania placówki służył kierownictwu pomocą, radą i skutecznie wspomagał kolejne przekształcenia – pracowni w zakład, a następnie w instytut.

Przewodniczył Radzie Naukowej Instytutu Agrofizyki PAN w latach 1987-1995 i 1999-2002, a także został wybrany Przewodniczącym na obecną kadencję.

Profesor Zawadzki należy do czołowych postaci polskiego gleboznawstwa, zwłaszcza w zakresie fizyki gleb, gospodarki wodnej, ewolucji gleb bagiennych. Jego dorobek naukowy jest znaczący; jest autorem ponad 160 publikacji, w tym 15 podręczników i skryptów, kilku patentów. Wśród podręczników są

również podręczniki akademickie (praca zespołowa) dla słuchaczy wydziałów rolniczych (w kilku wydaniach) oraz podręcznik (samodzielnie) dla studiów licencjackich – rolniczych i z zakresu ochrony przyrody.

Opracowywał liczne recenzje prac doktorskich, habilitacyjnych i do tytułu profesora. Przewodniczył przez szereg lat Radzie Naukowej IMUZ (funkcję tę sprawował do ostatnich dni).

Profesor Zawadzki pracował aktywnie w Polskim Towarzystwie Gleboznawczym, początkowo jako przewodniczący Oddziału Lubelskiego, później – członek Zarządu Głównego. Należał też do Lubelskiego Towarzystwa Naukowego.

Jego osiągnięcia były rezultatem pracowitości, umiejętności organizacyjnych i talentu. Był przy tym pogodny, zawsze uprzejmy i koleżeński, elegancki w sposobie bycia, a równocześnie skromny, o niekoniunkturalnej postawie. Te właśnie cechy zjednały Mu powszechną sympatię i szacunek.

W uznaniu osiągnięć i zasług otrzymał szereg nagród naukowych: Sekretarza Naukowego PAN, ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki. W ubiegłym roku Akademia Rolnicza w Krakowie uhonorowała Go tytułem doktora honoris causa. Wyróżniony został szeregiem odznaczeń państwowych, jak: Krzyż Kawalerski i Oficerski Polonia Restituta, Zasłużony Nauczyciel PRL, Krzyż Partyzancki i Krzyż Armii Krajowej. Pośmiertnie przyznano Mu też Krzyż Komandorski Polonia Restituta.

Prof. S. Zawadzki mimo upływu lat imponował wyglądem i dobrą kondycją. Jego nagłe odejście bardzo poruszyło wszystkich. Stanowi ogromną stratę nie tylko dla gleboznawstwa polskiego.

Pogrzeb prof. S. Zawadzkiego odbył się w Warszawie na Cmentarzu Powązkowskim, w Kwaterze żołnierzy Armii Krajowej (przed kilku tygodniami awansowany został do stopnia majora rezerwy) i miał uroczysty charakter. Wzięło w nim udział wiele osób z Warszawy, Lublina i Puław - z różnych ośrodków akademickich w kraju – przedstawiciele władz ze świata nauki, współpracownicy, przyjaciele, koledzy i znajomi.

Stanisław Uziak
Jan Gliński

Prof. dr hab. Stanisław Uziak - Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Prof. dr hab. Jan Gliński jest Prezesem Oddziału PAN w Lublinie.

PRO MEMORIA

Ignacy Dechnik**(1929-2003)****Życiorys naukowy**

Prof. zw. dr hab. Ignacy Dechnik urodził się 8 października 1929 roku w Krzeszowie Górnym woj. podkarpackie. W roku 1955 ukończył studia inżynierskie na Wydziale Rolnym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, a w roku 1956 studia magisterskie w specjalności chemii rolnej i gleboznawstwa w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. W roku akademickim 1967/68 ukończył także Studium Podyplomowe w zakresie mineralogii i petrografii w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Stopień naukowy doktora nauk rolniczych nadała Mu Rada Wydziału Rolniczego Wyższej Szkoły Rolniczej w

Lublinie w roku 1966 na podstawie rozprawy nt. „Czynniki warunkujące zasobność molibdenu przyswajalnego w glebach mineralnych Wyżyny Lubelskiej. Promotorem przewodu doktorskiego był prof. dr hab. Bohdan Dobrzański, a recenzentami prof. dr hab. Stanisław Uziak i prof. dr Adam Wondrausch. Po sześciu latach, tj. w roku 1972 przedstawił rozprawę habilitacyjną pt. „Powierzchnia właściwa gleb jako wskaźnik podstawowych elementów ich potencjalnej żyźności” i Rada Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczej

w Lublinie nadała Mu stopień naukowy doktora habilitowanego nauk rolniczych. W roku 1977 otrzymał nominację tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego, a w 1984 tytułu naukowego profesora zwyczajnego nauk rolniczych.

Prof. I. Dechnik był autorem, bądź współautorem 192 prac naukowych z zakresu chemii rolnej i gleboznawstwa, z czego 15 dotyczyło metod badań, 76 – żyzności gleb, 10 – wyceny wartości gleb, 46 – niekonwencjonalnych substancji w nawożeniu, 12 – oddziaływania kwaśnych opadów na gleby i rośliny oraz 33 – plonowania i składu chemicznego roślin.

Funkcje zawodowe

Profesor Ignacy Dechnik w latach 1956-1967 pracował w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Lublinie, pełniąc w latach 1958-1967 funkcję jej kierownika. W 1967 roku przeszedł do pracy w organizowanym wówczas Zakładzie Agrofizyki Polskiej Akademii Nauk w Lublinie na stanowisko adiunkta, a następnie w roku 1970 został powołany na stanowiska docenta. W latach 1968-1979 profesor I. Dechnik pełnił funkcję zastępcy kierownika ds. naukowych Zakładu Agrofizyki PAN, a później do roku 1982 kierował tym zakładem. Przez cały okres pracy w wymienionym Zakładzie kierował także pracownią Podstawowych Zagadnień Ulepszania Gleb.

Prof. I. Dechnik w roku akademickim 1981-1982 był kuratorem ówczesnego Zakładu Chemii Rolnej Akademii Rolniczej w Lublinie, a następnie został zatrudniony na stanowisku profesora z jednoczesnym pełnieniem funkcji kierownika późniejszej Katedry Chemii Rolnej. Funkcję tę pełnił do roku 1995, a od tego czasu pracował w Katedrze do emerytury na stanowisku profesora zwyczajnego.

W okresie pracy w Akademii Rolniczej w Lublinie Profesor Ignacy Dechnik uczestniczył czynnie w działalności Senatu Akademickiego, którego w latach 1985-1992 był członkiem i w latach 1986-1995 przewodniczył Senackiej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich. Jednocześnie w latach 1984-1992 był przewodniczącym Komisji Wydziału Rolniczego ds. Rozwoju i oceny Nauczycieli Akademickich.

Szkolenie kadr naukowych

Profesor Ignacy Dechnik promował 35 osób na stopień zawodowy magistra inżyniera i 6 osób na stopień naukowy doktora nauk rolniczych, recenzował 12 rozpraw doktorskich, 25 rozpraw habilitacyjnych i opiniował 11 wniosków na tytuł profesora, 4 wnioski na stanowisko profesora. Ponadto uczestniczył w licznych komisjach jako członek lub przewodniczący do spraw przewodów doktorskich, w przewodach habilitacyjnych, w postępowaniu do tytułu profesora.

Działalność w organizacjach i towarzystwach naukowych

Prof. zw. dr hab. Ignacy Dechnik od wielu lat uczestniczył jako członek w pracach różnych organizacji i towarzystw naukowych takich jak:

- Komisja Gleb Lekkich PAN – w latach 1972-1974,
- Komitet Gleboznawstwa i Chemii Rolnej PAN - od 1974 roku dotychczas, w tym w latach 1984-1989 pełnił funkcję Sekretarza Naukowego tego Komitetu,
- Rada Naukowa Instytutu Agrofizyki PAN - od roku 1972 dotychczas,
- Lubelskie Towarzystwo Naukowe - od roku 1978 dotychczas,
- Polskie Towarzystwo Gleboznawcze – od roku 1955 dotychczas, w tym w latach 1978- 1987 pełnił funkcję przewodniczącego Oddziału Lubelskiego PTGleb,
- Międzynarodowe Towarzystwo Gleboznawcze – w latach 1972-1994,
- Polskie Towarzystwo Nauk Agrotechnicznych – od roku 1983 dotychczas,
- Polskie Towarzystwo Agrofizyczne – od roku 1996 dotychczas,
- Polskie Towarzystwo Nawozowe – od roku 1998 dotychczas.

W ramach działalności Komitetu Gleboznawstwa i Chemii Rolnej PAN oraz Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego organizował konferencje, sympozja i seminaria naukowe.

Nagrody i odznaczenia

Za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i zawodowe profesor Ignacy Dechnik został wyróżniony następującymi nagrodami:

- Nagrodą Wydziału Nauk Rolniczych i Leśnych Polskiej Akademii Nauk - 1974 rok, za pracę pt. „Powierzchnia właściwa gleb jako wskaźnik podstawowych elementów ich potencjalnej żyzności”,
- Nagrodą Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk – 1981 r., za kierowanie zespołem i udział w pracy pt. „Sposoby utylizacji odpadów przemysłowych do ulepszania gleb”,
- Nagrodą Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk – 1984 r., za udział w pracy pt. „Opracowanie metodyki oznaczania i kształtowania struktury agregatowej gleb uprawnych”,
- Nagrodą Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk – 1987 r., za udział w pracy pt. „Odpady przemysłowe i ich przetwarzanie na sole techniczne oraz preparaty do nawożenia gleb i żywienia zwierząt”,
- Nagrodami J.M. Rektora Akademii Rolniczej w Lublinie w latach: 1983, 1984, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1996 i 1999 za osiągnięcia w pracy naukowej i dydaktycznej.

Otrzymał następujące odznaczenia:

- Srebrny Krzyż Zasługi – 1962 r.
- Krzyż Kawalerski OOP – 1969 r.
- Krzyż Oficerski OOP – 1982 r.
- Medal 30-lecia PRL – 1974 r.
- Medal 40-lecia PRL – 1984 r.
- Medal 30 lat Współpracy Naukowo Technicznej z ZSRR – 1977 r.
- Medal Komisji Edukacji Narodowej – 1993 r.
- Odznakę 1000-lecia Polski – 1966 r.
- Honorową Odznakę WSR w Lublinie – 1972 r.
- Zasłużony Pracownik Rolnictwa – 1974 r.
- Za Zasługi dla Lubelszczyzny – 1976 r.
- Złotą Odznakę PTGleb – 1979 r.
- Zasłużony Nauczyciel PRL – 1989 r.

Wspomnienia o profesorze Ignacym Dechniku

„Suche fakty” życiorysu naukowego nic nie mówią o Panu Profesorze jako człowieku, uczonym, kierowniku, czy bardziej doświadczonym koledze. Bez cienia wątpliwości twierdzę, że Pan Profesor Ignacy Dechnik był człowiekiem niezwykłym. Ile trzeba było mieć odwagi, aby przyjść w gorących latach 1981-82 do Katedry, w której emocje związane z dotychczasowym sposobem kierowania i połączone z „wrzeniem politycznym” na zewnątrz „sięgały zenitu”. Wydawało się, że naturalny odruch poprowadzi profesora do swoich rówieśników, by wśród nich szukać tak potrzebnego w trudnych chwilach oparcia. Nic takiego się nie stało. To nie koleżanki i koledzy z czasów studenckich stali się partnerami Profesora. Profesor postawił na ludzi młodych, wówczas trzydziestoletnich adiunktów i nieco młodszych asystentów. Każdy z nich otrzymał zadanie badawcze finansowane w ramach CPBR i CPBP lub z budżetu Uczelni. Profesor niby niczego nie kontrolował, tak zwyczajnie pytał - co z badań wynika, jakie są trudności i ewentualne propozycje ich rozwiązania? Dziś z perspektywy ponad 20 lat myślę, że była to najskuteczniejsza metoda dopingu i kontroli pracy. Znacznie bardziej skuteczna niż te oficjalne, często stosowane w życiu.

Pan Profesor Ignacy Dechnik zawsze wypowiadał słowa według zasady „tak-tak; nie-nie”. Wychodząc z tej mądrości nie schlebiał, nie mówił o sukcesie, gdy go nie było; nie mówił, że piękne, gdy nim nie było. Cel nie uświęcał środków, a jedno i drugie miały swoją wartość.

Niezwykłe też było traktowanie studentów przez Pana Profesora. Wymagający, a przy tym bezgranicznie życzliwy i cierpliwy. Ileż to razy Profesor czekał na magistrantów, którzy mimo umówionego wcześniej spotkania nie zjawili się, którzy przedstawili dziesiątki przyczyn, oczywiście obiektywnych,

swojego niedotrzymania umowy. Profesor wysłuchiwał wyjaśnień ze zrozumieniem i oczekiwał na sugestie lub sam proponował następne spotkanie. Po takich zdarzeniach nigdy nie następował czas odwetu, lecz nadal partnerskie traktowanie swoich studentów. Pracownikom zaś zawsze powtarzał, że bez studentów Uczelnia istnieć nie może i to właśnie oni z profesorami tworzą Akademię. Budynek, laboratoria, aparatura i cała obsługa wspomagają tylko proces kształcenia. Oprócz kształcenia bardzo ważną rolę profesora na uczelni jest zdaniem prof. I. Dechnika kształtowanie młodych pracowników uczelni, którzy hołdują zasadzie „słowa uczą, lecz przykłady pociągają”. Przykład Prof. dr hab. I. Dechnika jest z pewnością godny naśladowania. To Pan Profesor Ignacy Dechnik, jak dziś już rzadko kto, z jednakowym szacunkiem odnosił się do sprzątaczk, studenta, asystenta, profesora i Jego Magnificencji Rektora. Nie płaszczył się przed władzą, by zyskać jej względy i nie manifestował wyższości wobec ludzi młodszych.

Punktualność i precyzyjne przygotowanie do każdego spotkania to cecha, która była charakterystyczną dla Pana Profesora. Na każde spotkanie, nie ważne z kim, Profesor przychodzi pięć minut przed czasem, był świetnie przygotowany, aktywnie uczestniczył w dyskusji, ale nie narzucał za wszelką cenę swojego zdania. Potrafił słuchać i rozważać poglądy innych i przyznać im rację jeśli zasługiwały na to, nie ważne z czyich ust pochodziły.

Nauka i my wszyscy straciliśmy rzetelnego oraz zacnego uczonego i człowieka.

Cześć Jego pamięci.

Tadeusz Filipek

Prof. dr hab. Tadeusz Filipek jest kierownikiem Katedry Chemii Rolnej Akademii Rolniczej w Lublinie.

PRO MEMORIA

Gabriel Brzęk**(1908-2002)**

We wtorek, 29 października 2002 r., w wieku 94 lat, zmarł w Lublinie nestor polskiej zoologii, prof. zw. dr hab. dr h. c. mult. Gabriel Brzęk – współtwórca lubelskiego Wydziału Farmaceutycznego, wybitny naukowiec i pedagog, wspaniały w y c h o w a w c a znanych zarówno w kraju jak i w świecie naukowców oraz rzesz studentów, wielki i prawy człowiek, erudyta i patriota.

Urodził się 25 maja 1908 r. w Błażowej k. Rzeszowa. Tam spędził 10 najpiękniejszych lat swojego dzieciństwa,

a później, aż do r. 1939, przyjeżdżał na każde wakacje.

Ojciec, Marcin Brzęk, początkowo był instruktorem, potem nauczycielem i dyrektorem błażowskiej szkoły tkackiej, a następnie właścicielem tkalni. Matka, Zofia z Kolasów, poślubiła w r. 1889 dwudziestotrzyletniego Marcina. Z tego małżeństwa przyszło na świat sześcioro dzieci. Najmłodszym był Gabriel.

W latach 1914-1918 uczył się w miejscowej szkole ludowej, a następnie w II Państwowym Gimnazjum w Rzeszowie, które chlubnie ukończył w maju 1926 r.

W październiku tego samego roku rozpoczął studia przyrodnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po pierwszym roku przeniósł się do Poznania. W marcu 1930 r. na tamtejszym uniwersytecie uzyskał dyplom i tytuł magistra zoologii z anatomią porównawczą.

Pracę naukową rozpoczął 1 kwietnia 1930 r. w Katedrze Zoologii Uniwersytetu Poznańskiego. W r. 1932 uzyskał kolejne magisterium z pedagogiki z psychologią.

W r. 1932 ożenił się z poznaną dwa lata wcześniej studentką wówczas pierwszego roku biologii, Janiną Kluczyńską, która w r. 1934 na Uniwersytecie Poznańskim uzyskała dyplom magistra filozofii w zakresie biologii. W miarę upływu czasu rodzina rozrastała się. 4 marca 1935 r. przyszedł na świat ich syn Mirosław, a 15 czerwca 1937 r. – córka Jadwiga.

Lata 1930-1939 to okres intensywnej pracy Gabriela Brzęka w Katedrze Zoologii. Zaowocował on licznymi publikacjami oraz uzyskaniem w r. 1934 z wynikiem „summa cum laude” stopniem doktora nauk ścisłych.

We wrześniu 1939 r. rozpoczął się koszmar wojenny. Już 15 września Gabriel Brzęk został aresztowany przez Gestapo i przewieziony do tymczasowego obozu (Daschgangslager) pod Swarzędzem, skąd po kilku dniach udało mu się szczęśliwie zbiec i wrócić do najbliższych. Natychmiast całą rodziną uciekli z Poznania i po wielu trudach, dotarli do Błażowej.

Już miesiąc później został wprowadzony do pracy konspiracyjnej w Związku Walki Zbrojnej (od lutego 1942 r. Armii Krajowej). 3 grudnia 1944 r., jako uczestnik akcji „Burza”, został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa Publicznego. Życie ocalił mu otrzymany od prof. Henryka Raabego list, zachęcający do podjęcia pracy w nowo tworzonej w Lublinie Uniwersytecie Marii-Curie Skłodowskiej.

15 grudnia 1944 r., zgodnie ze złożonym oświadczeniem, przyjechał do Lublina. Jako adiunkt został przyjęty na stanowiska wykładowcy do Katedry Zoologii Wydziału Rolnego. Tam, 30 stycznia 1945 r. przeprowadził przewód habilitacyjny i w wyniku konkursu został kierownikiem Katedry. Funkcję tę pełnił ponad 33 lata, do r. 1978.

W sierpniu 1946 r. uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego, a w maju 1958 r. na profesora zwyczajnego.

Przez 25 lat, od r. 1945 do r. 1970, współtworzył powstały 9 stycznia 1945 r. lubelski Wydział Farmaceutyczny. Tu, 12 stycznia 1945 r. wygłosił dla studentów I roku pierwszy na tym Wydziale wykład z zakresu parazytologii. Od tego czasu do r. 1960 prowadził, w ramach godzin zleconych, zajęcia dydaktyczne z tego przedmiotu. Dopiero 1 września 1960 r., dzięki usilnym staraniom Profesora, powstał na Wydziale Farmaceutycznym AM w Lublinie Zakład Biologii i Parazytologii, którym kierował do 30 września 1970 r. Przez pierwsze 4 lata Zakład nie miał własnego lokalu i mieścił się przy Katedrze

Zoologii (wówczas Wyższej Szkoły Rolniczej) – korzystano wtedy z jednego pokoju dla asystentów i magistrantów oraz ze wspólnej sali ćwiczeń i pomocy dydaktycznych. W czerwcu 1964 r. Zakład otrzymał wreszcie własny lokal, co stworzyło właściwe warunki do jego normalnego funkcjonowania. W latach 1960-1970 pod kierownictwem prof. dr. hab. G. Brzęka wykonano 2 prace doktorskie, a jedna osoba uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego. Ponadto, corocznie 6-8 studentów V roku Wydziału Farmaceutycznego wykonywało w Zakładzie swe prace magisterskie.

W latach 1947-1956 był pro-dziekanem, a następnie dziekanem Wydziału Rolnego oraz prodziekanem Wydziału Zootechnicznego, a w latach 1959-1962 prorektorem Akademii Rolniczej w Lublinie.

Dorobek naukowy Profesora obejmuje 180 publikacji, w tym 10 książek. W dwóch pracach: *Rzut oka na rozwój hydrobiologii w Polsce* oraz *Stacja hydrobiologiczna na Wigrach jako warsztat pracy badawczej i kolebka nowoczesnej limnologii polskiej* przedstawił poważne osiągnięcia hydrobiologii polskiej, która w okresie między-wojennym zajmowała czołowe miejsce w nauce europejskiej. Przygotował do druku obszerną monografię poświęconą wybitnemu hydrobiologowi, dyrektorowi Stacji Wigierskiej, Alfredowi Lityńskiemu. Opublikował kilkanaście artykułów dotyczących działalności innych hydrobiologów. Na szczególną uwagę zasługuje powstała w Lublinie 3-częściowa, bardzo obszerna monografia z zakresu historii zoologii *Historia zoologii w Polsce*. Dzieło to, będące wynikiem kilkuletnich, żmudnych studiów zawiera około 300 biogramów poświęconych najwybitniejszym uczonym oraz ich wkładowi do nauki polskiej w takich dziedzinach, jak: zoologia, entomologia, hydrobiologia, parazytologia, leśnictwo, rybołówstwo i ochrona przyrody. Wielkie uznanie przyniosła Profesorowi książka *Złoty wiek ornitologii polskiej*, a także cykl prac poświęconych wybitnym zoologom polskim. Są to obszerne monografie: *Krzysztof Kluk*, *Benedykt Dybowski*, *Henryk Raabe*, *Józef Nusbaum-Hilarowicz*. Spod pióra Profesora wyszła także *Historia zoologii we Lwowie i w Wilnie*, wydane w 1995 r. przez Lubelskie Towarzystwo Naukowe: *O dwu zgaszonych w 1939 roku ogniskach polskiej zoologii* oraz m.in. szereg wspaniałych publikacji wspomnieniowych, choćby tych poświęconych ZWZ-AK na Rzeszowszczyźnie.

Dużą wagę przywiązywał do kształcenie kadry naukowej. Był promotorem 11 przewodów doktorskich, opiekunem 5 przewodów habilitacyjnych oraz licznych prac magisterskich. Aktywnie uczestniczył w pracach wielu komitetów i komisji naukowych, m.in. Polskiej Akademii Umiejętności, Polskiej Akademii Nauk oraz licznych komitetów naukowych i społecznych.

Otrzymał szereg odznaczeń, tytułów i medali, m.in. Krzyż Kawalerski i Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Medale: Komisji Edukacji Narodowej i „Nauka w Służbie Ludu” oraz „Zasłużony Nauczyciel PRL”. W r. 1997 został

członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności, a Polska Akademia Nauk uhonorowała Go swym najwyższym odznaczeniem – Medalem im. Mikołaja Kopernika oraz Medalionem im. Michała Oczapowskiego. Za działalność w strukturach ZWZ-AK otrzymał Srebrny Krzyż *Virtuti Militari*, Złoty Krzyż Zasługi z Mieczami (dwukrotnie), Krzyż Partyzancki AK i WiN oraz Krzyż „Udział w Akcji Burza”.

W 1984 r. uzyskał godność doktora honoris causa Akademii Rolniczej, a w 1995 r. – Akademii Medycznej w Lublinie.

W r. 1998 Komitet Historii Nauki PAN uczcił jego 90. rocznicę urodzin uroczystym jubileuszem w Warszawie i Niepokalanowie.

Był jednym z najbardziej zasłużonych historyków zoologii w Polsce. Do ostatnich chwil uczestniczył w życiu środowiska akademickiego, w tym Wydziału Farmaceutycznego i AM w Lublinie, gdzie zawsze był gorąco witany i oczekiwany. Każda, nawet najmniejsza uroczystość na naszym Wydziale i Uczelni nie odbyła się bez Jego w niej udziału. Był niezwykle serdecznie witany, jak zawsze. Aż sobie trudno to uzmysłwić, że już Go nie ma wśród nas. Pogrzeb Pana Profesora odbył się 6 listopada 2002 r. na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie. Żegnany przez rodzinę, przedstawicieli nauki i lokalnych władz oraz przez liczne grono wychowanków, przyjaciół i współpracowników, a także przez rzesze tych, którzy tylko o Nim słyszeli – spoczął w rodzinnym grobie.

23 listopada br., w czasie uroczystej promocji magisterskiej absolwentów Wydziału Farmaceutycznego AM w Lublinie, stało puste krzesło - Jego krzesło - na którym od zawsze zasiadał.

Andrzej Wróbel

Dr Andrzej Wróbel jest kierownikiem Zakładu Historii Nauk Medycznych Akademii Medycznej w Lublinie.

PRO MEMORIA

Zdzisław Michał Kleinrok**(1928-2002)**

Urodził się 4 października 1928 r. w Kozłowie k. Tarnopola na wschodnich rubieżach Polski, w rodzinie chłopskiej. Rodzice, Jan i Maria z domu Mróz, prowadzili dziesięciohektarowe gospodarstwo rolne. Miał dwóch braci: o trzy lata młodszego Henryka (ur. 1931) – inżyniera elektronika, oraz Andrzeja (ur. 1949) – doktora nauk medycznych.

Zdzisław dzieciństwo spędził w rodzinnej miejscowości, gdzie w latach 1935-1939 ukończył cztery klasy szkoły powszechnej. Po 17 września 1939 r., po zajęciu tej części Polski przez Związek Radziecki, kontynuował naukę uczęszczając do IV i V klasy szkoły średniej typu radzieckiego. Od r. 1941, w czasie okupacji niemieckiej, początkowo nadal uczęszczał do szkoły, a następnie pracował. W latach 1944-1945, po kontrofensywie wojsk radzieckich, VIII klasę szkoły średniej ukończył w Brzeżanach.

W r. 1945 w ramach ekspatriacji wraz z całą rodziną został przesiedlony do Gliwic, gdzie we wrześniu, jako eksternista, zdał tzw. małą maturę, a w r. 1947 w II Liceum Ogólnokształcącym uzyskał świadectwo dojrzałości. Po maturze, przez okres 1 roku, pracował w Centrali Zbytu Węgla w Katowicach jednocześnie studiując w tamtejszym Wyższym Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych.

W r. 1948 po zdaniu egzaminu wstępnego, rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze-Rokitnicy. Już w czasie studiów, na II roku został zatrudniony jako p.o. asystenta w Katedrze Chemii Ogólnej, a od r. 1951 w Katedrze Farmakologii, do której po uzyskaniu w r. 1953 dyplomu i tytułu naukowego lekarza medycyny, otrzymał nakaz pracy. Z Katedrą i Zakładem Farmakologii ŚAM był związany do r. 1967.

2 lipca 1953 r. ożenił się z Marią Janoszką (ur. 1932), absolwentką Oddziału Stomatologicznego ŚAM w Katowicach (1954), potem: doktor nauk medycznych w zakresie stomatologii (1966), docent doktor habilitowaną (1974), profesor (1985).

W r. 1959 Rada Wydziału Lekarskiego ŚAM, na podstawie złożonych egzaminów oraz dysertacji *Wpływ metioniny na miażdżycę doświadczalną*, nadała mu stopień naukowy doktora nauk medycznych. Kolejny stopień – doktora habilitowanego nauk medycznych, na podstawie dotychczasowego dorobku naukowego oraz rozprawy habilitacyjnej *Wrażliwość normalnych i miażdżycowo zmienionych naczyń krwionośnych białych szczurów na aminy katecholowe*, uzyskał 15 czerwca 1966 r.

W latach 1953-1965 jako lek. med., a później dr n. med. dodatkowo, przez jeden rok pracował w III Klinice Chorób Wewnętrznych ŚAM oraz w przemysłowej służbie zdrowia – jako kierownik Zakładu Leczniczko-Zapobiegawczego przy Hucie 1-go Maja w Gliwicach. W tym czasie uzyskał specjalizację I i II° z zakresu medycyny przemysłowej. W r. 1959 przebywał na stażu naukowym w Zakładzie Higieny i Fizjologii Pracy Politechniki w Zurychu, a w r. 1962 – w Zakładzie Farmakologii Instytutu Medycyny Doświadczalnej Akademii Nauk Medycznych ZSRR w Leningradzie.

W r. 1967 doc. dr hab. Zdzisław Kleinrok wygrał konkurs na stanowisko kierownika Zakładu Farmakologii Akademii Medycznej w Lublinie i od października na trwale związał się z miastem nad Bystrzycą.

Niezależnie od szefowania Katedrze Farmakologii Wydziału Lekarskiego Rada Wydziału Farmaceutycznego AM w Lublinie powierzyła mu kierownictwo Zakładem Farmakodynamiki, z którym związany był do r. 1974.

Wtedy to właśnie (1974) uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego; profesorem zwyczajnym został w r. 1982.

Profesor pozostawił po sobie ogromny dorobek naukowy, jest autorem lub współautorem ponad 500 oryginalnych prac, z których ponad połowa opublikowana została w międzynarodowych czasopismach naukowych o wysokim Impact Factor (IF). Wymownym miernikiem wartości naukowej prac Profesora jest liczba cytowań, która na przestrzeni 13 lat wynosiła 50-60 rocznie. W rankingu autorów z zakresu medycyny wg liczby cytowań za lata 1974-1994, z 746 cytowaniami zajmował bardzo wysoką 40 pozycję, a w rankingu

autorów-farmakologów za lata 1981-1994, z tą samą liczbą cytowań – 8 miejsce¹. Tematycznie w dorobku naukowym Profesora można wyróżnić następujące główne problemy: badania nad miążdżycą doświadczalną (12 publikacji), badania z zakresu psycho- i neurofarmakologii (49 publikacji), badania nad mechanizmami odpowiedzialnymi za występowanie drgawek oraz działanie leków przeciwpadaczkowych (131 publikacji), badania nad biologiczną rolą kinin i ich udziałem w mechanizmie działania wybranych leków (8 publikacji), badania farmakologiczne efektów niepożądanych leków przeciwnowotworowych (20 publikacji), badania wpływu różnych leków na funkcję izolowanej wątroby i trzustki (8 publikacji), badania farmakologiczne nowo zsyntetyzowanych związków o potencjalnym zastosowaniu leczniczym (62 publikacje). Ponadto opublikował blisko 140 prac, które tylko częściowo łączą się z w/w problemami.

Wiele z tych doniosłych badań zostało wyróżnionych: trzykrotnie – nagrodą Sekretarza Naukowego PAN; jeden raz – nagrodą im. J. Śniadeckiego; pięciokrotnie – nagrodą Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz wielokrotnie – nagrodą Rektora Akademii Medycznej w Katowicach i w Lublinie.

Wyrazem uznania dla działalności i dokonań naukowych Profesora na arenie międzynarodowej było nadanie mu honorowych członkostw towarzystw m.in.: Austriackiego Towarzystwa Alberta Schweitzera (1996), Włoskiej Akademii „Guglielmo Marconi” oraz przyznanie Złotego Medalu „Europejskiej Wspólnoty Orderu Zasłużonych” w Brukseli (1995).

Nazwisko Zdzisława Kleinrocka od lat jest powszechnie znane każdemu studentowi medycyny i stomatologii w Polsce, a to za sprawą jego prężnej działalności naukowo-wydawniczej. Profesor jest bowiem współredaktorem (wraz z S. Rumpem) podręcznika *Farmakometria. Doświadczone metody badania leków*, PZWL, Warszawa, 1982, ss. 379 oraz (razem z A. Danyszem) podręcznika *Farmakologia*, PZWL, Warszawa, 1987, ss. 911; kolejne wydanie tego podręcznika ukazało się w r. 1996 i uzyskało drugie miejsce wśród najlepiej opracowanych podręczników medycznych (wydawca: „Volumed”, Wrocław). Ponadto był współautorem podręcznika *Farmakologia. Podstawy farmakoterapii i farmakologii klinicznej*, PZWL, 1991 oraz redaktorem *Farmakologii wraz z podstawami farmakoterapii. Podręcznika dla studentów i lekarzy stomatologii*, AM Lublin, 1995 oraz autorem ponad 30 rozdziałów w 8 różnych podręcznikach farmakologii oraz tłumaczeń z języka niemieckiego rozdziałów podręczników patofizjologii i terapii. Był też członkiem kolegium redakcyjnego prestiżowych pism: „European Journal of Pharmacology” (jako jedyny Polak) oraz „Journal of Physiology and Pharmacology”.

Od r. 1949 prowadził zajęcia dydaktyczne dla studentów medycyny i stomatologii, a także przez pewien czas dla studentów farmacji i pielęgniarstwa.

¹ Na podstawie bazy danych ISI dla Polski.

Były to ćwiczenia, seminaria, wykłady i egzaminy oraz udział w szkoleniu poddyplomowym lekarzy i farmaceutów.

Miarą wielkości każdego uczonego jest nie tylko jego znaczący dorobek naukowy, ale głównie rozwój kadry naukowej, połączony z niezwykle wprost umiejętnością przekazywania jej ogromu własnej wiedzy i doświadczeń. Dorobek naukowy Profesora w okresie jego ponad pięćdziesięcioletniej działalności naukowo-dydaktycznej jest ogromny i to zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Profesor z niebywałym wprost wyczuciem, z maestrią, jak rzadko kto, umiał skupiać wokół siebie rzesze niezwykle zdolnej i utalentowanej, pracowitej młodzieży, której nigdy nie tylko nie odmawiał pomocy, ale zawsze umiejętnie i z wielkim wyczuciem kierował ich naukowymi i zawodowymi szlakami. Był promotorem 34 doktoratów oraz recenzentem 155 prac doktorskich i 55 – habilitacyjnych (łącznie z wnioskami o tytuł profesora). W kierowanych przezeń Katedrze i Zakładzie Farmakologii oraz Farmakodynamiki absolwenci Wydziału Farmaceutycznego wykonali około 100 prac magisterskich; 12 pracowników Zakładu Farmakologii wykonało prace habilitacyjne, z których 9 uzyskało tytuł profesora, a 7 objęło kierownicze stanowiska w innych jednostkach naukowych. Dodatkowo 6 pracowników Uczelni wykonało w Zakładzie Farmakologii część doświadczalną swych prac habilitacyjnych.

Profesor, pomimo intensywnej pracy naukowej i dydaktycznej, znajdował czas na pełnienie wielu odpowiedzialnych funkcji. Od r. 1980 pełnił obowiązki wiceprzewodniczącego Komitetu Nauk Fizjologicznych PAN, a od r. 1997 kierował pracami tego Komitetu. Ponadto był członkiem kilku Komitetów i Komisji PAN. Był też członkiem Rady Naukowej Instytutu Farmakologii PAN w Warszawie oraz Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie, której przez okres jednej kadencji przewodniczył. Dwukrotnie był wybierany na członka Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych. Przez wiele lat był członkiem Komisji Leków oraz Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia i Opieki Społecznej. Był członkiem założycielem istniejącego od r. 1965 Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego, w którym pełnił obowiązki przewodniczącego Oddziału Śląskiego i Oddziału Lubelskiego oraz przewodniczącego (1973-1975) i wiceprzewodniczącego (od 1975) Zarządu Głównego, był także członkiem Komisji Historycznej tego Towarzystwa. Poza tym był członkiem: Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, gdzie m.in. pełnił funkcję sekretarza generalnego; Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego; Polskiego Towarzystwa Biochemicznego; Polskiego Towarzystwa Toksykologicznego; Polskiego Towarzystwa Lekarskiego; Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Wspierania Współpracy Lekarzy; i innych. Szczególnie prestiżowe było członkostwo Profesora w krajowych i międzynarodowych towarzystwach tej rangi, co: Polska Akademia Umiejętności, New York Academy of Sciences, International Society of Biochemical Pharmacology, Arbeitsgemeinschaft für Neuropharmakologie

und Psychopharmakotherapie, European Behavioral Pharmacological Society, European College of Neuropsychopharmacology. Zorganizował także kilka sympozjów naukowych, a także odbyty w dniach 6-9 września 1986 r. w Lublinie Kongres Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego.

Biorąc pod uwagę wielkie zasługi prof. dr. hab. n. med. dr. h. c. mult. Zdzisława Kleinroka dla nauki i medycyny praktycznej, Jego bardzo szeroko zakrojoną działalność dydaktyczno-wychowawczą oraz należną Mu pozycję w polskiej i światowej medycynie, wielokrotnie Go wyróżniano i odznaczano: Odznaką „Zasłużony dla Województwa Katowickiego”; Złotą Odznaką „Za Zasługi dla Rozwoju Miasta Lublina” i „Za Zasługi dla Rozwoju Województwa Lubelskiego”; Odznaką „Tysiąclecie Państwa Polskiego” i „Zasłużony Nauczyciel PRL”; Medalem „40-lecie Polski Ludowej”; Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Orderem Sztandaru Pracy II Klasy.

Wyrazem szczególnego uznania złożonego Profesorowi przez środowiska akademickie w kraju i poza jego granicami za wybitne osiągnięcia naukowo-badawcze, dydaktyczne i organizacyjno-społeczne było trzykrotne nadanie mu godności doktora honoris causa przez: Uniwersytet w Tartu (Dorpat), w Estonii (1991); Śląską Akademię Medyczną w Katowicach (1996) i Międzynarodowy Otwarty Uniwersytet Medycyny Komplementarnej w Monachium, w Niemczech (1999).

W r. 1998 w Tihany na Węgrzech otrzymał Order Kawalera Maltańskiego.

1 października 1999 r. przeszedł na zasłużoną emeryturę. Mimo sprzeciwów obecnego kierownika Zakładu zamienił swój dotychczasowy gabinet – szefa Zakładu – na maleńki pokój, który służył mu nadal za miejsce pracy. I chociaż był bardzo przemęczony, to jak zwykle do Zakładu przychodził pierwszy. Coraz mniej czasu zostawało na życie prywatne, na rodzinne spotkania, spacer, a nade wszystko – na ulubionego brydża. Chociaż mniej więcej raz w miesiącu spotykała się ósemka zaprzyjaźnionych osób i wtedy, o przysłowiową złotówkę od punktu, by wystarczyło na powrót taksówką do domu, toczyła się, pochłaniająca Profesora od lat, rozgrywka. Zupełnie inna niż ta z czasów studiów, kiedy grający w brydża młodzi ludzie musieli się ukrywać, bo ta gra podobnie jak tenis czy coca-cola, jako wytwór „zgniłego Zachodu”, była w latach 50. zakazana. Profesor wspominał z uśmiechem, że wówczas w czasie gry [...] *trzeba było dodatkowo nadsluchiwać, czy nie stoi pod drzwiami jakiś szpicel, których wszędzie było pełno, bo można sobie było z tego tytułu napytać niesamowitej biedy. Dziwne, że na przykład gry w durnia nikt nie ścigał [...]*. Każdą, nawet najmniejszą wolną chwilę poświęcał Profesor innej pasji – historii. I na tym polu wykazywał się ogromną wprost znajomością najróżniejszych zjawisk, faktów, dat, nazwisk i całych procesów historycznych. W tej dziedzinie miał również znaczące osiągnięcie – jest bowiem autorem opracowanych

rozdziałów, dotyczących historii farmakologii lubelskiej i Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, w liczącej ponad 1000 stron monografii poświęconej dziejom farmakologii na Ziemiach Polskich. Profesor zawsze wspierał tych, którzy podejmowali trud utrwalenia wszystkiego, co dotyczyło historii Uczelni i Postaci z nią związanych, historii zawodu lekarskiego i farmaceutycznego, historii szpitalnictwa i aptek miasta i regionu. Miał Profesor jeszcze jedną, jedyną w swoim rodzaju pasję – od lat gromadził wszelkie fotografie osób zmarłych i żyjących, tych wybitnych i mniej znanych, których połączyła farmakologia.

19 listopada 1999 r. Profesor bardzo uroczyście obchodził Jubileusz 50-lecia naukowej działalności. I chociaż był absolwentem Śląskiej Akademii Medycznej, to przeważającą część zawodowego i naukowego życia spędził w Lublinie. Tutaj, głównie za sprawą swej serdeczności, niespotykanej życzliwości, wielkiej przychylności dla ludzi, a także ... niebywałego wprost dowcipu, nie urągającego innym, miał grono swoich wiernych przyjaciół i to nie tylko wśród wychowanków.

Odszedł wybitny uczyony – obdarzony wielką pasją twórczą, niezwykle inteligencją, pracowitością, fenomenalną pamięcią, a przy tym ogromnym spokojem i opanowaniem – człowiek szlachetny i wielkiej dobroci, wspaniały nauczyciel i wychowawca całej plejady naukowców i rzesz studentów medycyny i farmacji. Odszedł ten, który swoją wielkością, estymą i erudycją odcisnął nienaruszalny ślad na swej *Almae Matris*, sławiąc jej imię w świecie. Pozostanie pamięć nas wszystkich, którzy znaliśmy Profesora, cenili, i szanowali, a niektórzy spośród Jego uczniów wręcz kochali. Pozostaną jeszcze dłużej, na zawsze w literaturze światowej wyniki bardzo owocnej pracy Profesora.

Pogrzeb odbył się dokładnie w 75. rocznicę Jego urodzin, 4 października 2002 r. Uroczystościom żałobnym w kościele pw. Świętej Rodziny przy ul. Jana Pawła II oraz na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie przewodniczył ks. bp Mieczysław Cisko. W koncelebrze wziął udział i niezwykle wzruszająco pożegnał Zmarłego ks. bp Stanisław Wielgus z Diecezji Płockiej, były rektor KUL. Słowa pożegnania wypowiedzieli także ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek, rektor KUL i prof. dr hab. Maciej Latański, rektor AM w Lublinie. Następnie orszak żałobny przemieścił się z kościoła na cmentarz, gdzie rodzina, przedstawiciele władz Uczelni oraz licznie zgromadzeni uczniowie, przyjaciele, koledzy, oraz studenci i tłumy mieszkańców odprowadzili trumnę do grobu.

Andrzej Wróbel

Dr Andrzej Wróbel jest kierownikiem Zakładu Historii Nauk Medycznych Akademii Medycznej w Lublinie.

KRONIKA ODDZIAŁU

2002

Listopad

5, wtorek

Posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk odbyło się w Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej i Zarządzania w Warszawie z następującym porządkiem obrad:

1. Przedstawienie informacji o Instytucie Badań Systemowych PAN oraz Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej i Zarządzania, przedstawili:
 - prof. Olgierd Hryniewicz - Dyrektor Instytutu IBS PAN,
 - prof. Roman Kulikowski - Rektor WSISIZ.
2. Uchwały w sprawie sprzedaży niektórych składników majątkowych PAN, przedstawił:
 - dr Zdzisław Hensel - Szef Kancelarii PAN.
3. Zmiany w sieci komitetów naukowych PAN na kadencję 2003-2006, przedstawił:
 - prof. Włodzimierz Ostrowski - Wiceprezes PAN.
4. Sprawa restrukturyzacji Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt PAN w Popielnie, przedstawił:
 - prof. Marian Truszczyński - Przewodniczący Wydziału V PAN.

19, wtorek

W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyło się posiedzenie Kolegium Rektorów Wyższych Uczelni Lubelskich, z udziałem Prezesa O.L.PAN. Kolegium przewodniczy Ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek, Rektor KUL.

26, wtorek

Polskie Towarzystwo Genetyczne, Polskie Towarzystwo Mikrobiologów, Polskie Towarzystwo Biochemiczne, Polskie Towarzystwo Immunologii Doświadczanej i Klinicznej Oddziały w Lublinie oraz Komisja Biotechnologii Oddziału PAN w Lublinie były organizatorami spotkania z dr. Beatą Rechberger z I Katedry Pediatrii AM w Lublinie, która wygłosiła wykład zatytułowany „Anorexia nervosa - choroba duszy czy ciała”.

27, środa

Odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Dziesięć wieków tożsamości literatury ukraińskiej”, zorganizowana przez Komisję Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie oraz Zakład Filologii Ukraińskiej Instytutu Filologii Słowiańskiej UMCS. Podczas konferencji naukowcy z UMCS, KUL, Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów, Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie oraz Uniwersytetu Pedagogicznego w Drohobyczu wygłosili łącznie 15 referatów.

27, środa

W Auli Uniwersyteckiej UMCS miała miejsce uroczystość nadania honorowego doktoratu uczelni prof. dr. hab. Jerzemu Haberowi, czł.rzecz.PAN, fizykochemikowi, autorytetowi w dziedzinie katalizy i zjawisk powierzchniowych, dyrektorowi Instytutu Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN w Krakowie. Profesora uhonorowano m.in. za długoletnią i owocną współpracę ze środowiskiem lubelskich chemików, która przyczyniła się do powstania na Wydziale Chemii UMCS Pracowni Teorii Adsorpcji Instytutu Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN w Krakowie, kierowanej przez prof. Władysława Rudzińskiego. W uroczystości uczestniczył Prezes O.L. PAN.

29, piątek

W Sali Senatu Akademii Rolniczej w Lublinie odbyła się 11 Sesja Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału PAN w Lublinie.

Otwarcia Zgromadzenia dokonał Prezes O.L. PAN prof. Jan Gliński.

fot. Archiwum O.L. PAN

Porządek dzienny:

Część I

1. Wybory władz Oddziału PAN w Lublinie na kadencję 2003-2006.

Wybrani zostali:

- na Prezesa Oddziału - prof. dr hab. Jan Gliński, czł.rzecz.PAN,
- na Wiceprezesa Oddziału - prof. dr hab. Leszek Malicki, czł.koresp.PAN,
- na Członka Prezydium Oddziału - prof. dr hab. Marian Truszczyński, czł.rzecz.PAN.

Część II

2. Autoprezentacja drogi naukowej - prof. Zdzisław Targoński, Rektor AR w Lublinie.

3. Prezentacja Akademii Rolniczej w Lublinie - prof. Zdzisław Targoński, Rektor AR w Lublinie.
4. Pięciolecie Oddziału PAN w Lublinie i zamierzenia na przyszłość - prof. Jan Gliński, Prezes O.L. PAN
5. Realizacja zadań bieżących, działalność Komisji O.L.PAN i plany na 2003 r. - prof. Leszek Malicki, Wiceprezes O.L. PAN.
6. Informacja na temat 5.i 6. Programu Ramowego Badań Rozwoju i Prezentacji Unii Europejskiej - dr Andrzej Stępniewski, przedstawiciel Regionalnego Punktu Kontaktowego.

Wśród gości znaleźli się (od prawej): Wojewoda Lubelski Andrzej Kurowski, Wicemarszałek Województwa Lubelskiego Piotr Włoch oraz Z-ca Prezydenta Lublina Janusz Mazurek.

Grudzień

6. piątek

W ramach obchodów 50-lecia powstania Wydziału Humanistycznego, w Auli Uniwersyteckiej UMCS odbyła się uroczystość wręczenia doktoratów honoris causa prof. dr hab. Teresie Skubalance, m.in. dyrektor Instytutu Filologii Polskiej UMCS i Instytutu Badań Literackich PAN oraz prof. dr. hab. Henrykowi Samsonowiczowi, m.in. dyrektorowi Instytutu Historii UW, rektorowi UW (1980-1982), ministrowi Edukacji Narodowej (1989-1991). W uroczystości uczestniczył Prezes O.L.PAN.

10. wtorek

W Warszawie odbyła się 98. Sesja Zgromadzenia Ogólnego PAN, której głównym punktem porządku obrad były wybory Prezesa Akademii na kadencję lat 2003-2006. W trzech turach głosowania żaden z kandydujących na to stanowisko uczonych nie uzyskał wymaganej większości dwóch trzecich głosów. Wybory - zgodnie z wymogami statutu Akademii - kontynuowane będą na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Ogólnym PAN, które zwołane zostanie na początku roku 2003. Jednocześnie przeprowadzono wybory członków Prezydium Polskiej Akademii Nauk na kadencję 2003-2006. Na członka Prezydium PAN wybrano m.in. przedstawiciela Władz Oddziału lubelskiego prof. Mariana Truszczyńskiego.

17, wtorek W Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się kolejne posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Uzgodniono na nim stanowisko Prezydium PAN w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Z satysfakcją przyjęto decyzję konferencji uzgodnieniowej w Kopenhadze, dotyczącą wejścia Polski do Unii Europejskiej, występując w związku z tym z apelem do społeczeństwa o udział w zapowiadającym referendum oraz o wypowiedzenie się w nim za integracją z krajami członkowskimi Unii. Podkreślono jaką szansę na rozwój kraju oraz nauki polskiej daje uczestnictwo w Unii Europejskiej.

Przedyskutowano również koncepcję restrukturyzacji Centrum Mikrobiologii i Wirusologii PAN oraz Zakładu Amin Biogennych PAN w Łodzi, a także przedstawiono: projekt restrukturyzacji Centrum Upowszechniania Nauki, założenia restrukturyzacji Międzynarodowego Laboratorium Silnych Pól Magnetycznych i Niskich Temperatur PAN we Wrocławiu (ewentualnego przekształcenia w międzynarodowy instytut PAN) oraz sprawy utworzenia Instytutu Genetyki Człowieka PAN w Poznaniu.

19, czwartek W Akademii Rolniczej w Lublinie odbyło się posiedzenie Komisji Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie, na którym sekretarz Komisji prof. dr hab. Zygmunt Litwińczuk wygłosił referat pt. „Zasoby genetyczne zwierząt w regionie lubelskim i możliwości ich wykorzystania”.

2003

Styczeń

7, wtorek W siedzibie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego odbyło się spotkanie noworoczne przedstawicieli władz samorządowych i uczelnianych, przedstawicieli środowiska naukowego Lubelszczyzny, członków LTN z udziałem Prezesa Oddziału PAN w Lublinie.

Prof. Marian Truszczyński, czł. rzecz. PAN, uczestniczył w posiedzeniu Komisji Standardów Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt Office International des Epizooties w Paryżu, której przewodniczy w obecnej kadencji.

20, poniedziałek W Politechnice Lubelskiej odbyło się posiedzenie organizacyjno-wyborcze Komisji Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa Oddziału PAN w Lublinie. Komisja została następnie powołana uchwałą Prezydium Oddziału dn. 30.01.2003 na nową kadencję 2003-2006.

21, wtorek W Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się pierwsze w kadencji 2003-2006 posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk, z następującym porządkiem dziennym:

1. Projekty uchwał w sprawie utworzenia na okres kadencji 2003-2006 komitetów naukowych i problemowych PAN. Przedstawił: prof. Włodzimierz Ostrowski- Wiceprezes PAN.

2. Projekty uchwał w sprawie regulaminu wyborów oraz zasad powoływania członków komitetów i ich organów. Przedstawił: prof. Włodzimierz Ostrowski- Wiceprezes PAN.
3. Kontynuacja sprawy restrukturyzacji Centrum Upowszechniania Nauki PAN. Przedstawił: prof. Bogdan Ney - czł.rzecz. PAN.
4. Przyjęcie terminarza posiedzeń Zgromadzenia Ogólnego i Prezydium PAN w roku 2003. Przedstawił: prof. Jerzy Kołodziejczak - p.o. Prezes PAN, Wiceprezes PAN.

24, piątek

Pierwsze w nowej kadencji posiedzenia organizacyjno-wyborcze odbyły się w trzech Komisjach Oddziału PAN w Lublinie: II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie (jest to nowa nazwa Komisji Fizyki Stosowanej i Techniki), III Biotechnologii oraz XI Historycznej.

29, środa

Przedstawiciele lubelskiego Oddziału PAN prof.prof. Jan Gliński i Ryszard Walczak uczestniczyli w spotkaniu dot. możliwości wykorzystania offsetu, które odbyło się w Warszawie z inicjatywy Ministra Nauki i Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych prof. Michała Kleibera, czł. rzecz. PAN.

30, czwartek

Odbyło się posiedzenie Prezydium O.L. PAN w osobach: prof.prof. Jana Glińskiego, Leszka Malickiego, Mariana Truszczyńskiego, w którym uczestniczyli także prof.prof. Stanisław Nawrocki i Ryszard Walczak. Program posiedzenia:

1. Zatwierdzenie składów Komisji O.L. PAN.
2. Wydawnictwa Oddziału:
 - a) czasopismo Oddziału (Teki)
 - b) Informator o placówkach dydaktyczno-naukowych Lubelszczyzny na 2003 rok.
3. Termin, miejsce i program kolejnego Zgromadzenia Ogólnego członków Oddziału.
4. Sprawozdawczość i finanse Oddziału.
5. Sprawa lubelskiej fundacji PAN.
6. Plan pracy Oddziału w br. - zaangażowanie w przedsięwzięcia środowiskowe:
 - a) offsety,
 - b) Lubelski Park Naukowo-Technologiczny,
 - c) Regionalna Strategia Innowacji.

Na podstawie wniosków zgłoszonych przez Prezydium Komisji (zgodnie z Regulaminem Komisji Oddziału PAN) zatwierdzono składy Komisji na kadencję 2003-2006, tj.: 11 dotychczasowych Komisji oraz 3 nowo powołane:

- Komisja I Chemii Plazmy Niskotemperaturowej;
- Komisja II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie;

- Komisja III Biotechnologii;
- Komisja IV Filozoficzno-Przyrodnicza;
- Komisja V Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa;
- Komisja VI Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych;
- Komisja VII Medycyny Wsi;
- Komisja VIII Rolnictwa;
- Komisja IX Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego;
- Komisja X Ekonomii i Zarządzania;
- Komisja XI Historyczna;
- Komisja XII Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa;
- Komisja XIII Nauk Medycznych;
- Komisja XIV Prawnicza.

Więcej o Komisjach w dziale Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI.

Luty

4, wtorek

W siedzibie Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie odbyło się spotkanie organizacyjno-wyborcze Komisji Ekonomii i Zarządzania Oddziału PAN w Lublinie z udziałem Prezesa prof. Jana Glińskiego. Na przewodniczącego Komisji, na kolejną kadencję wybrano ponownie prof. Włodzimierza Sitko, rektora WSPA.

*6-7, czwartek -
piątek*

W Instytucie Mikrobiologii i Biotechnologii UMCS w Lublinie odbyły się warsztaty nt.: „Zastosowanie techniki PCR w diagnostyce molekularnej”, zorganizowane przez Firmę Meranco - Aparatura Kontrolno-Pomiarowa i Laboratoryjna Sp. z o.o. przy udziale pracowników Instytutu Mikrobiologii i Biotechnologii UMCS w Lublinie, pod patronatem Komisji Biotechnologii O.L. PAN.

11, wtorek

W Warszawie odbyło się comiesięczne posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk, na którym prof. Michał Kleiber, Minister Nauki i Przewodniczący KBN przedstawił informację o założeniach polityki offsetowej państwa oraz o możliwym udziale w tym programie nauki. Z kolei prof. Marek Bartosik - Sekretarz Stanu w KBN - wygłosił wprowadzenie do dyskusji nad projektem Ustawy o finansowaniu nauki, po czym nastąpiła dyskusja nt. sposobów finansowania przez PAN badań własnych.

Członkowie Prezydium podjęli Uchwałę o składzie Komitetu „Polska w Zjednoczonej Europie” przy Prezydium PAN oraz przyjęli stanowisko w sprawie utworzenia Stacji Naukowej PAN w Moskwie.

11, wtorek

Prezes O.L.PAN uczestniczył w spotkaniu z dr. Konradem Buschbeckiem, kierownikiem działu naukowego Ambasady RFN oraz Hansem Golombkiem, dyrektorem regionalnego przedstawicielstwa Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD) w Warszawie. Spotkanie, które odbyło się w Politechnice Lubelskiej, dotyczyło współpracy polsko-niemieckiej w zakresie dydaktyki i badań naukowych.

11, wtorek

W Filharmonii Lubelskiej miała miejsce uroczystość wręczenia lubelskich nagród Allianz 2002 Kultura Nauka Media.

fol. Archiwum Allianz

W tym roku w dziedzinie Nauka nominowany był Oddział PAN w Lublinie „za działalność służącą społeczeństwu, przyspieszającą jego rozwój gospodarczy, edukacyjny i kulturalny, organizację mityngów uczonych z Polski, Ukrainy i Białorusi oraz za współuczestniczenie w tworzeniu Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego”. W uroczystości uczestniczyli członkowie Oddziału PAN w Lublinie.

13, czwartek

Oddział PAN w Lublinie był współorganizatorem spotkania z doradcą Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych dr. Andrzejem Siemaszko, który jest jednocześnie dyrektorem Krajowego Punktu Kontaktowego 6. Programu Ramowego Unii Europejskiej. Spotkanie odbyło się w auli Instytutu Agrofizyki im. B. Dobrzańskiego PAN w Lublinie i uczestniczyli w nim rektorzy i prorektorzy ds. nauki i współpracy z zagranicą uczelni państwowych, rektorzy uczelni prywatnych, dyrektorzy instytutów naukowych z Lubelszczyzny, władze wojewódzkie i miejskie oraz dyrektorzy znaczących firm regionu. Spotkanie poświęcone było możliwościom uzyskania środków finansowych z Funduszy Strukturalnych UE, tzw. programu offsetowego i 6. Programu Ramowego UE.

Spotkanie z dr. Andrzejem Siemaszko (z prawej). Przemawia Wojewoda Lubelski Andrzej Kurowski. Obok Wojewody, po lewej stronie, prof. Tomasz Trojanowski, czł. koresp. PAN.

fot. Archwum O.L. PAN

26, środa

Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS w Lublinie, Komisja Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie, Katedra Dialektologii Polskiej Uniwersytetu Łódzkiego, Państwowy Uniwersytet Wołyński im. Łesi Ukrainki w Łucku, Narodowa Akademia Nauk Ukrainy w Kijowie oraz Urząd Gminy Wola Uhruska były organizatorami międzynarodowej I Konferencji Chełmskiej pt. „Kultura i język na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim. Problemy globalizacji i regionalizacji”, która odbyła się w Woli Uhruskiej. Więcej nt. konferencji w dziale Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI.

Marzec

1, poniedziałek Rozpoczęto działalność Centrum Doskonałości AGROPHYSICS - Fizyka stosowana dla zrównoważonego rolnictwa. Dyrektorem centrum został wybrany prof. R. Walczak, a koordynatorem dr A. Stępniewski z I.A. PAN.

12, środa Komisja Biotechnologii Oddziału PAN w Lublinie oraz Polskie Towarzystwo Genetyczne, Polskie Towarzystwo Mikrobiologów i Polskie Towarzystwo Biochemiczne Oddziały w Lublinie były organizatorami spotkania z prof. dr. hab. Jerzym Kowalczykiem, Kierownikiem Kliniki Hematologii i Onkologii Dziecięcej AM w Lublinie, który wygłosił wykład pt. „Metody cytogenetyki molekularnej w diagnostyce nowotworów”. Spotkanie odbyło się w Sali Audytoryjnej Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS w Lublinie.

14, piątek W sali konferencyjnej Międzynarodowego Centrum Biocybernetyki PAN w Warszawie odbyła się IC sesja Zgromadzenia Ogólnego PAN, podczas której Prof. Andrzej LEGOCKI wybrany został nowym Prezesem Polskiej Akademii Nauk.

Prof. Andrzej Legocki ma 63 lata, jest z wykształcenia chemikiem, zaś z uprawianej specjalności naukowej - biochemikiem. Doktorat uzyskał w wieku 25 lat, habilitację - 28 lat, profesurę - 37 lat. W latach 1962-88 związany był z Akademią Rolniczą w Poznaniu, a od roku 1988 pracował jako dyrektor Instytutu Chemii Bioorganicznej PAN w Poznaniu, gdzie prowadził Pracownię Biologii Molekularnej Roślin.

W latach 1990-1996 był wiceprezesem, a w latach 1996-2002 prezesem Oddziału Poznańskiego PAN.

Wiceprezesami PAN wybrani zostali:

- prof. Janusz LIPKOWSKI - Instytut Chemii Fizycznej PAN w Warszawie,
- prof. Emil NALBORCZYK - Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,
- prof. Jan STRELAU - Uniwersytet Warszawski.

Pełny porządek obrad 99 sesji Zgromadzenia Ogólnego PAN:

1. Otwarcie Sesji - prof. Jerzy Kołodziejczak - Wiceprezes, p.o. Prezes PAN.
2. Przekazanie przewodniczenia w części wyborczej Zgromadzenia Ogólnego, prof. Władysławowi Findeisenowi.
3. Dokończenie wyborów członków Prezydium PAN (III głosowanie) z sesji Zgromadzenia Ogólnego PAN z dnia 10 grudnia 2002 r.
4. Sprawozdanie Komisji Wyborczej PAN dot. zgłoszonych kandydatów na stanowisko Prezesa PAN.
 - prof. Adam Bielański - przewodniczący Komisji
5. Wystąpienia kandydatów na stanowisko Prezesa PAN:
 - prof. Andrzej Legocki
 - prof. Andrzej K. Wróblewski.
6. Wybory Prezesa PAN na kadencję w latach 2003-2006.

7. Ogłoszenie wyników wyborów na stanowisko Prezesa PAN na kadencję w latach 2003-2006.
8. Wybory Wiceprezesów PAN na kadencję w latach 2003-2006.
9. Ogłoszenie wyników wyborów na stanowiska Wiceprezesów PAN.

18, wtorek

W Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk, poprzedzone odsłonięciem portretu zmarłego w grudniu 2001 Profesora Mirosława Mossakowskiego, Prezesa PAN. Porządek obrad Prezydium:

1. Koncepcja restrukturyzacji Centrum Mikrobiologii i Wirusologii oraz Zakładu Amin Biogennych PAN. Przedstawił: prof. Andrzej Trzebski- Przewodniczący Wydziału VI PAN.
2. Informacja i wnioski z przebiegu likwidacji Instytutu Ekologii PAN. Przedstawił: prof. Leszek Kaczmarek - Przewodniczący Wydziału II PAN.
3. Informacja o realizacji uchwał Prezydium PAN w sprawach majątkowych. Przedstawił: dr Zdzisław Hensel - Szef Kancelarii PAN.
4. Powołanie składów komitetów problemowych przy Prezydium PAN na kadencję 2003-2006. Przedstawił: prof. Włodzimierz Ostrowski- Wiceprezes PAN.

25, wtorek

Komisja Chemii Plazmy Niskotemperaturowej Oddziału PAN w Lublinie oraz Katedra Technologii Chemicznej Politechniki Lubelskiej były organizatorami spotkania z prof. Jamesem Robertem Bruce'm z Hendrix College w Conway, Arkansas, USA. Podczas spotkania w sali konferencyjnej Oddziału PAN w Lublinie prof. Bruce wygłosił wykład nt. „Freedom and Security; The American Response to Terrorism”. Wykład i rozmowę z prof. Bruce'em zamieszczamy w niniejszym Biuletynie.

28, piątek

W Sali Senatu Politechniki Lubelskiej odbyła się 12. Sesja Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału PAN w Lublinie, z następującym porządkiem obrad:

1. Prezentacja Politechniki Lubelskiej - prof. Józef Kuczmaszewski, Rektor Politechniki Lubelskiej.
2. Autoprezentacja drogi naukowej - prof. Kazimierz Szabelski. (autoprezentację zamieszczamy w dziale PREZENTACJE)
3. Sprawozdanie z działalności Oddziału w 2002 roku - prof. Jan Gliński, Prezes O.L. PAN.
4. Wręczenie nominacji przewodniczącym Komisji Oddziału PAN w Lublinie na kadencję 2003-2006.
5. Realizacja zadań bieżących oddziału lubelskiego PAN w 2003 r. - prof. Jan Gliński.
6. Informacja na temat 6. Programu Ramowego Badań Rozwoju i Prezentacji Unii Europejskiej - dr Andrzej Stępniewski, przedstawiciel Regionalnego Punktu Kontaktowego.

(od lewej) Rektor Politechniki Lubelskiej prof. Józef Kuczmaszewski, prof. Jan Gliński, Prezes Oddziału PAN w Lublinie oraz prof. Marian Truszczyński, członek Prezydium PAN.

Prof. Jan Gliński wręcza prof. Tomaszowi Trojanowskiemu, czł.koresp.PAN, nominację na przewodniczącego Komisji XIII Nauk Medycznych O.L.PAN.

fot. Archiwum O.L. PAN

Kwiecień*1, wtorek*

Prof. dr hab. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN, został wybrany na stanowisko dyrektora Instytutu Agrofizyki im. B.Dobrzańskiego PAN w Lublinie.

Prof. Walczak został odznaczony Krzyżem Kawalerskim OOP.

4, piątek

Prezes O.L. PAN prof. Jan Gliński uczestniczył w uroczystym otwartym posiedzeniu Rad Wydziałów Akademii Medycznej w Lublinie: Lekarskiego z Oddziałem Anglojęzycznym i Oddziałem Stomatologicznym, Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej oraz Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu z Oddziałem Zaocznym.

Uroczyste posiedzenie poświęcone było nadaniu Akademii Medycznej imienia prof. Feliksa Skubiszewskiego, wybitnego chirurga, współtwórcy i dziekana Wydziału Lekarskiego UMCS (także prorektora tej uczelni), a od 1950 r. pierwszego rektora Akademii Lekarskiej w Lublinie. Akademia Lekarska powstała 1 stycznia 1950 r., i przemianowana została następnie z dniem 3 marca 1950 roku na Akademię Medyczną (powstała z Wydziałów Lekarskiego i Farmaceutycznego UMCS).

Podczas uroczystości zaprezentowano sylwetkę Patrona, miało również miejsce wystąpienie Przedstawiciela Rodziny prof. Skubiszewskiego. Na koniec uroczystości prof. Grzegorz Wallner wygłosił wykład okolicznościowy nt. „Choroba refluksowa przełyku - choroba społeczna XXI wieku”. Uroczystość, która odbyła się w Auditorium Maximum Collegium Novum, zakończono koncertem.

9, środa

Prezes O.L. PAN uczestniczył w II Międzynarodowym Sympozjum z cyklu: „Przyszłość Cywilizacji Zachodu - Kultura Wobec Techniki”, organizowanym przez Katedrę Filozofii Kultury KUL. Podczas Sympozjum wygłoszono 7 referatów plenarnych, w tym 2 zostały zaprezentowane przez gości z USA; referat pt. „Kultura techniczna a kultura humanistyczna” wygłosił członek O.L.PAN o.prof. dr hab. Mieczysław Albert Krapiec. Odbyło się również 9 dyskusji panelowych.

*10-11, czwartek -
piątek*

W Instytucie Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie odbyło się wyjazdowe zebranie plenarne Wydziału V Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN, połączone z uroczystościami jubileuszu 15-lecia działalności tego Instytutu. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Oddziału PAN w Lublinie, prof.prof. T.Brandyk, J.Gliński, St.Nawrocki, J.Nowicki, Z.Pejsak, F.Tomczak, M.Truszczyński, R.Walczak.

Prof. Tomasz Brandyk został wybrany na zastępcę Przewodniczącego V Wydziału.

Podczas sesji prof.prof. J.Gliński, M.Truszczyński i St.Nawrocki zostali uhonorowani medalem 50-lecia Polskiej Akademii Nauk.

Kapituła medalu zdecydowała o wyróżnieniu prof. Mariana Truszczyńskiego medalem im. Michała Oczapowskiego.

11, piątek

W Jabłonninie odbyło się wspólne posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk i Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, poświęcone integracji środowiska naukowego na rzecz społeczno-gospodarczego rozwoju kraju, podczas którego referaty wygłosili: prof. Henryk Samsonowicz, czł. Prezydium PAN (z Uniwersytetu Warszawskiego), oraz prof. Katarzyna Niemirowicz-Szczytt (prorektor ds. nauki z SGGW).

Odbyło się również posiedzenie Prezydium PAN z następującym porządkiem obrad:

- powołanie składu osobowego Komitetu Ergonomii i Rady Upowszechniania Nauki przy Prezydium PAN na kadencję 2003-2006 - przedstawił: prof. Jan Strelau, Wiceprezes PAN.

17, czwartek

W Politechnice Lubelskiej odbyło się inauguracyjne spotkanie Regionalnego Komitetu Sterującego projektu KBN „Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego”, w skład którego wchodzi m.in. rektorzy uczelni i dyrektorzy instytutów z Lubelszczyzny, w tym prof. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN, dyrektor Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie. Strategia powstaje na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego. Przewodniczącym Regionalnego Komitetu Sterującego jest Henryk Makarewicz, marszałek województwa. Z kolei kierownikiem projektu ze strony wykonawcy jest prof. Marek Opielak, prorektor ds. ogólnych Politechniki Lubelskiej.

Maj

5, poniedziałek

Komisja Biotechnologii Oddziału PAN w Lublinie, Polskie Towarzystwo Genetyczne, Polskie Towarzystwo Biochemiczne, Polskie Towarzystwo Mikrobiologów Oddziały w Lublinie były organizatorami spotkania z prof. dr. hab. Tomaszem Twardowskim z Instytutu Chemii Bioorganicznej PAN w Poznaniu, który wygłosił wykład zatytułowany: „Stan prawny i biobezpieczeństwo organizmów modyfikowanych genetycznie (GMO)”. Spotkanie odbyło się w Sali Audytoryjnej Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS.

5-7, poniedziałek -
środa

Prezes O.L.PAN prof. Jan Gliński oraz prof. Ryszard Walczak, dyrektor Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie wzięli udział w międzynarodowej konferencji pt. „Hydrologia na początku XXI wieku - wizje i rzeczywistość”, która miała miejsce w Smolenicach (Słowacja). Konferencja odbyła się z okazji 50-lecia Instytutu Hydrologii Słowackiej Akademii Nauk, z którym lubelski Instytut łączy wieloletnia współpraca.

- 6, wtorek
- W Sali Audytoryjnej Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS odbyło się spotkanie zorganizowane przez Komisję Biotechnologii O.L. PAN, Polskie Towarzystwo Genetyczne, Polskie Towarzystwo Biochemiczne, Polskie Towarzystwo Mikrobiologów, Oddziały w Lublinie, podczas którego prof. dr hab. Antoni Różalski z Zakładu Immunologii Bakterii Uniwersytetu Łódzkiego wygłosił wykład zatytułowany: „Czynniki chorobotwórczości bakterii z rodzaju *Proteus*”.
- 8, czwartek
- W Akademickim Centrum Kultury UMCS-Chatka Żaka odbyła się debata z cyklu „Przekraczać mury”, pt. *Lubelszczyzna a wizja nowej Europy*, z udziałem lubelskich władz wojewódzkich, samorządowych i uczelnianych oraz ministra ds. referendum europejskiego Lecha Nikolskiego. W spotkaniu uczestniczyli członkowie lubelskiego Oddziału PAN, prof. prof. Jan Gliński, Tomasz Trojanowski, Ryszard Walczak.
- 8-9, czwartek -
piątek
- Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS, Zakład Filologii Ukraińskiej, Komisja Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN, Narodowa Akademia Nauk Ukrainy w Kijowie, Państwowy Uniwersytet Wołyński im. Łesi Ukrainki w Łucku, Katedra Dialektologii Uniwersytetu Łódzkiego, Urząd Miasta Włodawy, Urząd Gminy Wola Uhruska były organizatorami międzynarodowej konferencji naukowej „Kategorie gramatyczne w języku polskim i ukraińskim”. Konferencja miała miejsce we Włodawie (8.05.2003) oraz w Woli Uhruskiej (9.05.2003). Więcej w dziale Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI.
- 13, wtorek
- W Filharmonii im. Henryka Wieniawskiego w Lublinie odbyło się uroczyste, otwarte posiedzenie Senatu Politechniki Lubelskiej z okazji Jubileuszu 50-lecia Uczelni pod patronatem honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego. W uroczystości uczestniczyli prof. prof. Jan Gliński i Ryszard Walczak.
- 14, środa
- W Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się comiesięczne posiedzenie Prezydium PAN z następującym porządkiem:
1. Otwarcie obrad i sprawy organizacyjne. Przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki, Prezes PAN.
 2. Sprawozdanie z realizacji planu przychodów i wydatków środków gromadzonych na odrębnym rachunku bankowym PAN w 2002 roku.
 3. Cele i kierunki działalności stacji naukowych PAN za granicą. Stan obecny i zamierzenia na przyszłość. Przedstawili: dyrektorzy stacji naukowych PAN za granicą oraz stały przedstawiciel PAN przy Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie.
 4. Powołanie przewodniczących komitetów problemowych przy Prezydium PAN oraz przewodniczących komitetów naukowych PAN na kadencję 2003-2006. Przedstawił: prof. Jan Strelau - Wiceprezes PAN.

-
- 14, *środa* W Darmstadt (Niemcy) odbyła się uroczystość wręczenia doktoratu honoris causa prof.dr.hab.Michałowi Kleiberowi, Ministrowi Nauki i Informatyzacji, przyznanego przez Senat Politechniki w Darmstadt za osiągnięcia w zakresie zastosowań nowych technik komputerowych w badaniach naukowych.
- 14, *środa* W Auli im. Rektora Stanisława Podkowy Wydziału Mechanicznego Politechniki Lubelskiej doktorat h.c. tej uczelni otrzymał prof. dr hab. inż. Anthony John Moses z Uniwersytetu w Cardiff (Wielka Brytania), wybitny specjalista w dziedzinie materiałów magnetycznych - poznania i opisu zjawisk w ferromagnetykach, metod pomiaru właściwości materiałów magnetycznych.
Prof. A. J. Moses współpracuje z Politechniką Lubelską od 1984 roku, umowa o współpracy była podstawą wymiany pracowników, realizacji programów UE. Prof. Moses kieruje również Wolfston Centre for Magnetics Technology, które jest centrum bliźniaczym dla Centrum Doskonałości Zastosowań Technologii Nadprzewodnikowych i Plazmowych w Energetyce Politechniki Lubelskiej.
Z ramienia Oddziału w uroczystości uczestniczył prof. Ryszard Walczak, czł.koresp.PAN.
- 18-23, *niedziela -
piątek* Prof. Marian Truszczyński, czł. Prezydium O.L. PAN, uczestniczył w 71. Sesji Generalnej Międzynarodowego Komitetu Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (Office International des Epizooties) w Paryżu. Prof. Truszczyński jest przewodniczącym Komisji Standardów OIE.
- 21-23, *środa -
piątek* W Kijowie odbyła się IV międzynarodowa konferencja naukowo-techniczna „Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa: MOTROL 2003”, organizowana przez Komisję V Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa O.L. PAN.
Więcej nt. konferencji w dziale Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI.

22-23, czwartek -
piątek

100-na sesja Zgromadzenia Ogólnego Polskiej Akademii Nauk odbyła się w sali konferencyjnej Międzynarodowego Centrum Biocybernetyki PAN w Warszawie, z następującym porządkiem dziennym:

Pierwszy dzień sesji - 22 maja 2003 r. (czwartek)

1. Otwarcie sesji - prof. Andrzej B. Legocki, Prezes PAN.
2. Wybory uzupełniające na funkcję członka Prezydium PAN na kadencję 2003-2006.
3. Sesja naukowa „Początki cywilizacji w świetle polskich odkryć archeologicznych”.

Referaty:

- „Neolityczny kompleks kultowy południowej Pustyni Zachodniej a początki Królestwa Starożytnego Egiptu” - prof. Romuald Schild, Instytut Archeologii i Etnologii PAN,
- „U świtu cywilizacji nad Nilem” - prof. Lech Krzyżaniak, Muzeum Archeologiczne w Poznaniu,
- „Bogowie z Irackiego Nemriku” - prof. Stefan K. Kozłowski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego,
- „Od wsi do miasta. Mezopotamia w dobie nadejścia Sumerów” - prof. Piotr Bieliński, Uniwersytet Warszawski.

Otwarcie wystawy archeologicznej

4. Dyskusja.
5. Ogłoszenie wyników wyboru na funkcję członka Prezydium PAN na kadencję 2003-2006.

Drugi dzień sesji - 23 maja 2003 r. (piątek)

1. Referat pt. „Bilans otwarcia 2003. oraz wizja przyszłości PAN” - przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki - Prezes PAN.
2. Dyskusja.
3. Przyjęcie sprawozdania z działalności Polskiej Akademii Nauk w roku 2002 - przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.
4. Stanowisko PAN w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej - przedstawił: prof. Jerzy Woźnicki - przewodniczący Komitetu „Polska w Zjednoczonej Europie” przy Prezydium PAN.

28, środa

W KUL odbyło się spotkanie z dr. Denisem MacShane, Ministrem ds. Europy w Rządzie Wielkiej Brytanii. Dr MacShane spotkał się w salonach rektorskich z władzami województwa, miasta i uczelni lubelskich. Następnie w Auli im. Stefana Kard. Wyszyńskiego wygłosił wykład na temat brytyjskich doświadczeń w UE.

- 30, piątek
Prezes O.L.PAN prof. Jan Gliński uczestniczył w Centralnych Obchodach Światowego Dnia Ochrony Środowiska Lublin 2003. Podczas uroczystości, która odbyła się w Centrum Kongresowym Akademii Rolniczej w Lublinie, przemówienia wygłosili m.in. Minister Środowiska Czesław Śleziak oraz Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Adam Tański. Podpisano porozumienie między ministrami dotyczące współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich oraz porozumienie w sprawie utworzenia „Roztoczańskiej geoeologicznej stacji monitoringu Zwierzyniec-Biały Słup”.
- 30, piątek
Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyła się uroczystość wręczenia tytułu doktora honoris causa. Otrzymał go Herb Gray, wybitny prawnik i polityk, były wicepremier Kanady i przewodniczący Sekcji Kanadyjskiej Międzynarodowej Komisji Granicznej (Kanada-USA). Tytuł doktora honorowego KUL „jest wyrazem uznania dla całokształtu działalności Pana Herba Graya na niwie politycznej i społecznej, a także wyrazem wdzięczności za zasługi dla wspierania rozwoju Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego poprzez poparcie społecznej inicjatywy kanadyjskiej na rzecz Uczelni”, to fragment wygłoszonej laudacji.
- Czerwiec**
- 4, środa
Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyło się spotkanie z Prezydent Irlandii Mary McAleese, podczas którego pani Prezydent wygłosiła wykład pt. „Ireland, Poland and Europe”. W spotkaniu uczestniczył Prezes O.L. PAN.
- 4, środa
Prof. Marian Truszczyński, czł. rzecz. PAN, uczestniczył w 250 Jubileuszu Florenckiej Akademii Rolniczej (Accademia dei Georgofili), której jest członkiem korespondentem.
- 5, czwartek
W Centrum Kongresowym Akademii Rolniczej w Lublinie odbyła się uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa tej uczelni prof. Władysławowi Zalewskiemu, wybitnemu specjalście z zakresu hodowli bydła. Laudację wygłosił prof. Zygmunt Litwińczuk, sekretarz Komisji Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie. W uroczystości uczestniczyli prof. prof. Jan Gliński i Ryszard Walczak.
- 5, czwartek
W Instytucie Fizyki UMCS odbyło się posiedzenie Komisji II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie O.L.PAN. Podczas posiedzenia Prezes O.L.PAN prof. Jan Gliński oraz Przewodniczący Komisji prof. Ryszard Walczak wręczyli członkom Komisji nominacje na nową kadencję.

-
- 5, *czwartek* Komisja II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie Oddziału PAN w Lublinie oraz Polskie Towarzystwo Fizyczne Oddział Lubelski były organizatorami V Sesji Naukowej pt. FIZYKA W ZASTOSOWANIACH. Sesja odbyła się w Instytucie Fizyki UMCS. Więcej nt. konferencji w dziale Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI.
- 5-7, *czwartek - sobota* Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyła się Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z udziałem ministrów: Edukacji Narodowej i Sportu dr Krystyny Łybackiej oraz Nauki i Informatyzacji prof. Michała Kleibera. Obrady zgromadziły 102 rektorów z większości uczelni w Polsce.
- 11, *środa* Zebrało się Prezydium Polskiej Akademii Nauk w Pałacu Staszica w Warszawie, z porządkiem obrad:
1. Otwarcie obrad - prof. Andrzej B. Legocki, Prezes PAN.
 2. Zmiany w sieci placówek naukowych PAN w Łodzi:
 - uchwała w sprawie likwidacji Centrum Mikrobiologii i Wirusologii PAN,
 - uchwała w sprawie likwidacji Zakładu Amin Biogennych PAN,
 - uchwała w sprawie powołania Centrum Biologii Medycznej i Mikrobiologii PAN.Przedstawili: prof. Leszek Kaczmarek - przewodniczący Wydziału II PAN, prof. Andrzej Trzebski - przewodniczący Wydziału VI PAN.
 3. Uchwała w sprawie likwidacji Zakładu Biologii Wód PAN i włączenia Zakładu do Instytutu Ochrony Przyrody PAN. Przedstawił: prof. Leszek Kaczmarek - przewodniczący Wydziału II PAN.
 4. Uchwała w sprawie powołania Centrum Ekohydrologii PAN jako instytutu międzynarodowego. Przedstawił: prof. Leszek Kaczmarek - przewodniczący Wydziału II PAN.
 5. Przyznanie medalu PAN imienia Mikołaja Kopernika profesorowi Gerardowi Djega Mariadassou z Uniwersytetu Pierre et Marie Curie w Paryżu. Przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.
 6. Propozycja sprzedaży składników majątkowych PAN. Przedstawił: prof. Emil Nalborczyk - wiceprezes PAN.
 7. Działalność wydawnicza PAN. Przedstawił: prof. Jan Strelau - wiceprezes PAN.
 8. Powołanie przewodniczących komitetów problemowych przy Prezydium PAN oraz przewodniczących komitetów naukowych PAN na kadencję 2003-2006. Przedstawił: prof. Jan Strelau.

13, piątek

W siedzibie O.L.PAN odbyło się wspólne posiedzenie Prezydium Oddziału PAN w Lublinie z przewodniczącymi Komisji Oddziału i szefami Sekcji. Przedmiotem zebrania były sprawy osobowe, organizacja konferencji oraz wydawnictwa Oddziału.

Uczestnicy posiedzenia: (pierwszy rząd, od lewej) prof.prof. M. Ołdakowska-Kuflowa, A. Niewczas, A. Skorupska, J. Gliński, M. Truszczyński, dr J. Jaroszyńska-Wolińska, prof.prof. A. Weroński, (drugi rząd, od lewej) M. Sawczuk, dr T. Chmielewski, dr inż. D. Mazurkiewicz, prof.prof. E. Krasowski, J. Grycz, J. Zagórski, W. Sitko, J. Ziótek, mgr inż. M. Rozmus.

fot. Archiwum O.L. PAN

23, poniedziałek

W wieku 70 lat zmarł prof. zw. dr hab. Leszek Malicki, wybitny specjalista z zakresu uprawy roli i roślin oraz doświadczałnictwa rolniczego, członek korespondent PAN i PAU, wiceprezes Oddziału PAN w Lublinie w latach 2001-2003.

Sylwetkę Profesora zamieszczamy w dziale PRO MEMORIA.

24, wtorek

Na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lubelskiej odbyła się konferencja pt. „Regionalne Forum Innowacji”, zorganizowana przez Politechnikę Lubelską wspólnie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego. Konferencji towarzyszyła wystawa promująca innowacyjne firmy z regionu. W konferencji uczestniczył prof. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN.

Sierpień27, *środa*

W Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk, poświęcone omówieniu projektu budżetu PAN na rok 2004. Porządek obrad:

1. Otwarcie obrad - prof. Andrzej B. Legocki, Prezes PAN.
2. Omówienie projektu budżetu PAN na rok 2004 - przedstawia: Małgorzata Kozłowska - dyrektor Biura Finansów i Majątku Kancelarii PAN.
3. Przyjęcie protokołu posiedzenia Prezydium PAN z dnia 11 czerwca 2003 r.

W trakcie dyskusji nad budżetem Polskiej Akademii Nauk na rok 2004 poruszono problem Oddziałów Akademii, podkreślając ich niedofinansowanie i fakt ich niedoceniań. Prof. J.Gliński poinformował zebranych, iż Oddział PAN w Lublinie dotkliwie odczuwa brak własnej siedziby.

29, *piątek*

Odbyła się 13 Nadzwyczajna Sesja Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału PAN w Lublinie, poświęcona wyborom uzupełniającym skład Prezydium O.L. PAN, po śmierci Wiceprezesa prof. L. Malickiego. W wyniku głosowania wybrano jednomyślnie na Wiceprezesa Oddziału PAN w Lublinie prof. dr hab. Ryszarda Walczaka, czł. koresp. PAN, dyrektora Instytutu Agrofizyki im. B.Dobrzańskiego PAN w Lublinie.

Wrzesień2, *wtorek*

Wybór prof. J. Glińskiego na stanowisko zastępcy przewodniczącego Rady Naukowej IMUZ w Falentach.

5, *piątek*

Prezesa Oddziału prof. prof. J.Gliński i R.Walczak, uczestniczyli w polsko-niemieckich warsztatach „Z prawej i lewej strony Odry: Dwa kraje - jedna Europa - wspólna ochrona gleb i wód”, odbywających się pod patronatem Ministra Rolnictwa, Środowiska i Gospodarki Przestrzennej Brandenburgii. Organizatorami spotkania, które miało miejsce w Collegium Polonicum w Słubicach, były: Deutsche Bodenkundliche Gesellschaft, Polskie Towarzystwo Gleboznawcze, oraz Fundacja im. Friedricha Eberta. Warsztaty poświęcone były problemom regulacji prawnych Unii Europejskiej w zakresie wspólnej polityki rolnej, ochrony środowiska, i rozwoju obszarów wiejskich.

8-10, *poniedziałek -
środa*

Polskie Towarzystwo Agrofizyczne Oddział w Lublinie, Katedra Fizyki Akademii Rolniczej w Lublinie oraz Instytut Agrofizyki PAN w Lublinie były organizatorami II (poprzednia odbyła się w 2001 roku) Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Agrolaser 2003”, która miała miejsce w Collegium Agronomicum II Akademii Rolniczej w Lublinie. Członkami Komitetu Naukowego konferencji byli m.in. prof. prof. J.Gliński i R.Walczak. Więcej informacji nt. konferencji pod adresem: „<http://ursus.ar.lublin.pl/users/fizar19/agro>”

9-12, wtorek -
piątek

Prezes O.L. PAN uczestniczył w 26. Kongresie Gleboznawstwa Polskiego „Gleba w środowisku”, który zorganizował krakowski oddział Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego. Tematem kongresu były zagadnienia związane z miejscem gleby w środowisku przyrodniczym i jej ochroną.

10, środa

W Pałacu Staszica w Warszawie zebrało się wrześniowe Prezydium Polskiej Akademii Nauk, z następującym porządkiem dziennym:

1. Otwarcie obrad - prof. Andrzej B. Legocki, Prezes PAN.
2. Informacja na temat ogólnokrajowej inicjatywy informacyjnej PIONIER. Przedstawił: prof. Jan Węglarz, czł. rzecz. PAN.
3. Powołanie na okres kadencji 2003-2006 przewodniczących komitetów naukowych współpracujących z wydziałami PAN i zmiany w składach komitetów problemowych przy Prezydium PAN. Przedstawił: prof. Jan Strelau - Wiceprezes PAN.
4. Utworzenie na okres kadencji 2003-2006 sieci i powołanie przewodniczących komitetów narodowych ds. współpracy z międzynarodowymi organizacjami naukowymi. Przedstawił: prof. Jan Strelau.
5. Rozszerzenie Uchwały nr 27/2003 Prezydium PAN z dnia 11 czerwca br. w sprawie likwidacji Zakładu Biologii Wód im. Karola Starmacha. Przedstawił: prof. Leszek Kaczmarek - przewodniczący Wydziału Nauk Biologicznych PAN.

16-17, wtorek -
środa

Katedra Roślin Przemysłowych i Leczniczych i Katedra Uprawy i Nawożenia Roślin Ogrodniczych Akademii Rolniczej w Lublinie oraz Instytut Agrofizyki im. B.Dobrzańskiego PAN w Lublinie były organizatorami Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Dolistne dokarmianie roślin”, która odbyła się w Agro II AR w Lublinie. Członkami Komitetu Naukowego konferencji byli m.in. prof. prof. J.Gliński i R.Walczak, Prezes i Wiceprezes O.L. PAN. Prof. Walczak był również wiceprzewodniczącym Komitetu Organizacyjnego Konferencji.

Podczas 2-dniowej Konferencji wygłoszono 6 referatów plenarnych. Miały również miejsce sesje posterowa oraz terenowa (wyjazd do Puław i Kazimierza).

19, piątek

Z inicjatywy Prezydium O.L. PAN w Lubelskim Towarzystwie Naukowym odbyło się spotkanie z przedstawicielami zarządu LTN. W spotkaniu uczestniczyli Prezes LTN prof. Edmund K. Prost i Sekretarz Generalny LTN prof. Marian Wielosz oraz Prezes i Wiceprezes O.L. PAN. Omawiana była kwestia wynajęcia pomieszczeń w LTN z przeznaczeniem na siedzibę Oddziału.

19-20, piątek -
sobota

W Wyższej Szkole Społeczno-Przyrodniczej miała miejsce Krajowa Konferencja Naukowa nt. „Źródła przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw w agrobiznesie”, zorganizowana przez Katedrę Ekonomiki i Organizacji Agrobiznesu AR w Lublinie, Komisję X Ekonomii i Zarządzania O.L.PAN, IUNG w Puławach oraz WSSP w Lublinie. Referaty na konferencji wygłosili m.in. członek O.L.PAN prof. Franciszek Tomczak (przewodniczący Rady Programowej konferencji) oraz przewodniczący oddziałowej Komisji Ekonomii i Zarządzania prof. Włodzimierz Sitko.

23, wtorek

Odbyło się kolejne posiedzenie Zarządu Fundacji O.L. PAN „Nauka i Rozwój Lubelszczyzny”. W trakcie posiedzenia podsumowano dotychczasowe działania Fundacji i omawiano zagadnienia dotyczące bieżącej działalności. Sprawozdanie z dotychczasowych dokonań zostało przekazane prof. J. Glińskiemu, przewodniczącemu Rady Fundacji.

23-24, wtorek -
środa

W Akademii Rolniczej w Lublinie odbyła się międzynarodowa konferencja „Środowisko-Zwierzę-Produkt” zorganizowana z okazji 10-lecia kierunku Ochrona Środowiska i 50-lecia Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Akademii Rolniczej w Lublinie.

24, środa

Prezes i Wiceprezes O.L. PAN uczestniczyli w uroczystościach 50-lecia Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt AR w Lublinie, odbywających się pod patronatem Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Obchody rozpoczęły się od mszy św. w intencji pracowników i studentów Wydziału. Następnie odbyło się otwarte nadzwyczajne posiedzenie Rady Wydziału. Podczas posiedzenia miały miejsce wystąpienia prof. Zdzisława Targońskiego, rektora Uczelni i prof. Tomasz Gruszeckiego, dziekana Wydziału. Wręczono również odznaczenia państwowe i medale okolicznościowe dla osób i instytucji zasłużonych dla Wydziału. Całość obchodów zakończył Festyn w Parku Felińskim. Więcej w dziale Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI.

25, czwartek

Prof.prof. J.Gliński i R.Walczak uczestniczyli w obchodach Jubileuszu 50-lecia Akademii Rolniczej w Krakowie.

30, wtorek

Odbyło się posiedzenie Komisji Historycznej Oddziału PAN w Lublinie z udziałem Prezesa O.L.PAN, na którym wręczono nominacje członkom Komisji. Wygłoszone zostały również dwa referaty, które opublikowano w dziale Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI.

Październik

1, środa

W Centrum Kongresowym Akademii Rolniczej w Lublinie odbyła się inauguracja roku akademickiego. Oddział PAN w Lublinie reprezentowali na uroczystości prezes - prof. Jan Gliński, czł. rzecz. PAN, oraz wiceprezes - prof. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN.

-
- 2, czwartek Prof. Iwo Pollo, przewodniczący Komisji Chemii Plazmy Niskotemperaturowej O.L. PAN, został odznaczony Krzyżem Komandorskim OOP, zaś prof. Andrzej Weroński - przewodniczący Komisji Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa O.L. PAN - otrzymał Krzyż Oficerski OOP.
- 2, czwartek Uroczysta inauguracja roku akademickiego w Politechnice Lubelskiej, z udziałem prof.prof. Jana Glińskiego i Ryszarda Walczaka.
- 2, czwartek Prezes O.L. PAN uczestniczył w uroczystości oddania do użytku budynku Collegium Universum Akademii Medycznej w Lublinie.
- 3, piątek Inauguracja roku akademickiego w Akademii Medycznej w Lublinie, w której uczestniczył Prezes O.L. PAN.
- 7-10, wtorek -
piątek W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa na temat: „Byt czy Dobro? Metamorfozy Neoplatonizmu”, współorganizowana przez Oddział PAN w Lublinie.
- 8, środa Prof. Marian Truszczyński uczestniczył w przyjęciu członków Królewskiej Szwedzkiej Akademii Rolnictwa i Leśnictwa, której jest członkiem zagranicznym, goszczących w Wydziale V Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN w Warszawie, podczas którego prof. Truszczyński wystąpił z referatem pt. „Działalność Polskiej Akademii Nauk oraz jej Wydziału V Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych”.
- 9, czwartek Inauguracja roku akademickiego w Puławskiej Szkole Wyższej.
- 9-11, czwartek -
sobota Prezes O.L. PAN prof. Jan Gliński przebywał w Mińsku na zaproszenie tamtejszego Instytutu Problemów Wykorzystania Zasobów Naturalnych i Ekologii BAN. Prof. Gliński zapoznał się z problemami stopniowo pustynnijącego białoruskiego Polesia, zdegradowanego przez przeprowadzoną po II wojnie światowej meliorację. Ze względu na zagrożenie zmiany klimatu całej Europy oraz negatywny wpływ na populację wędrownego ptactwa, obszar ten zostanie poddany renaturalizacji w programie UNESCO, realizowanym w ramach Polsko-Ukraińsko-Białoruskiego Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”. W programie uczestniczyć będą naukowcy polscy, w tym również z Lubelszczyzny i O.L. PAN.
- 15, środa Posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk odbyło się w Pałacu Staszica w Warszawie.
- Porządek obrad:
1. Otwarcie obrad - prof. Andrzej B. Legocki, Prezes PAN.
 2. Wybory członków krajowych PAN w 2004 roku. Przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.

3. Stanowisko uczonych polskich na temat potrzeby respektowania etycznych standardów w życiu publicznym. Przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.
4. Uchwała w sprawie utworzenia Stacji Naukowej PAN w Moskwie w Federacji Rosyjskiej. Przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.
5. Uchwała w sprawie umów najmu lub dzierżawy nieruchomości będących w użyczeniu instytutów Akademii. Przedstawił: prof. Emil Nalborczyk - Wiceprezes PAN.
6. Uchwały w sprawie wyrażenia zgody na sprzedaż nieruchomości PAN. Przedstawił: prof. Emil Nalborczyk.
7. Powołanie na okres kadencji 2003-2006 przewodniczących komitetów naukowych współpracujących z wydziałami I, II i IV PAN i zmiany w składach komitetów problemowych przy Prezydium PAN. Przedstawił: prof. Jan Strelau - Wiceprezes PAN.
8. Powołanie na okres kadencji 2003-2006 komitetów narodowych ds. współpracy z międzynarodowymi organizacjami naukowymi przy Prezydium PAN i przy wydziałach PAN. Przedstawił: prof. Jan Strelau.
9. Informacja w sprawie restrukturyzacji Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt PAN w Popielnie. Przedstawił: prof. Andrzej Grzywacz - przewodniczący Wydziału V PAN.
10. Informacja w sprawie reaktywowania wykładów popularno-naukowych Wszechnicy PAN wspólnie z Towarzystwem Naukowym Warszawskim. Przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.

17-18, piątek -
sobota

Z udziałem Prezesa O.L. PAN odbyła się w KUL międzynarodowa konferencja naukowa „Kultura polska i ukraińska a myśl filozoficzno-religijna”, współorganizowana przez O.L. PAN.

19, niedziela

Inauguracja roku akademickiego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W uroczystości uczestniczył Prezes O.L. PAN.

20, poniedziałek

Prezes Polskiej Akademii Nauk prof. Andrzej Legocki uczestniczył w debacie nt. „Rzetelność w nauce” zorganizowanej w Lublinie przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej i Fundację na rzecz Nauki Polskiej. Uczestnicy dyskusji, m.in. Prezes PAN, rektor UMCS prof. Marian Harasimiuk, prof. Jakub Mames z Politechniki Lubelskiej, prezes FNP prof. Maciej Grabski zastanawiali się jak oczyścić naukę z takich plag jak nierzetelność, plagiaty, interesowność czy badania pozorowane.

21, wtorek

Prezes O.L. PAN prof. Jan Gliński uczestniczył w posiedzeniu Kolegium Rektorów Środowiska Lubelskiego.

22, środa

Uroczystość oddania do użytku nowego budynku Wydziału Biologii UMCS w Lublinie.

- 22, *środa* W Politechnice Lubelskiej odbyła się uroczystość jubileuszu 50-lecia Wydziału Mechanicznego tej uczelni.
- 23, *czwartek* Prezes i Wiceprezes O.L. PAN uczestniczyli w uroczystościach inauguracji roku akademickiego na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, podczas której odbyła się również promocja doktorów tej Uczelni.
- 23-24, *czwartek -
piątek* W Kazimierzu Dolnym odbyła się X Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Zarządzanie przedsiębiorstwem w erze postindustrialnej - ekonomia, prawo, kultura, etyka”, współorganizowana przez Oddział PAN w Lublinie.
- Listopad**
- 3, *poniedziałek* Odbyło się posiedzenie Prezydium Komisji II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie O.L. PAN, podczas którego prof. Ryszard Walczak w związku z wyborem na funkcję Wiceprezesa Oddziału PAN w Lublinie, zrezygnował z przewodniczenia Komisji. Funkcję tę powierzono prof. Andrzejowi Niewczasowi z Politechniki Lubelskiej, dotychczasowemu wiceprzewodniczącemu Komisji i przewodniczącemu Sekcji Techniki.
- 5-7, *środa -
piątek* Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim miała miejsce konferencja naukowa „Historia duszpasterstwa wojskowego na ziemiach polskich na przestrzeni wieków” współorganizowana przez Komisję Historyczną O.L. PAN.
- 5-7, *środa -
piątek* Komisja Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa O.L. PAN była współorganizatorem IV Ogólnopolskiego Sympozjum Naukowego nt. „Doładowanie Silników Spalinowych”. W skład komitetu naukowego sympozjum weszło 6 członków Komisji.
- 7, *piątek* Pierwsze posiedzenie kapituły Nagrody Gospodarczej Wojewody Lubelskiego, której przewodniczącym został prof. Jan Gliński. Nagroda zostanie przyznana w lutym 2004, w siedmiu kategoriach: polskie przedsiębiorstwo, małe polskie przedsiębiorstwo, instytucja finansowa, eksporter, gospodarstwo rolne, inwestycja zagraniczna w woj. lubelskim oraz wynalazek w dziedzinie produktu lub technologii. Nagroda ma charakter honorowy, a jej laureaci otrzymają jednocześnie nominację do Nagrody Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- 11, *wtorek* Obchody Narodowego Święta Niepodległości. W uroczystym spotkaniu u Wojewody Lubelskiego uczestniczył prof. J. Gliński.

- 13, czwartek* Komisja Biotechnologii O.L. PAN była organizatorem spotkania z dr. Andrzejem Mazurem z Zakładu Mikrobiologii Ogólnej UMCS w Lublinie, który wygłosił wykład zatytułowany „Bakteryjne Systemy Transportu”.
- 17, poniedziałek* W siedzibie Lubelskiej Fundacji Rozwoju odbyło się Forum Przedsiębiorców Innowacyjnych. Forum jest jednym z elementów „Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Lubelskiego”. Tematem spotkania była możliwość wsparcia działań innowacyjnych i wdrażania nowych technologii w lubelskich przedsiębiorstwach przez programy pomocowe UE, rządu oraz działania na poziomie regionalnym.

